

**Planer og
meldinger**

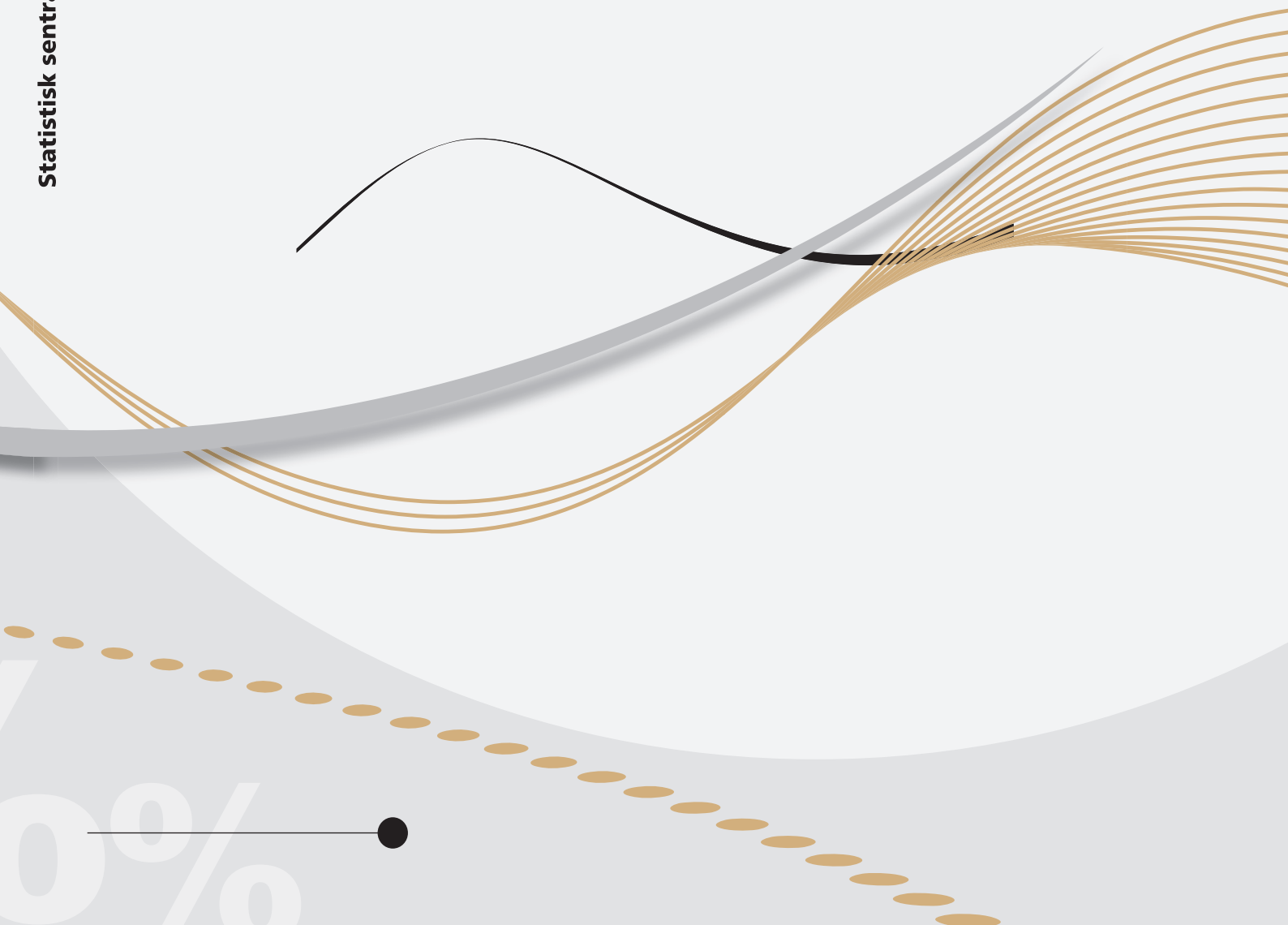
Plans and reports

7/2012 ●

Statistisk sentralbyrås årsrapport for 2011

Statistics Norway

Statistisk sentralbyrå

Statistisk sentralbyrås årsrapport for 2011

© Statistisk sentralbyrå Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.		Standardtegn i tabeller	Symbol
ISBN	Trykt versjon	Tall kan ikke forekomme	.
ISBN	Elektronisk versjon	Oppgave mangler	..
ISSN		Oppgave mangler foreløpig	...
Emne:		Tall kan ikke offentliggjøres	:
Publisert april 2012		Null	-
Trykk: Statistisk sentralbyrå		Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
		Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
		Foreløpig tall	*
		Brudd i den loddrette serien	—
		Brudd i den vannrette serien	
		Desimaltegn	,

Forord

Årsrapporten inneholder oversikt over sentrale arbeidesoppgaver og resultater i 2011, både virksomhet som er finansiert over statsoppdraget og virksomhet som er direkte finansiering av brukerne. Det omtales både forhold som er nevnt i tildelingsbrevet og andre forhold som SSB mener er av interesse for Finansdepartementet. En statusrapport om standardisering og modernisering av statistikkproduksjonen, som ble ettersendt før årsrapportmøtet 23. mars, er også inkludert.

Oslo/Kongsvinger, februar 2012

Hans Henrik Scheel

Innhold

Forord	3
1. Innledning	5
2. Resultater og vurderinger	5
2.1. Noen hovedtrekk	5
2.2. Sammendrag av resultater	7
3. Statistikk spiller samfunnet	13
3.1. Personstatistikk	13
3.2. Statistikk over lønn, inntekt og arbeid	14
3.3. Nasjonalregnskap, priser og finansstatistikk	15
3.4. Statistikk for offentlig forvaltning	16
3.5. Næringsstatistikk	17
3.6. Miljø- og energistatistikk	18
3.7. Statistikk for Svalbard	19
4. Forskning av høy kvalitet	19
5. Fornøyde brukere og motiverte oppgavegivere	20
5.1. Formidling	20
5.2. Datafangst	21
6. Samarbeid for bedre statistikk	22
6.1. Nasjonalt samarbeid	22
6.2. EØS-samarbeidet	22
6.3. Annet internasjonalt samarbeid	23
6.4. Internasjonalt utviklingssamarbeid	23
7. Kvalitet i alle ledd	24
8. Administrasjon og andre forhold	25
8.1. Økonomiforvaltning	25
8.2. Rapportering og resultatoppfølging - regnskap	25
8.3. Personalressurser og lønnsutvikling	26
8.4. HMS og inkluderende arbeidsliv	26
8.5. Lokaler, universell utforming, innkjøp og grønn stat	27
Vedlegg A: Regnskapsrapport	28
Vedlegg B: Organisasjonskart	30
Vedlegg C: Faktarapportering på personalområdet	31
Vedlegg D: Arbeidskraftsregnskapet, lønns- og sysselsettingsstatistikk - konsistens og kvalitet	37
Vedlegg E: Kvalitetsprosjekt knyttet til produksjonsinntekter/-utgifter fra egne bedrifter i utlandet ("bortsatt produksjon")	39
Vedlegg F: Oppsummering av kvalitetsgjennomgangene i 2011	41
Vedlegg G: Nye statistikkrettsakter tatt inn i EØS-avtalen (vedlegg XXI) i 2011	43
Vedlegg H: Modernisering og standardisering av statistikkproduksjonen i SSB - Status og videre arbeid	45
Vedlegg I: Endelig tildelingbrev for 2011	68

1. Innledning

SSB har gjennom flere år modernisert og effektivisert produksjonen for å ha kapasitet til å møte en stadig økende etterspørsel etter statistikk og analyser.

De fleste utviklingsoppgavene er tatt innenfor gjeldende økonomiske rammer. Blant annet utviklingen av nye ssb.no og digitaliseringsprosjektet.

Årsrapporten inneholder oversikt over sentrale arbeidsoppgaver og resultater i 2011, uavhengig av om de er finansiert over statsoppdraget eller av brukerne som markedsoppdrag. Inntektene fra markedsoppdraget i 2011 tilsvarte 207,2 millioner kroner eller 28 prosent av SSBs samlede inntekter.

Årsrapporten omtaler forhold som er nevnt i tildelingsbrevet, og informerer om andre forhold som SSB mener er av interesse for Finansdepartementet. Kapittel 2 inneholder en summarisk oversikt over hovedprioriteringer og resultater for statistikkproduksjon og forskning, blant annet resultatmål. I kapittel 3 blir det rapportert om statistikkvirksomheten og i kapittel 4 blir forskningsvirksomheten omtalt. I kapittel 5 rapporteres det om formidling og datainnsamling. Samarbeid om statistikkproduksjonen - både nasjonalt og internasjonalt - er omtalt i kapittel 6. Arbeid med kvalitetsforbedringer beskrives i kapittel 7, der også risikovurderingene for 2011 er kommentert. Administrative forhold er omtalt i kapittel 8. Der står også regnskapsrapporten.

I SSB gjennomføres flere evalueringer hvert år. I denne årsrapporten er disse evalueringene omtalt:

- Arbeidskraftsregnskapet, lønns- og sysselsettingsstatistikk - konsistens og kvalitet (vedlegg D)
- Kvalitetsprosjekt knyttet til produksjonsinntekter/-utgifter fra egne bedrifter i utlandet ("bortsatt produksjon") (vedlegg E)
- Gjennomgang av statistikker som del av internkontrollen (vedlegg F)

2. Resultater og vurderinger

2.1. Noen hovedtrekk

SSBs prioriteringer i 2011 tok utgangspunkt i retningslinjer som ble trukket opp i Stortingsproposisjon nr. 1 (2010 - 2011), tildelingsbrevet fra Finansdepartementet, Strategi 2007 og EU-rettsakter for statistikk.

Resultatene for 2011 knyttet til resultatindikatorene i tabellen under kan oppsummeres på følgende måte:

- Andelen elektronisk innrapportering økte til 77 prosent fra 65 prosent året før.
- Målet om redusert oppgavebyrde for næringslivet ble nådd.
- Målet for punktlighet i tildelingsbrevet ble ikke nådd.
- Målet i tildelingsbrevet for aktualitet i kvartalsstatistikken ble nådd når tallene justeres for endret målemetode. Målene ble ikke nådd for års- og månedsstatistikken (se kapittel 2.2).
- Målet for svarprosenten for frivillige undersøkelser ble ikke nådd. Denne svarprosenten har sunket de siste årene, og var i gjennomsnitt 61 prosent i 2011.

Indikatorer med kvantitative mål

Indikatorer	Resultater					Mål
	2007	2008	2009	2010	2011	2011
<i>Aktualitet i uker</i>						
Månedssstatistikk	3,2	3,5	3,4	3,4	4,3 ¹	Mindre enn 3,2
Kvartalsstatistikk	9,7	9,0	8,2	8,0	8,7 ¹	Mindre enn 8,2
Årsstatistikk	38,3	41,5	40,6	37,2	38,9 ¹	Mindre enn 38,7
<i>Punktligheit, andel avvik fra varslet tidspunkt. Prosent</i>						
	10	10	12	11	12	Mindre enn 10
<i>Svarprosenter</i>						
Oppgavepliktige	95	95	95	96	94 ¹	Minst 95
Frivillige	73	72	74	67	61 ¹	Minst 74
<i>Oppgavebyrde, næringslivet i alt. Årsverk</i>						
	108	107	103	100	86	Lavere enn 103
<i>Andel elektronisk innrapportering. Prosent</i>						
	48	53	63	65	77	Minst 63

1) Nye og bedre registreringsmetoder gjør at tallene for aktualitet og svarprosenter for 2011 ikke uten videre er sammenlignbare med tidligere år. Se forklaring i kapittel 2.2

Resultatene for 2011 knyttet til de andre målene i virksomhetsplanen, kan oppsummeres på følgende måte:

- Ved kommune- og fylkestingsvalget 2011 hadde SSB et hovedansvar for å videreutvikle innrapporteringsløsningen, prognosemodellen og databasen, samt drift av systemet og videreformidling på internett.
- Arbeidet med nye ssb.no ble videreført i 2011. Prosjektet er langt mer omfattende og tidkrevende enn opprinnelig forutsatt, og planlagt lanseringen ble utsatt til 29. april 2012. Prosjektet er i sin helhet finansiert innenfor SSBs ordinære budsjettammer.
- Innføring av ny næringsstandard i nasjonalregnskapet (hovedrevisjonen 2011) gikk som planlagt, og nye reviderte tidsserier ble publisert 22. november 2011 for årene 1970-2010. Utenriksregnskapet som er en integrert del av nasjonalregnskapet ble også revidert.
- Tellingstidspunktet for den registerbaserte folke- og bolig tellingen var 19. november. Arbeidet i 2011 var konsentrert om kvalitetsforbedrende tiltak. Det er i tillegg utarbeidet en publiseringsplan.
- Målene for publisering av resultater fra den skjemabaserte delen av Landbrukstelling 2010 ble nådd. Krevende etterkontroller førte til forsinkelser i publisering basert på registerdata.
- Sammen med Eurostat ledet SSB i 2011 en arbeidsgruppe for å utforme det videre kvalitetsarbeidet innen statistikk i Europa. Arbeidet resulterte blant annet i en revisjon av de europeiske retningslinjene for statistikk som ble vedtatt i det europeiske sjefstatistikermøtet i september.
- Innenfor rammen av internkontroll ble det gjennomført kvalitetsgjennomgang av åtte statistikker (se vedlegg F). I tillegg til å vurdere i hvilken grad de europeiske retningslinjene er oppfylt, har fokusgrupper vurdert brukerbehov. Videre er det gjennomført verdistrømsanalyse av produksjonsprosessene. Gjennomgangene har resultert i forslag til tiltaksplaner for å bedre kvaliteten og effektivisere produksjonen.

- Budsjettet for 2011 ble satt opp med et underskudd på 3,9 millioner kroner på post 01 stat og 7,1 millioner kroner på post 21 markedsoppdraget, blant annet på grunnlag av store overføringer fra 2010. Samlet driftsresultat for 2011 - inkludert salgsinntekter for publikasjoner - var 4,2 millioner kroner. Med overførte midler fra 2010 på 60,4 millioner kroner, er overføringen til 2012 samlet for post 01 og post 21 på 64,6 millioner kroner.
- Flytting fra Kongens gate til Akersveien i 2014 ble vedtatt, og det er nedsatt en partssammensatt styringsgruppe ledet av administrerende direktør.

2.2. Sammendrag av resultater

Produksjonsvolum

SSB hadde 980 frigivninger i 2011. Det var 29 flere enn året før.

Frigitte statistikker

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
761	817	839	831	815	791	855	977	1 009	993	951	980

Ti nye statistikker i 2011

- Lasting og lossing, prisindeks, kvartal
- Post og distribusjonstjenester, prisindeks, kvartal
- Annonse- og reklamevirksomhet, prisindeks, kvartal
- Innenriks sjøfart, kostnadsindeks, kvartal
- Ledige stillinger, kvartal
- Grunnlag for arbeidsgiveravgift, årlig
- Norsk kontrollerte foretaks aktivitet i utlandet, årlig
- StatRes - innvandringsregulering, årlig
- StatRes - Mattilsynet, årlig
- Kvalifiseringsstønad, årlig

Endringer i statistikkpubliseringer

- Befolkningsframskrivninger og framskrivninger av innvandrerbefolkningen, samlet i én publisering
- Skatteoppgjøret inngår nå som del av selvangivelsesstatistikken
- Arveavgiftsstatistikken ble publisert etter en større omlegging.

Vedtak om oppgaveplikt og tvangsmulkt

Beslutning om å bruke statistikklovens adgang til opplysningsplikt og tvangsmulkt foretas separat i hvert enkelt tilfelle. Det er mulig å innføre opplysningsplikt uten at det samtidig blir bestemt at tvangsmulkt skal tas i bruk. I 2011 ble følgende vedtak om opplysningsplikt foretatt:

- StatRes - Utlendingsnemda (UNE)
- StatRes - Utlendingsdirektoratet (UDI)
- StatRes - Jernbaneverket (JBV)
- StatRes - Mattilsynet
- Statistikk over farlig avfall - eiere til registre over farlig avfall
- Kvartalsvis prisindeks for nye boliger - boligprodusenter (et utvalg)
- Bruk av fastleger - Helsedirektoratet med flere
- Adresseinformasjon - NRK Lisensregisteret
- Utdanning tatt i utlandet – mottakere av SSBs egen undersøkelse
- Fatale arbeidsulykker - tilsynsmyndighetene for arbeidsmarkedet
- FoU-statistikk for universitets- og høgskolesektoren - Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU)
- Kostra - informasjon fra kommunene om bemannede boliger innenfor området pleie og omsorg
- Statistikk om handelsflåten – Skipsregistre NIS-NOR

Publiseringer Det var en markant nedgang i antall utgitte publikasjoner i 2010 (38), og denne nedgangen fortsatte med 40 færre i 2011 enn i 2010. Det er utgitt færre publikasjoner i alle seriene. Med unntak av opphøret av NOS-publikasjonene ser det ut som utviklingen skyldes tilfeldige svingninger.

Titler i ulike publikasjonsserier og utgivelser. 2000-2011

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Utgivelser i alt	161	170	153	127	243	224	250	238	189	148
Norges offisielle statistikk ¹	46	47	28	27	26	17	23	26	13	-
Analysepublikasjoner ²	74	82	104	74	111	96	114	96	102	83
Andre utgivelser ³	41	41	21	26	106	111	113	105	74	65
- Økonomiske analyser	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
- Samfunnsspeilet	5	6	6	6	5	5	5	5	5	5

¹ Serien NOS ble avsluttet per 2010.

² Tallet omfatter Rapporter, Discussion papers, Statistiske analyser og Sosiale og økonomiske studier. Reprints ble nedlagt fra 2007.

³ Omfatter fra og med 2006 også serien Notater, som ikke var med i statistikken tidligere. Omfatter også Documents og "Dette er ..." -publikasjonene, samt Statistisk årbok.

Forskningsvirksomheten - ekstern publisering

Forskningsavdelingen ga ut 63 tidsskriftartikler i 2011, det samme som året før. For bøker og bokartikler var tallet noe lavere i 2011 enn året før. Foredragsvirksomheten var omfattende også i 2011. SSBs forskere holdt 109 foredrag på internasjonale vitenskapelige konferanser, 158 andre faglige foredrag og skrev 22 avisartikler. Tre medarbeidere i SSB presenterte doktorgradsavhandlinger i 2011.

Forskningsvirksomheten - ekstern publisering

Ekstern publisering. 2001 - 2011

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Tidsskriftartikler..	36	38	51	39	41	42	53	61	76	64	63
- internasjonale ..	23	19	31	22	27	28	27	41	50	45	47
- norske	13	19	20	17	14	14	26	20	26	19	16
Bøker og bokartikler	18	13	10	7	17	18	16	7	22	10	7
- internasjonale ..	13	9	5	4	13	13	12	5	12	8	5
- norske	5	4	6	3	4	5	4	2	10	2	2

Oppslag på ssb.no

Bruken av ssb.no økte svakt fra året før og lå i 2011 på 65,6 millioner oppslag.

Medieoppslag

Statistikk fra SSB blir mye referert i norske medier. Oversikten viser antall referanser til *Statistisk sentralbyrå* i samtlige norske medier (både papirmedier og elektroniske) overvåket av Retriever. Det var en svak økning fra 2010, men klart lavere enn toppåret 2009.

Medieoppslag. Antall

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
25 184	25 364	28 872	32 698	40 025	42 700	32 300	32 765

Når det gjelder bruken av SSBs bibliotek, var det en mindre reduksjon i antall utlån fra året før. Antall henvendelser var om lag på samme nivå som før.

Utlån fordelt på ulike brukergrupper. 2004 - 2011

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ansatte i SSB	2 221	2 504	2 523	2 900	3 812	2 548	2 331
Andre bibliotek	1 182	929	957	973	1 011	917	708
Private/institusjoner	702	513	409	333	291	191	186
I alt	4 105	3 946	3 889	4 206	5 114	3 556	3 225

Henvendelser fra eksterne. 2004 - 2011

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
E-post	5 359	4 936	5 948	6 621	8 085	6 517	6 153
Telefon	2 645	2 488	3 220	3 829	3 383	3 294	3 600
Eksterne besøkende	713	484	548	511	423	426	419
I alt	8 717	7 908	9 716	10 961	11 891	10 237	10 172

Målbruk Daglige frigivninger på ssb.no økte i 2011 til 28 prosent nynorsk mot 25 prosent i 2010. Usignerte publikasjoner, inklusive Statistisk årbok, hadde en nynorskandel i 2011 på 10 prosent mot 14 prosent året før. Samlet har frigivninger, brosjyrer og stillingsannonser en nynorskandel på vel 27 prosent. Alle SSBs skjema foreligger både på bokmål og nynorsk. SSBs nettsider har 15 prosent nynorsk som er resultat av søk i Google på ordparene ikkje/ikke og frå/fra.

Oppgavebelastning SSB nådde målet i tildelingsbrevet om å ha lavere oppgavebelastning for næringslivet i 2011 enn i 2009.

Samlet belastning knyttet til å gi opplysninger til SSBs undersøkelser ble redusert med 11 årsverk fra 2010 til 2011. For næringslivet ble oppgavebyrden redusert med 14 årsverk. Reduksjonen har sammenheng med stor oppgavebyrde i 2010 knyttet til landbrukstelingen.

Oppgavebyrden for personer og offentlige institusjoner har økt med tre årsverk fra 2010. Det skyldes i hovedsak undersøkelsen utdanning fullført i utlandet (3,3 årsverk) og tidsbruksundersøkelsen (1,8 årsverk) som gjennomføres hvert tiende år. Variasjon i målingsresultatene over tid for denne indikatoren påvirkes av at beregningen omfatter stadig flere av SSBs datainnhentinger. For 2011 er alle datainnhentinger basis for beregningene.

Oppgavebyrde. Årsverk

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
I alt	180	171	183	175	177	177	146	137	126
Næringsliv i alt	92	98	103	94	108	107	103	100	86
Andre	88	73	81	81	69	70	43	37	40

Fordeling av oppgavebyrden 15 prosent av foretakene i privat sektor mottok skjema fra SSB i 2011. Andelen var 23 prosentt året før. Nivået i 2010 skyldes særlig omfattende rapportering knyttet til landbrukstelingen i 2010.

Blant foretak med 20 eller flere sysselsatte var i alt 90 prosent (91 prosent i 2010) med i minst én undersøkelse, sammenlignet med 13 prosent av foretakene med færre enn 20 sysselsatte. Blant foretak med under 10 sysselsatte mottok 11 prosent (20 prosent i 2010) skjema fra SSB.

Høringer SSB er ofte høringsinstans ved utarbeiding av nye lover, forskrifter og offentlige utredninger (NOU-serien). SSB var høringsinstans for i alt 117 saker i 2011 hvorav 56 høringer var med kommentarer. Høringsuttalelsene er tilgjengelig på ssb.no.

Kvalitetsindikatorer**Punktligghet**

Av hensyn til brukerne stilles det krav om at et skal varsles om tidspunkt for publisering av offisiell statistikk. Avvik for punktliggheten i 2011 var større enn målet i tildelingsbrevet. Avviket var på 12 prosent.

Punktligghet. Avvik i forhold til annonsert tidspunkt. 2000 – 2011. Prosent

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Avvik i alt	13	10	8	11	10	6	10	10	12	11	12
For tidlig	3	2	2	2	3	1	3	3	3	4	4
For sent	10	8	6	9	7	5	7	7	9	7	8

Aktualitet

Statistikkens aktualitet er viktig for brukerne. Aktualitet måles med antall uker fra observasjonsperiodens utløp til statistikken blir frigitt. For de måneds- og kvartalsstatistikkene som publiserer foreløpige tall, er det tidspunktet for disse publiseringsene som benyttes. For årsstatistikkene benyttes tidspunkt for publisering av endelige tall.

For 2011 er det tatt i bruk en ny og bedre metode for å måle aktualitet på statistikker som utgis flere ganger i løpet av et år. Tidligere ble denne rapportert som et gjennomsnittstall for hver statistikk. Nå blir den beregnet nøyaktig for hver frigivning, på basis av frigivningsdato på ssb.no. Avvikene er av størst betydning for månedsstatistikkene. Her gir den nye beregningsmetoden om lag én uke redusert aktualitet.

Målene i tildelingsbrevet for aktualitet i kvartalsstatistikken ble nådd når denne justeres for endret målemetode. Men målet ble ikke nådd for års- og månedsstatistikkene, selv om det justeres for endret metode for månedsstatistikkene.

Aktualiteten for årsstatistikk var 38,9 uker, målet var bedre aktualitet enn 38,3 uker. Aktualiteten for kvartalsstatistikken var 8,7 uker, og målet justert for endret metode var en aktualitet på under 9 uker. Aktualiteten for månedsstatistikken var 4,3 uker, mens målet omregnet med ny metode var på under 4,2 uker.

Spesielt for 2011 er at enkelte årsstatistikker har tatt igjen en stort etterslep ved å publisere flere årganger av statistikken. Dette er en positivt, men vil samtidig slå negativt ut i aktualiteten for dette ene året.

Aktualitet. Antall uker etter periodens utløp³⁾

	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ¹⁾	2009	2010	2011 ²⁾
Månedssstatistikk	3,5	3,5	3,4	3,4	3,2	3,5	3,4	3,4	4,3
Kvartalsstatistikk	8,9	9,6	8,1	8,7	9,7	9,0	8,2	8,0	8,7
Årsstatistikk	43,7	42,9	41,9	40,4	38,3	41,5	40,6	37,2	38,9

¹⁾For 2008 er beregningsopplegget lagt om fra å være basert på et utvalg (panel) til å omfatte alle statistikkpubliseringene. Dette har ført til brudd i tidsserien og økt gjennomsnittlig produksjonstid for årsstatistikkene i 2008.

²⁾For 2011 er det tatt i bruk en ny og bedre metode baser på publiseringstidspunkter for statistikken på ssb.no. Dette har ført til brudd i tidsserien og økt registrert gjennomsnittlig produksjonstid, spesielt for månedssstatistikkene i 2011.

³⁾Resultatene for 2011 er beregnet på grunnlag av 309 frigivninger av månedssstatistikk, 212 kvartalsfrigivninger og 251 årsstatistikker.

Svarprosent

For rapporteringen i 2011 rapporteres svarprosentene direkte fra System for utvalgsadministrasjon, med unntak av intervjuundersøkelsene, som rapporteres fra System for intervjuvirksomhet. For undersøkelser som repeterer datainnsamlingen i flere perioder (måneder eller kvartaler), er det beregnet et gjennomsnitt for alle perioder. Tidligere er det for oppgavepliktige undersøkelser rapportert et samletall for hvert statistikkprodukt fra SSBs produktregister. Nå telles alle datainnsamlingene opp direkte fra grunnkilden (System for utvalgsadministrasjon) etter felles definisjon, uten å gå veien om å beregne et samlemål for hvert produkt, som så legges inn i produktregisteret. Omleggingen for oppgavepliktige undersøkelser kan derfor gi et lite utslag i beregningen av svarprosent. Omleggingen for frivillige undersøkelser gir et større utslag ved at SSB nå rapporterer svarprosent for alle undersøkelser, mot et utvalg tidligere. Tidligere har ikke alle markedsoppdrag vært

inkludert i beregningen på grunn av mangelfull registrering av opplysninger om disse oppdragene i produktregisteret.

Indikatoren svarprosjenter er oppdelt i *undersøkelser med oppgaveplikt* og *frivillige undersøkelser*. Frivillige undersøkelser er igjen delt inn i *intervjuundersøkelser* og *selvadministrerte undersøkelser*. Indikatoren for svarprosent reflekterer til en viss grad porteføljen av datainnsamlinger som SSB gjennomfører det aktuelle året. Derfor er utviklingen i svarprosent for intervjuundersøkelser som gjentas hvert år, gitt i en separat tabell.

Svarprosenten for undersøkelser med oppgaveplikt har vært 95 prosent de siste årene. SSB nådde ikke målet i tildelingsbrevet i år (95 prosent), men er tett opptil forventning (94,4 prosent).

I de frivillige undersøkelsene er svarprosenten vesentlig lavere, og varierer fra undersøkelse til undersøkelse. Målet, som var en svarprosent høyere enn 73 prosent, ble ikke nådd i 2011. Resultatet på 61 prosent har sammenheng med ny rapporteringsmåte der alle frivillige undersøkelser, inklusive alle markedsoppdrag nå er talt med. SSB gjennomførte i 2011 flere selvadministrerte frivillige engangsundersøkelser på oppdrag, og blant disse var det noen med svarprosent på 50 eller lavere. Blant SSBs egne undersøkelser hadde tidsbruksundersøkelsen som gjennomføres hver 10. år, en svarprosent på 48.

Svarprosjenter

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Med oppgaveplikt	95	95	95	95	95	95	96	94
Frivillige	79	77	75	73	72	74	67	61

Svarprosjenter for frivillige undersøkelser etter innsamlingsmetode

	2008	2009	2010	2011
Frivillige undersøkelser. I alt				61
Intervjuundersøkelser				56
Faste årlige undersøkelser	59	59	56	56
Selvadministrerte undersøkelser.....				63
SSBs egne				76
Oppdrag				57

Frafall i intervjuundersøkelsene skyldtes at det ikke blir oppnådd kontakt med intervjuobjektet eller at personer nekter å delta. Frafallsutviklingen ble stabilisert i 2011, men ikke redusert. Tiltak for å motvirke og justere for frafall i intervjuundersøkelsene er derfor høyt prioritert i 2012.

Lav svarprosent medfører ikke nødvendigvis dårlig kvalitet. Utvalget av enheter som svarer, kan likevel gjenspeile gruppen (populasjonen) på en god måte. I tillegg til svarprosjenter utarbeider SSB en indikator som måler representativiteten.

Elektronisk innrapportering

Målet er å øke den elektroniske innrapporteringen for næringsundersøkelser. Satsingen, som blant annet innebærer å ikke sende ut papirskjema i førstegangshenvendelser til bedrifter og foretak, hadde svært positiv effekt i 2011. Andelen som rapporterte elektronisk økte til 77 prosent. Andel innsendinger i Altinn øker noe.

Andel oppgavegivere som rapporterer elektronisk. Prosent

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Elektronisk innrapportering	33	36	48	53	63	65	77

Elektronisk innrapportering fordelt på kanal. Prosent

	2010	2011
Altinn	16	18
IDUN	70	68
Annet	14	14

Produktivitet SSB har benyttet en metode¹ hvor produktivitetsendringer på statsoppdraget beregnes ut fra produksjonsendringer, anslått som registrerte nye satsinger eller omprioriteringer, og endring i ressursinnsatsen, som uttrykkes som en veid sum av endringer i faste lønns- og driftsutgifter.

Beregningene viser en produktivitetsøkning på om lag to prosent i gjennomsnitt per år de siste ti årene. Metoden som benyttes tar ikke hensyn til kvalitetsendringer, og fanger heller ikke opp produktivitetsøkning som skjer innenfor statistikkområder som ikke omfattes av registrerte omprioriteringer. Det er derfor grunn til å tro at beregnet produktivitet er minimumsanslag. Endringene skyldes i hovedsak økningen i produksjonsvolum. Et godt eksempel på en effektivisering som heller ikke er fanget opp i beregningene er den registerbaserte folke- og boligtellingsen i 2011 som ble gjennomført for om lag en tidel av kostnadene knyttet til tellingen i 2001, hvor det ble benyttet et boligskjema. Effektivisering og omprioritering har gjort SSB i stand til å gjennomføre flere større satsinger, eksempel utvikling av nye ssb.no, innenfor dagens budsjettrammer.

Det nye produktregisteret gir bedre muligheter for å ta ut rapporter om virksomheten enn før, og det er sett nærmere på ressursbruken for et utvalg av statistikker. Dette gir et bedre grunnlag for å belyse produktivitetsendringer fra 2012.

Ressursbruk Rundt halvparten av arbeidstiden i SSB brukes til løpende statistikkproduksjon. Andelen av ressursene som er brukt på administrasjon og interne støttefunksjoner har vist en synkende tendens de siste årene. Antall registrerte årsverk i alt økte med 11 fra 2010, og fraværet har gått noe ned.

Virksomhetstype

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Antall årsverk i alt	884	895	923	909	906	902	913
Fravær	140	148	153	150	143	144	141
Ferie ¹ og seniordager	77	78	80	79	82	87	89
Permisjon med lønn	21	24	22	23	16	14	13
Sykefravær	37	39	44	42	41	43	39
Restkategori	5	7	7	6	4	-	-
Antall årsverk unntatt fravær	743	746	771	759	763	758	772
I alt	100	100	100	100	100	100	100
Løpende statistikkproduksjon	47	47	48	48	48	47	48
Utviklingsprosjekter, statistikk	11	13	13	16	16	17	17
Forskning og analyseprosjekter	14	13	12	11	11	12	12
Administrasjon og interne støttefunksjoner	27	28	27	26	24	24	23

¹ Både med og uten lønn.

Evalueringer Følgende områder ble evaluert i 2011:

- Arbeidskraftsregnskapet, lønns- og sysselsettingsstatistikk - konsistens og kvalitet (vedlegg D)
- Kvalitetsprosjekt knyttet til produksjonsinntekter/-utgifter fra egne bedrifter i utlandet ("bortsatt produksjon") (vedlegg E)
- Gjennomgang av statistikker som del av internkontrollen (vedlegg F)

¹ Interne dokumenter 2005/10 Produktivitetsmål og ressursbruk i statistikkvirksomhet.

3. Statistikk spiller samfunnet

3.1. Personstatistikk

Valgprosjektet 2011

SSB bidro i gjennomføringen av kommune- og fylkestingsvalget 2011. SSB hadde hovedansvaret for å utvikle innrapporteringsløsningen, prognosemodellen og databasen, samt drift av systemet og videreformidling på internett. Som ved tidligere valg blir dette gjort på oppdrag for Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) der KRD er ansvarlig og eier av databasen.

Folke- og bolig telling 2011

Folke- og bolig tellingen 2011 er registerbasert. EUs rettsakt for folke- og bolig tellinger, som ble vedtatt i 2008, medfører strenge krav til rapporteringen. Tellingstidspunktet var 19. november 2011. Arbeidet i 2011 var konsentrert om kvalitetsforbedrende tiltak. Sentralt er å framskaffe bedre husholdningsdata, noe som krever korrekte koblinger mellom personer og boliger. Dekningsgraden i folkeregisteret for bolignummer i flerbolighus har passert 95 prosent, som var det oppsatte målet. Risiko for dårlig kvalitet på boligadressene er nå vurdert som meget liten. Det er i tillegg laget en publiseringsplan, og det er samlet inn data til en kvalitetsundersøkelse.

Levekårsstatistikk

Svarprosenten for Levekårsundersøkelsen EU-SILC (europeisk statistikk over inntekter og levekår) for 2011 ble 53 prosent. På bakgrunn av denne undersøkelsen ble det publisert offisiell statistikk om friluftsliv og organisasjonsaktivitet, sosial og politisk deltakelse i desember 2011.

Det har vært forsinkelser i leveransene av data fra NAV til oppdateringen av FD-trygd. Dette har ført til forsinkelser i utleveringen av mikrodata til forskning og statistikk til andre store brukere (se ellers om mikrodata til forskning i kapittel 5.1).

Forbruksundersøkelsen

Etter utredning i 2010 og 2011 ble det besluttet at Forbruksundersøkelsen ikke lenger skal være årlig. For 2012 undersøkelsen ble det bestemt at utvalget skal være på 7 000 husholdninger og med en føringsperiode på to uker for hver husholdning. Husholdningene kan også føre og rapportere utgiftene elektronisk. Forberedelsene til forbruksundersøkelsen ble gjort i 2011, mens selve undersøkelsen startet med første føringsperiode i uke 1 og 2 i 2012.

Tidsbruksundersøkelsen

Svarprosenten på Tidsbruksundersøkelsen 2010 ble 48 prosent. Dette er omtrent på samme nivå som for undersøkelsen i 2000, men lavere enn planlagt. Kvaliteten på dataene vurderes imidlertid å være tilstrekkelig for de formål statistikken skal dekke. For å redusere eventuelle skjevheter i utvalget på grunn av stort frafall, ble dataene vektet med hensyn til kjønn, alder og utdanning. I tillegg ble dataene i føringsheftene vektet med hensyn på ukedag og måned.

Utdanningsstatistikk

I 2011 ble datafangsten til undersøkelsen Utdanning fullført i utlandet gjennomført. Datafangsten inkluderte et helt nytt elektronisk alternativ for undersøkelser som sendes ut til personer.

SSB har fulgt opp Utlendingsdirektoratets (UDI) arbeid med å få opplysninger om utdanning lagt inn i EØS-registeret. Sammen med utdanningsopplysningene i andre UDI-registre vil SSB kunne lage utdanningsstatistikk som omfatter store grupper av framtidige innvandrere. Det vil imidlertid fremdeles mangle administrative registre som gir utdanningsopplysninger for personer som flytter til Norge fra andre nordiske land.

Datafangsten for den oppdragsfinansierte PIAAC-undersøkelsen (Programme for International Assessment of Adult Competencies) startet i 2011. Datafangsten vil bli avsluttet i første halvår 2012.

Helsestatistikk I dialogen rundt utnytting av Norsk pasientregister til statistikk over pasientenes sosioøkonomiske bakgrunn avventer SSB Helsedirektoratets tilbakemelding om noen juridiske avklaringer rundt utveksling av sensitive data. En høring om forordningen fra EU-kommisjonen om statistikk over arbeidsulykker er sendt til alle berørte parter og ennå ikke ferdigbehandlet hos alle høringsinstanser. Helse- og omsorgsdepartementet har signalisert ønske om å overføre driften av dødsårsaksregisteret fra SSB til Nasjonalt folkehelseinstitutt.

3.2. Statistikk over lønn, inntekt og arbeid

EDAG Opplegget for fellesprosjektet EDAG (elektronisk dialog med arbeidsgivere) mellom Skattedirektoratet, NAV, Brønnøysundregistrene og SSB ble levert Finansdepartementet tidlig i 2011. Prosjektet tar sikte på å bedre kvalitet og hyppighet i datatilgang om arbeidsmarked og lønn. Dette vil bidra til å sikre kvaliteten i oppgavebehandling for alle etatene. Samtidig er det beregnet at rapporteringsbyrden for bedriftene vil bli vesentlig redusert (beregnet kostnadsreduksjon 500 millioner kroner per år) gjennom samordning av begreper, innsamling og metoder for oppgaveavlevering basert på samordning mot leverandører av personal og regnskapssystemer.

Avhengig av bevilgning til hovedprosjektet legges det opp til at EDAG kan være i full drift fra januar 2016, med mulighet for framskyving til januar 2015.

Inntekt og lønn Lønnsstatistikk 2010 ble presentert med betydelig bedre aktualitet enn tidligere år, og med samme dekningsgrad. Alle områder var frigitt som offisiell statistikk ved utgangen av mars 2011. Statistikken omfattet nå også beregning av årslønn 2009 - 2011 for alle områder etter ny metode basert på datagrunnlaget i lønnsstatistikken og kvartalsvise lønnsindekser¹. Kvartalsvise lønnsindekser for helseforetakene ble presentert for første gang i februar 2011, med tall tilbake til 3. kvartal 2009. Det er dessuten levert mer statistikk enn tidligere år på oppdrag for partene i arbeidslivet, inklusive Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene.

Skattestatistikken for personer 2009 ble forsinket som følge av omlegginger av datasystemer og rutiner i Skatteetaten. Statistikken skulle normalt ha vært publisert i slutten av oktober 2010, men ble først frigitt i januar 2011. Skattestatistikk for inntektsåret 2010 inneholdt de første tallene med nye ligningsverdier for bolig-eiendom.

Ny versjon av Rapporten 5/2011 *Økonomi og levekår for ulike lavinntektsgrupper 2010* ble presentert i februar 2011. I tillegg ble det utarbeidet en rapport som oppdrag for Arbeidsdepartementet med tittelen *Inntektsstatistikk for den eldre befolkningen 1999-2009*. Rapporten kommer i trykt utgave på nyåret, og er tenkt videreført i årene som kommer, blant annet for å se på effekter av pensjonsreformen som ble innført 1. januar 2011.

Etter en større omlegging av systemet for registrering og beregning av arveavgift i Skatteetaten, kunne SSB i 2011 igjen presentere statistikk på dette området. Ny statistikk over grunnlag for arbeidsgiveravgift med tall for årene 2007-2010 ble presentert i 2011. Statistikken viser arbeidsgiveravgiften og grunnlaget for arbeidsgiveravgiften fordelt etter ulike kjennemerker. Formålet er å vise effekten av reglene som gjelder for beregning av arbeidsgiveravgiften.

Arbeidsmarkedet I juni ble en ny kvartalsstatistikk for ledige stillinger publisert for første gang. Dette er en konjunkturstatistikk som gir fordeling av ledige stillinger etter næring. Statistikken dekker ledige stillinger bedre enn NAVs månedstall, som ligger rundt

¹ Beregningene er dokumentert i serien Notater 12/2011 Lønnsstatistikk og årslønn.

60 prosent lavere. Statistikken er i tråd med krav i en EØS-forordning og baseres på data fra et utvalg på 8 000 bedrifter.

Revidert Standard for yrkesgruppering ble publisert og tas i bruk fra og med statistikkåret 2011.

Det ble gjennomført en større revisjon av et årlig datasett basert på registre som gir grunnlag for statistikk og analyser av forholdet mellom tilpasning på arbeidsmarkedet (strømmer), utdanningsaktivitet og velferdsytelser.

*Tilpasninger som følge av
ny pensjonsreform*

Det er laget en utredning av hvilke muligheter eksisterende datakilder har for løpende å følge sysselsettingsdeltakelsen for ettårige aldersgrupper fra og med 60-åringer. Prosjektet avventer data fra NAV over mottakere av ulike pensjonsytelser. Det skal blant annet gis tall på hvor mange som velger å ta ut alderspensjon mens de fortsetter i arbeid og hvor mange som avslutter arbeidsforholdet når de mottar alderspensjon/AFP. Det ble utviklet tilleggsspørsmål til AKU som skal gå i 2012 hvor det spørres om avgang fra arbeidslivet. Dette følger et felles opplegg for alle EØS-land.

3.3. Nasjonalregnskap, priser og finansstatistikk

*Hovedrevisjonen 2011 - ny
næringsstandard*

Hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet ble fullført i 2011. Publiseringene fant som planlagt sted 22. november 2011 og omfattet nye reviderte årsserier for BNP og detaljerte underkomponenter, inklusive arbeidskraftsvariable, for perioden 1970-2010, årstall for størrelser fordelt etter sektor for perioden 1978-2010, kvartalsvis nasjonalregnskap, inklusive arbeidskraft, for perioden 1978-2011, og kvartalsvis sektorregnskap for husholdninger for perioden 2002-2011. Utenriksregnskapet ble som en integrert del av nasjonalregnskapet, også revidert. De nye tallene for tjenesteimport og -eksport er endret tilbake til 2005.

Som i andre land registrerer SSB økende avvik mellom nettofinansinvesteringer i finansielt og ikke finansielt regnskap etter finanskrisen i 2008. Det arbeides med å avdekke årsaker til det økende avviket. Differansen for husholdningene ble betydelig redusert for 2009 og 2010 som et resultat av hovedrevisjonen 2011. Tallene for 2010 og 2011 er foreløpige både i finans- og inntektsregnskapet.

*Ny institusjonell
sektorgruppering*

SSB arbeidet i 2011 med å innføre ny institusjonell sektorklassifikasjon i henhold til internasjonale og nasjonale behov. Klassifiseringen av enheter er gjennomgått for å sikre kvaliteten i Bedrifts- og foretaksregisteret. Nye sektorkoder innføres i primærstatistikkene fra og med rapporteringsåret 2012 og vil deretter bli innarbeidet i nasjonalregnskapet som en del av hovedrevisjonen 2014.

Hovedrevisjonen 2014

De nye retningslinjene i SNA 2008 og ESA 2010 skal innføres i nasjonalregnskapet fra 2014. Planleggingsarbeidet har startet, i første omgang knyttet til endringer i føringen av offentlige tjenstepensjoner. Fra 2014 skal også ny utenriksregnskapshåndbok fra IMF og revidert direkteinvesteringsmanual fra OECD implementeres.

Verdipapirstatistikk

I 2011 har det pågått et arbeid for å etablere en rammeverkløsning for bearbeiding av registerbaserte statistikker og statistikker med store datamengder. Statistikkene for verdipapirfond og verdipapirdepoter har vært pilot i dette prosjektet for å kunne fase ut dagens system, som har høy risiko. Første versjon av løsningen produseres tidlig i 2012.

*Datamottak for banker og
finansieringsforetak*

Den tekniske omleggingen av datamottaket for banker og finansieringsforetak ble påbegynt i 2011, og skal produseres i første kvartal 2012. Målet med prosjektet er at Altinn II skal overta rollen som offisiell innrapporteringskanal for regnskaps- og tilsynsdataene fra alle finansinstitusjonene. Prosjektet er en del av et større prosjekt som vil gi SSB et metadatastyrt mottakssystem (basert på SERES), og tilpasset rapportering via Altinn II.

<i>Globaliseringen av økonomien</i>	Globaliseringen av økonomien gir store utfordringer med å avgrense nasjonale forhold, ha god dekning og sikre konsistens mellom ulike kilder og statistikker. De internasjonale statistikkorganene arbeider for å bygge ut og harmonisere statistikk som belyser disse forholdene. SSB har deltatt i det internasjonale arbeidet, og også gjennomført en utredning om globaliseringens påvirkning på nasjonalregnskapet¹. Statistikk for norskkontrollerte foretaks aktiviteter i utlandet ble rapportert til Eurostat og OECD og publisert på ssb.no for første gang i 2011. Statistikk til IMF's koordinerte direkteinvesteringsundersøkelse ble også levert for første gang i 2011. Finansstatistikk overfor utlandet omfatter blant annet finansregnskapet i utenriksregnskapet, internasjonal investeringsposisjon, direkteinvesteringer og porteføljeinvesteringer over landegrensene. Det er behov for å etablere et samordnet statistikkssystem for å sikre kvalitet og konsistens mellom de ulike statistikkene. Dette arbeidet har blitt videreført i 2011 med blant annet forarbeid til etablering av forbedrete systemløsninger. Den planlagte ferdigstillingen av utenlandsdimensjonen i Bedrifts- og foretaksregisteret i 2011 er noe forsinket, men vil bli slutført i 2012. I løpet av 2011 er Eurostats EuroGroup Register (EGR) blitt utvidet fra 5 000 til 10 000 multinasjonale konsern, og registeret vil dermed gi et større bidrag til statistikkene for utenlandskontrollerte foretaks virksomhet i Norge, norskkontrollerte foretaks virksomhet i utlandet og inngående og utgående direkteinvesteringer. I overkant av 9 000 norske selskaper inngår i 2 000 av de 10 000 multinasjonale konsernene.
<i>Regnskapsstatistikk for frivillige organisasjoner</i>	I 2011 startet SSB arbeidet med å utvikle regnskapsstatistikk for frivillige organisasjoner, med vekt på inntektssiden. Statistikken vil bli et supplement til satellittregnskapet for ideelle og frivillige organisasjoner, og det arbeides for å publisere regnskapsstatistikk for stiftelser i første halvår 2012. Planene er lagt i samarbeid med Kulturdepartementet.
<i>Utenrikshandel</i>	Det metodiske opplegget for undersøkelsen om utenrikshandel med tjenester ble endret i første halvår, blant annet med ny utvalgsplan. Statistikken har også vært gjennom intern kvalitetskontroll, som også kan medføre enkelte justeringer.
<i>Priser</i>	I januar 2011 ble nasjonalregnskapet tatt i bruk som grunnlag for å beregne vektandeler både for konsumprisindeksen (KPI) og for harmonisert konsumprisindeks (HKPI). Omleggingen medførte ingen negative reaksjoner fra statistikkbrukerne. Før var forbruksundersøkelsene brukt som grunnlag. Elektronisk overføring av strekkodedata - som erstatning for ordinær skjemabasert datafangst - gir både redusert oppgavebyrde og bedre kvalitet, og er et satsingsområde for KPI. Produksjons- og beregningssystemene for ytterligere utvidelse av bruk av strekkoder ble klargjort i 2011. Fra januar 2012 vil vareutvalget i delindeksen for legemidler, helseartikler mv bli sterkt utvidet ettersom delindeksen vil bygge på strekkodedata for farmasøytiske produkter. Arbeidet med ny produsentprisindeks for tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass er slutført og publiseres første gang for januar 2012. Arbeidet med ny produsentprisindeks for reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr har startet.

3.4. Statistikk for offentlig forvaltning

<i>Kostra</i>	Kostra gir kommunievis og nasjonale tall for kommunenes virksomhet. I publiseringen 15. mars ble det for første gang lagt ut nasjonale tall for de fleste grunnlagsdataene. Nasjonale tall ble estimert ved at tall for manglende kommuner ble beregnet på grunnlag av rapporterte data for 2010. Det vil bli arbeidet videre med å beregne nasjonale tall bakover i tid og på lavere regionalt nivå.
---------------	--

¹ Rapport "Bortsatt produksjon til utlandet".

StatRes StatRes er et system for utvikling og formidling av statistikk om staten. Arbeidet i 2011 dreide seg om de nye områdene Kystverket og Mattilsynet. Videre ble alle områder gjennomgått med tanke på å finne frem til indikatorer for resultat-effektivitet og produktivitet. Produksjonsrutinene for statistikken over statsforvaltningen totalt ble endret. Det vil gjøre det mulig med publisering i slutten av juni, fem måneder tidligere enn før.

3.5. Næringsstatistikk

Landbrukstelling 2010 Et nytt system for automatisk korrigering av data og imputering av manglende data bidro til effektiv bearbeiding, men etterkontroll og avstemming mot den løpende landbruksstatistikken ble mer krevende enn forventet. Dette førte til at framdriften på registerbasert publisering ble hengende etter tidsplanen, mens publiseringen av statistikk fra den skjemaserte delen av tellingen gikk som planlagt.

Den utvalgsbaserte landbruksundersøkelsen 2011 ble brukt til innsamling av EØS-relaterte data om produksjonsmetoder i jordbruket. Nytt opplegg førte til betydelig innsparing på ressursbruk sammenlignet med tidligere årganger av denne undersøkelsen.

Transport og reiseliv Arbeidet i Kostra Samferdsel med å standardisere sentrale definisjoner, utvide omfanget av statistikkene og å forbedre kvaliteten på regnskapsdata og tjenstedata har nådd målene, men det gjenstår arbeid knyttet til ytterligere kvalitetsforbedringer som vil bli videreført i 2012.

Gjennomgang av tjenesteprisindeks for sjøtransport er forsinket. Indeksen utarbeides som tidligere, men arbeidet med å kvalitetssikre og effektivisere produksjonen fortsetter med mål om å erstatte dagens skjemaserte datakilder med listepriser.

Det ble arbeidet med å innarbeide konsekvensene av ny rådsforordning for turisme i overnattingsstatistikken. Arbeidet er tidkrevende, men det tas sikte på å levere data til Eurostat som planlagt i mai 2012.

”Norsk turisme”, Statistiske analyser, ble utgitt for første gang.

IKT Undersøkelsen om IKT-bruk i staten ble noe forsinket i forhold til planene og sendes ut i mars 2012. Opprinnelig plan var november 2011.

Bygg - og tjenestetatistikk Det ble det avdekket feil i beregningsopplegget for produksjonsindeksen for bygge- og anleggsvirksomhet. Dette førte til at indekstallene ble revidert tilbake til 2008 i forbindelse med publiseringen av indeksen for 1. kvartal 2011. De reviderte tallene viser sterkere nedgang i 1. kvartal 2009, og et lavere aktivitetsnivå i 2009 og 2010 enn tidligere publiserte tall.

Produksjonsindeksen har høsten 2011 vært gjennom en internkontroll i regi av det systematiske kvalitetsarbeidet i SSB. Arbeidet med en plan for å følge opp forslagene til forbedringstiltak er satt i gang.

Det ble oppdaget underestimering i byggearealstatistikken for perioden 2008-2010. Det manglet særlig opplysninger for bruksareal i fiskeri- og landbruksbygninger (omtalt i halvårsrapporten). I tillegg hadde 8 500 bygninger blitt registrert som meldingssak uten at opplysninger om bruksareal var registrert. Fra og med publiseringen av [tall for januar 2011](#) ble reviderte tall for alle måneder i perioden 2008-2010 innarbeidet. For å bedre kvaliteten i Matrikkelen har Statens kartverk og SSB nedsatt en arbeidsgruppe som blant annet skal undersøke mulighetene for å innføre flere kontroller.

Registerbasert boligstatistikk For å forberede boligdelen av Folke- og bolig tellingen 2011 ble det arbeidet videre med å utvide boligstatistikken med nye kjennemerker i henhold til forordningen fra

	EU. Blant obligatoriske kjennemerker gjenstår det fortsatt å kunne skille mellom bebodde og ubebodde boliger og å beregne antall bosatte per bolig og botetthet (kvadratmeter bruksareal per beboer). I tillegg skal det skilles på ulike typer eieform.
<i>Prisstatistikk for bolig, bygge- og anleggsnæringen og tjenesteytende næringer</i>	Prisindekser for teknisk testing og analyse, annonse- og reklamevirksomhet og post- og distribusjonsvirksomhet er fullført. I tillegg er det startet datafangst til den nye prisstatistikken for nye boliger, som skal tilfredsstille kravene i HKPI til hvordan selveierens boligkostnader skal inkluderes.
<i>Industristatistikk</i>	Omlegging til rammeverksløsning for den månedlige produksjonsindeksen og omsetningsstatistikken for industrien ble slutført som planlagt i 1. kvartal 2011. Tilsvarende omleggingen for de andre korttidsstatistikkenes var på det nærmeste fullført ved utgangen av 2011. I omleggingene er det gjort kvalitetsvurderinger av spørreskjema, inklusive vurdering av relevans av spørsmålene. Lagerdelen av kvartalsvis ordre- og lagerstatistikk er lagt ned, både på grunn av lav etterspørsel fra brukere og ut fra kvalitets- og oppgavebyrdehensyn. For konjunkturbarometeret er det innført noen nye spørsmål, blant annet om faktisk og forventet lønnsomhet og om faktorer som begrenser investeringsplaner. Noen spørsmål er tatt ut av undersøkelsen.
<i>Strukturstatistikker</i>	Ferdigstilling av de årlige strukturstatistikkenes, som blant annet er svært viktig for arbeidet med endelig nasjonalregnskap, ble en måned forsinket som følge av omleggingen av produksjonssystemet. I andre halvår ble produksjonssystemet på det nærmeste ferdigstilt. Videre er det utarbeidet et forbedret opplegg for revisjon av store foretak, og skjemaet for datafangst for bedrifter er forbedret i samarbeid med nasjonalregnskapet. I 4. kvartal 2011 ble det utarbeidet en ny utvalgsplan for strukturstatistikkenes. Andelen enbedriftsforetak, som utgjør en stor del av utvalget, ble redusert med om lag 40 prosent.
<i>FoU- og innovasjonsstatistikk</i>	Den kombinerte FoU- og innovasjonsundersøkelsen for 2010 ble utvidet til å omfatte reiselivsnæringen. I 2. halvår 2011 ble det gjennomført en tilleggsundersøkelse for å vurdere effekten på innovasjonstallene av å utføre en ren innovasjonsundersøkelse, enten frivillig eller lovpålagt. Oppfølgingen av resultatene fra denne undersøkelsen gjøres i 2012. En rapport fra SINTEF om mulig underrapportering i norske FoU-tall kom i 3. kvartal 2011. Rapporten er gjennomgått og det vurderes noen forbedringstiltak for datafangsten i 2012.

3.6. Miljø- og energistatistikk

Høsten 2011 ble arbeidet knyttet til energi- og miljøstatistikk omorganisert. Arbeidet er nå delt i to seksjoner; energi- og miljøstatistikk og naturressurs- og miljøstatistikk. Et av ønskene med omorganiseringen av energi og miljøarbeidet var å få et helhetlig faglig grep om energi- og utslippsstatistikk både med tanke på kvalitet, kompetanse og mer effektiv ressursbruk.

Energi- og miljøstatistikk Flere av statistikkenes innenfor energi- og miljø bedret aktualiteten i 2011. Ny statistikk om handel med utslippsrettigheter er publisert. Den nye veitrafikkmodellen er implementert, med noen forbedringer.

Rapporten med indikatorer for bærekraftig utvikling ble utgitt 23. august, som planlagt.

Det er utgitt en rapport med oversikt og analyse av tilgang og anvendelse av elektrisitet i perioden 1993-2009, og en analyse av hvordan strømforbruket i alminnelig forsyning reagerer på endringer i spotpris. Det er publisert resultater fra Energiundersøkelsen for husholdninger for 2009, blant annet også om virkninger på energiforbruket av varmepumper.

Beregning av Norges andel av forbruket av fornybar energi, i henhold til EUs fornybarhetsdirektiv, ble ajourført med beregning for 2009. En analyse og dokumentasjon av 2008-undersøkelsen om energibruk i bygninger for tjenesteytende næringer er avsluttet og publisert i en rapport. Et forprosjekt knyttet til ny bygningsundersøkelse i 2012 ble fullført. Den skal kartlegge muligheter for datafangst fra store bygningseiere.

Arbeidet med ny rapport om energiindikatorer for norsk økonomi, for perioden 1990- 2009 (Rapporter 31/2011), ble avsluttet ved utgangen av 1. halvår, og utgitt i september.

Naturressurs- og miljøstatistikk

I 2011 ble det, i tillegg til Avfallsregnskapet for 2010, publisert seks avfallsstatistikker: Avfall fra bygg- og anleggsvirksomhet, avfall fra tjenesteytende næringer, avfall fra industrien, husholdningsavfall, avfallshåndtering og farlig avfall. Dette var et viktig løft for å komme inn i en hensiktsmessig rotasjon og publiseringsfrekvens for avfallsstatistikkene. Avfallsregnskapet for 2010 er basis for rapportering i 2012 til Eurostat i henhold til avfallsstatistikkforordningen.

En statistisk standard for klassifisering av arealer ble vedtatt i oktober. Den skal anvendes ved publisering av arealstatistikkene. I løpet av 2011 ble det publisert følgende arealstatistikker: Arealbruk i sentrumsområder, bygging i strandsonen og vernet areal.

Et utviklingsløp for et forbedret grunnlag for beregning av støyeksponering og støyplage har pågått i 2011 og vil fortsette inn i 2012. En videreutvikling av metoden for beregning av tilgang til rekreasjonsområder og nærturterreng er gjennomført, og publisering av en ny offisiell statistikk er planlagt tidlig i 2012.

En rapport om kommunalt avløp (tilførsel, rensing, utslipp og status for ledningsnett og tilknytning) ble publisert i henhold til planene, i rapport samt i Kostra-nøkkeltall. Kostra-nøkkeltall for kommunal vannforsyning ble også publisert som planlagt.

3.7. Statistikk for Svalbard

Etter at virkeområdet for statistikkloven ble utvidet til også å omfatte Svalbard, har SSB bedret den statistiske dekningen av øygruppen.

Dekningen av nasjonal regionalfordelt statistikk inkludert Svalbard er forbedret. For å forenkle tilgangen til Svalbardrelaterte data er Svalbard lagt til i standard fylkesliste i ssb.no for alle statistikker som publiserer fylkestabeller. Arbeidet med kvalitetssikring av populasjonene ble videreført i 2011, og det er laget kobling mellom Befolkningsregisteret for Svalbard og Matrikkelen. Dette gjør det mulig å lage en registerbasert husholdningspopulasjon.

Av de næringene som trekkes frem som viktige satsingsområder i Stortingsmelding nr 22 Svalbard (FoU, kulldrift og reiseliv) begynner det nå å komme på plass et godt statistikkgrunnlag. Det gjenstår en del arbeid for å få laget en god statistisk beskrivelse av FoU-aktiviteten, her vil bruk av data fra forskerdatabasen RiS 2 (Research in Svalbard) kunne gi resultater. Et viktig satsingsområde for 2012 er å få på plass en beskrivelse av Svalbardsamfunnets påvirkning på miljøet.

4. Forskning av høy kvalitet

Forskningsavdelingen

Forskningen i SSB ble i 2011 i stor grad gjennomført i henhold til planene. Framdriften har vært god i de fleste forskningsprosjektene, herunder overlevering av oppdaterte modeller og modelltjenester, samt gjennomføring av analyser for forvaltningen. En trend som har vært nokså klar i de senere årene, er at forvaltningen etterspør mer av analyser som er frikoblet fra de tradisjonelle modellene –

uten at etterspørselen etter modellanalyser dermed er blitt redusert. SSB gjennomfører analyser for flere departementer og etater enn hva som tidligere har vært vanlig. Spesielt er det en økning i etterspørselen etter forskningsbasert evaluering ved hjelp av mikrodata av ulike individrettede tiltak.

Konjunkturrapporter ble lagt fram etter vanlig mønster i februar (sammen med Økonomisk utsyn for 2010), juni, september og desember. Nye befolkningsframskrivninger fram mot 2060 ble publisert i juni. Både Økonomisk utsyn, konjunkturrapportene og befolkningsframskrivningene fikk betydelig oppmerksomhet i media.

Oppdateringen av modellene etter hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet er godt i gang. En teknisk løsning som gjør det mulig for Finansdepartementet selv å utføre beregninger for skattemodellen LOTTE (LOTTE-Aksess) er implementert og tatt i bruk. En ny modell for framskriving av befolkningen etter alder, kjønn, innvandringsstatus, landgruppe og botid i Norge ble utviklet og tatt i bruk i 2011 (BEFINN). Den nye modellen gir blant annet tall for bruttostrømmer for inn- og utvandring, og tar hensyn til antall innvandrere og hvor lenge de har bodd i landet. Inn- og utvandring er viktige, men usikre komponenter i befolkningsframskrivningene. Videre arbeid med analyser av migrasjon og virkningene av denne på norsk økonomi blir viktig i de kommende årene.

SSB har gjennomført oppdrag for Finansdepartementet og Miljøverndepartementet i forbindelse med Klimameldingen. SSBs forskere fikk også tilslag på og startet et prosjekt om evaluering av et forsøk med gratis kjernetid i barnehager. Dette prosjektet er finansiert av Barne- og likestillingsdepartementet. SSB inngår som partner i et nyopprettet Senter for miljøvennlig energi (CREE), i samarbeid med Frischsenteret og Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo. Senteret finansieres av Norges forskningsråd. SSB hadde i 2011 god uttelling på søknader om prosjektfinansiering i Norges forskningsråd.

Publiseringsnivået for forskning var omtrent på samme nivå i 2011 som de siste årene, dette gjelder både internasjonal publisering og publisering i norske formidlingskanaler, herunder formidling rettet mot allmennheten. For de delene av virksomheten som er innrettet mot akademisk publisering, arbeides det systematisk med å oppnå publisering i høyere rangerte tidsskrift, men uten at det går på bekostning av virksomheten for øvrig.

Statistiske metoder og standarder

SSB deltar i flere forskningsprogrammer i EU, blant annet om dataintegring og estimering på små områder. Andre viktige forskningsområder er registerbasert metodestatistikk, prediksjonsbasert estimering, sesongjustering, og stokastiske befolkningsprognoser.

5. Fornøyde brukere og motiverte oppgavegivere

5.1. Formidling

Nye ssb.no

Utviklingen av Nye ssb.no fortsatte i 2011, og det meste av innholdet fra ssb.no ble flyttet over i nye systemer, blant annet til et moderne publiseringssystem, CMS (Content Management System). Helt nye verktøy ble tatt i bruk internt for å sikre automatisk oppdatering av tall og statistikk på ssb.no fra Statistikkbanken. Løsninger ble etablert i nye IT-miljøer parallelt med øvrig utvikling av Nye ssb.no. Det ble testet både med hensyn til funksjonalitet, ytelse og sikkerhet. Nye IT-miljøer planlegges ferdig levert første kvartal 2012, og lansering av websiden er planlagt 29. april. Prosessen i prosjektet skal evalueres eksternt i 2012.

Kassasjon og avlevering av trykte publikasjoner

Det ble i 2011 satt i gang et arbeid for å redusere samlingen av bøker, tidsskrifter og statistikk i SSBs bibliotek og informasjonssenter, i første rekke gjennom

avlevering til Nasjonalbiblioteket. Målet er at biblioteket i SSB skal ha en faglig relevant samling som til enhver tid er tilgjengelig i digitale biblioteksystemer, og med flest mulig digitale tjenester og produkter. Samlingen, som grovt regnet var på 160.000 bind da arbeidet tok til, var halvert ved årsskiftet, og skal være fullstendig gjennomgått før innflytting i nye lokaler i 2014.

Brukerundersøkelser Det ble ikke gjennomført brukerundersøkelser i 2011 etter det opplegget som var skissert med faste undersøkelser blant annet rettet mot oppdragsgivere og ulike brukergrupper. Det ble planlagt en undersøkelse knyttet til ssb.no, som vil bli gjennomført i 1. kvartal 2012.

Mikrodata til forskning Det er utarbeidet en rutinebeskrivelse som skal sikre en enhetlig og forsvarlig saksbehandling av oppdrag med utlån av individdata til eksterne forskningsinstitusjoner.

SSB har, sammen med Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD), fått midler fra Norges forskningsråd til å opprette fjerntilgang til SSBs mikrodata for forskere. Ordningen skal gjøre det mulig for forskere å ta ut tabeller og utføre beregninger uten innsyn i data om det enkelte individ. Fjerntilgang vil effektivisere dagens tjenesteyting. Prosjektet starter i 2012.

Digitalisering av SSBs publikasjoner Alle SSBs rundt 20 600 utgivelser gjennom tidene skal digitaliseres og publiseres på ssb.no i løpet av 2012. Ved årsskiftet var 16 250 av disse, det vil si nesten 80 prosent, digitalisert. Vel 60 prosent var også gjort tilgjengelige for brukerne på ssb.no.

SSBs institusjonelle publiseringsarkiv SSBs institusjonelle arkiv er i ferd med å fylles med innhold. Det ble opprettet for at eksterne publiseringer fra SSBs forskere skal gjøres åpent tilgjengelig for brukerne. Ved årsskiftet inneholdt det 237 slike publikasjoner, som ellers bare ville vært tilgjengelig mot betaling.

5.2. Datafangst

Standardisering av arbeidsprosesser I 2011 ble en rekke prosesser knyttet til datafangsten standardisert og forbedret, blant annet prosesser for å sende ut forhåndsinformasjon til oppgavegivere og etterspørre data. Det er tilrettelagt for bedre samordning av utvalg og ytterligere kutt i bruken av papirskjema. Nytt og forbedret system for utvalgsadministrasjon er implementert, og bidrar til ytterligere strømlinjeforming av datafangsten og bedre styringsinformasjon.

SSB har stabilisert driften ved overgang til nytt system for intervjuvirksomhet, og all datafangst er lagt over i det nye systemet. Intervjuvirksomheten har i tillegg prioritert arbeidet med å rekruttere intervjuere for å håndtere en ekstraordinær stor portefølje av undersøkelser i 2012 og implementere tiltak for å motvirke økende frafall, som følge av kontakt- og rekrutteringsproblemer i frivillige undersøkelser.

Elektronisk samhandling gjennom Altinn I 2011 utviklet SSB nye innrapporteringsløsninger på AltinnII-plattformen som vil settes i produksjon i begynnelsen av 2012, for å utnytte AltinnIIs innsendings-, formidlings- og meldingstjenester. Samtidig tilrettelegges det for at flere oppgavegivere skal kunne bruke egne sluttbrukersystemer til innsending av data via Altinn.

I arbeidet med å modernisere datafangsten har SSB i 2011 satset på å nytte seg metadata. Metadata er et sentralt virkemiddel for å strømlinjeforme statistikkproduksjonen, og bidrar til å binde sammen skjema utvikling, datamottak og editeringsarbeid. SSB har tatt i bruk metadata fra semantikkregisteret i Brønnøysund (SERES), som er synkronisert med SSBs egne metadata systemer.

En større del av arbeidet med å utvikle et felles datamottak for finansielle foretak ble utført i 2011. Datamottaket vil i første versjon håndtere innsendings- og

formidlingstjenester på AltinnII-plattformen, og vil være klar til ta imot data fra banker og finansierings foretak fra februar 2012.

Økt registerorientering I 2011 ble det foretatt en gjennomgang og oppdatering av oversikten over de administrative registre som SSB bruker i statistikkproduksjonen. Videre er det arbeidet med oversikten over inngåtte avtaler og vedtak om opplysningsplikt. SSB har i et internasjonalt samarbeidsprosjekt utarbeidet maler for måling og beskrive av kvalitet i administrative datakilder. Arbeidet i 2011 har resultert i en plan og prosess for profesjonalisering av kontakten med registreiere, med hensikt å etablere samarbeidsavtaler om kvalitet med registreierne i første halvdel av 2012.

Populasjonsforvaltning Populasjonsforvaltningen er i slutfasen av arbeidet med å etablere grunnlaget til den registerbaserte folke- og boligtellingsen 2011. Spesielt nevnes arbeidet med å danne husholdninger gjennom kobling av personer og boliger basert på bolignummer, samt kvalitetsheving av boligopplysningene fra Matrikkelen ved bruk av annen tilgjengelig informasjon.

Arbeidet følges opp gjennom å samordne bolig- og husholdningsstatistikken samt mer bruk av faktiske adresser i tillegg til de folkeregistrerte, noe som vil gi et bedre grunnlag for informasjon om forholdet bebodde og ubebodde boliger. Ny sektorstandard er innført og de nye kodene lagt inn i og gjort tilgjengelige både i Enhetsregistret og Bedrifts- og foretaksregistret fra 1.1.2012.

Geodatabasen ble i løpet av 2011 fylt med geodata, i hovedsak fra Norge Digitalt.

6. Samarbeid for bedre statistikk

6.1. Nasjonalt samarbeid

Statistikkrådet Statistikkrådet består av 25 institusjoner som produserer statistikk. I første halvår ble det avholdt seminar om metadata for statistikkrådets medlemmer. Informasjon om Statistikkrådet med årsrapport finnes på <http://www.ssb.no/omssb/sr/>.

Registersamarbeid Registersamarbeidet fortsatte i 2011, blant annet med vekt på samarbeid om kvalitetshevede tiltak i grunndataregistrene. Dessuten deltar SSB aktivt i programmet for modernisering av folkeregistret og har medvirket i utformingen av strategirapporten samt utredningen om ny personidentifikator. Videre er det startet en diskusjon om rollen til Samarbeidsforum for Enhetsregisteret knyttet til forslaget om grunndataregistrene som nasjonale felleskomponenter.

6.2. EØS-samarbeidet

Nye rettsakter om statistikk Det ble tatt inn 30 nye statistikkrettsakter i EØS-avtalen i 2011, fordelt på to europaparlaments- og rådsforordninger, to kommisjonsbeslutninger og 26 kommisjonsforordninger (se vedlegg G). Siden EØS-avtalen trådte i kraft har om lag 270 rettsakter blitt inkludert. Antall årsverk i statistikkproduksjon som er dekket av EU-rettsakter har økt fra 186 til 242 i perioden 2001-2011 og utgjør nå 54 prosent av årsverkene i statistikkproduksjonen.

Sponsorship on quality Sammen med Eurostat ledet Norge ved SSB en såkalt "Sponsorship on quality" med medlemmer fra 11 land. Arbeidet er avsluttet, og sluttrapport med revidert Code of Practice ble vedtatt i det europeiske sjefsstatistikermøtet ESSC i september. Revisjonen innebærer blant annet en styrking av kravet til statistikkens uavhengighet og mer om bruk og kvalitet av administrative data. Reviderte retningslinjer finnes på http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/quality/code_of_practice

I tillegg er det utviklet et rammeverk for kvalitetssikring med anbefalte aktiviteter, metoder og verktøy som utfyller retningslinjene. Det er også gitt anbefalinger om

hvordan kvalitet i statistikken skal kommuniseres, og om nye fagfellevurderinger av europeiske statistikkprodusenter i henhold til retningslinjene.

Samtidig går det flere prosesser innenfor det europeiske statistikksamrådet for å styrke kvaliteten av europeisk statistikk.

Møtedeltakelse i EØS-samarbeidet

SSB deltok på 133 møter i forbindelse med det statistiske samarbeidet i EØS.

FN - Statistical Commission

6.3. Annet internasjonalt samarbeid

Norge er medlem i FN statistikkommisjon denne perioden, og møtte på det årlige møte i New York i februar 2011. Det var særlig Human Development Report som vakte debatt. Rapporten inneholder blant annet Human Development Index som er en hyppig sitert levekårsindeks, og som Norge har toppet ved flere anledninger. Rapporten er politisk sensitiv i mange land.

Oslogruppen for energistatistikk

Oslogruppen for energistatistikk ledes av SSB. Et viktig mål for Oslo-gruppens arbeid ble nådd i 2011 ved at IRES (International Recommendation for Energy Statistics) ble godkjent av FNs Statistical Commission i februar. Møtet stadfestet videre at Oslo-gruppen skal arbeide videre med manualene for energistatistikk (ESCM). Høsten 2011 har sekretariatet arbeidet med forberedelser til 2012-møtet i Finland.

System of Environmental-Economic Accounts (SEEA)

SSB har vært aktivt med i arbeidet med ferdigstillingen av FN-manualen "SEEA—the Central Framework", blant annet som representant i London Group, Editorial Board og i UNCEEA. Et viktig element har vært hensynet til samsvar mellom SEEA-manualen, SEEA-Energy-manualen og IRES-manualen.

SSB deltok på 6 møter knyttet til ECE og 9 OECD-møter i 2011. På nordisk nivå var det 35 møter i 2011.

Institusjonssamarbeid

6.4. Internasjonalt utviklingssamarbeid

Samarbeidet med søsterorganisasjoner i Malawi, Mosambik og Sudan ble videreført i 2011, med hovedtyngden av den norske innsatsen i Malawi og Sør-Sudan. I Malawi har SSB i halvannet år gitt støtte til utvidet koordinering og utvikling av det nasjonale statistikksystemet fra det nasjonale statistikkontoret til andre statistikkleverandører, brukere og giverland/ internasjonale organisasjoner under en felles plan for det nasjonale statistikksystemet. I tillegg fortsetter arbeidet med økonomisk statistikk, nasjonalregnskap, makromodeller, husholdssurveys, fattigdomsmodeller og IT-infrastruktur. I Sør-Sudan har det vært stor vekt på konsumprisindeks, årlig økonomisk statistikk, husholdssurvey, formidling av tabellrapporter, og personalutvikling. Her er samarbeidet utvidet til å omfatte makroøkonomisk rådgiving hos Ministeriet for finans og økonomisk planlegging og en samordning med støtten fra programmet Olje for utvikling i Sør-Sudan.

Samarbeidet med overgangsland har omfattet Albania, Kasakhstan, Kirgisistan og Moldova. I Albania ble samarbeidet om et moderne folkeregister avrundet midt i 2011 etter nærmere ti års innsats. Et elektronisk folkeregister er nå vel etablert. I Moldova har SSB over de siste par årene bidratt til å bygge opp en statistikkbank for systematisk publisering av tabeller. Det har også vært samarbeid om økonomisk statistikk og utvikling av registerbasert statistikk. I Kirgisistan er det arbeidet med å fornye datainnsamling og databearbeiding. Etter at kirgiserne nå har avklart det institusjonelle ansvaret, har SSB, i samarbeid med Brønnøysundregistrene, tatt opp igjen samarbeidet om et register for juridiske enheter.

En database med nasjonale tall for tusenårsmålene for Norges opprinnelige syv hovedsamarbeidsland er nå etablert og tilgjengelig på ssb.no med tall og faktaark.

7. Kvalitet i alle ledd

Standardisering og porteføljestyring

Planleggingen av utviklingsprosjekter skjer innenfor SSBs porteføljestyring. Ved utgangen av 2011 besto porteføljen av 13 utviklingsprosjekter, hvorav fem IT-dominerte prosjekter under bygging og tre under planlegging. I tillegg rapporterer fem andre viktige prosjekter framdrift gjennom porteføljen. Valdataprojektet ble fullført i 2011. Lansering av nye ssb.no ble i 2011 utsatt til 29. april 2012. Andre prosjekter med sluttdato utsatt fra 2011 til 2012 er:

- Nytt register for planlegging og rapportering av virksomheten i SSB (produktregisteret)
- System for utvalgsadministrasjon
- Felles datamottak i SSB

Prosjekter som ellers videreføres i 2012:

- Integrert system for editering og estimering av registerstatistikk (ISEE register), aggregeringsmodul
- Klientløftet
- Elektronisk dialog med arbeidsgivere, EDAG

Internkontroll og gjennomgang av statistikker

I rammeverket for internkontroll som ble laget i 2010, kombineres kravene til internkontroll i økonomireglementet med de europeiske retningslinjene for statistikk. I 2011 ble det gjennomført kvalitetsgjennomgang av åtte statistikker. I tillegg til å vurdere i hvilken grad de europeiske retningslinjene er oppfylt, har fokusgrupper vurdert brukebehov. Videre er det gjennomført verdistrømsanalyse av produksjonsprosessene. Gjennomgangene har resultert i forslag til tiltaksplaner for å bedre kvaliteten og effektivisere produksjonen.

Det har også vært utført internkontroll på områdene bistillinger og bruk av mobiltelefon.

Sikkerhet

Konsulentselskapet Atea gjennomførte i 2011 en Risiko- og sårbarhetsanalyse av deler av SSBs sikkerhet. Det ble ikke avdekket sårbarheter som gir grunnlag for økt risiko for SSB i forhold til det SSB egne risikovurderinger tilsier. Imidlertid fant Atea forhold hvor de anbefaler tiltak. Tiltakene er samlet i en egen tiltaksplan som SSB er i gang med å gjennomføre.

Det ble gjennomført flere brannøvelser og noen varslingsøvelser i løpet av året. Etter terrorhandlingene 22. juli ble det laget en risikovurdering for terrorhandlinger med tilhørende tiltak.

IT-forvaltning og utvikling

SSB hadde i løpet av 2011 utfordringer knyttet til å etablere nødvendig underliggende infrastruktur for nye fellesløsninger på ny teknologisk plattform. Iverksatte tiltak førte til at leveransene av ny infrastruktur ble levert i henhold til reviderte planer mot slutten av året. Det arbeides kontinuerlig med å styrke ressursene som er nødvendig for å forvalte ny teknologi. Utviklingen av SSBs standardiserte interne samhandlingsplattformer er krevende, og er på noen områder forsinket i forhold til opprinnelige planer og anslag. Det utarbeides et eget notat om status i dette arbeidet som legges frem til behandling sammen med årsrapporten.

Kompetanseutvikling

Kurs og opplæringstiltak tilbys fortløpende etter innmeldte behov fra ledere og medarbeidere. I 2011 ble det gjennomført 58 interne kurs med 760 deltakere. Utviklingsprogrammet Proteam (prosjektledelse, prosessanalyse og samarbeid) ble gjennomført med 26 deltakere på fire samlinger. Arbeidet med kompetansekartlegging fortsatte og har gitt grunnlag for konkrete tiltak. E-læringskurs i Nasjonalregnskap ble ferdigstilt og pilot gjennomført. Den viktigste delen av kompetanseutviklingen skjer i det daglige arbeidet i samarbeid mellom kolleger, i grupper og gjennom prosjektarbeid. Et prioritert område er å skape gode læringsarenaer for faglig utvikling på alle nivåer.

Risikovurderinger

Risikovurderinger ble utarbeidet for følgende hovedområder: statistikkproduksjonen, IT, økonomiforvaltning, innkjøp og sikkerhet. I tillegg til en overordnet vurdering av hele statistikkproduksjonen ble det utarbeidet risikovurderinger av utvikling av Nye ssb.no, Folke- og boligtellingsen 2011, utvikling av felles data-mottak, EDAG og deler av finansstatistikken som SSB har overtatt fra Norges Bank.

Det er i 2011 laget en risikovurdering for terror og terrorliknende hendelser.

Det er ingen endringer i den overordnede risikoen som gjelder hele statistikkproduksjonen. Denne er under god kontroll, selv om den beskrives som høy for kompetanse og IT systemer (liten sannsynlighet, men alvorlig konsekvens). Rekrutteringssituasjonen i SSB anses generelt sett tilfredsstillende, men i perioder har det vært vanskelig å holde på og rekruttere nøkkelpersonell.

Det har vært og er imidlertid en kritisk risiko knyttet til informasjonssikkerhet med hensyn til IT infrastruktur. En risiko- og sårbarhetsanalyse utført høsten 2011 peker også på dette. Det er også *høy risiko på flere prosjekter knyttet til IT systemene* selv om dette ikke nødvendigvis betyr tilsvarende alvorlighetsgrad på SSB-nivå. Dette avspeiles i risikovurderingen som er gjort for IKT. Her er det identifisert kritiske risikoer knyttet til følgende faktorer: Kompetansegapet mellom det som trengs for å beherske "gamle" systemer og det som trengs for å beherske de nye, uklare bestillinger, utfasingen av de gamle systemer, samt oppdatert og sikker ny infrastruktur (se risikokartet). Tiltakene på disse områdene omfatter opplæring i JAVA og kjøp av ekstern bistand. Utdaterte løsninger vil bli kartlagt, og det vil bli laget en plan for utfasing, utskifting eller oppgradering av både systemer og software.

8. Administrasjon og andre forhold

8.1. Økonomiforvaltning

Riksrevisjonen hadde ingen vesentlige merknader til regnskapsavslutningen for 2010.

E-handel ble innført i SSB i 2011. Etter det er det holdt månedlige oppfølgingsmøter med Direktoratet for økonomistyring. Innføringen av e-handel har ført til sporbarhet mellom bestilling og faktura for innkjøp foretatt via systemet. Ehandel skal gi økt lojalitet til rammeavtalene, bedre kontroll og bedre oversikt over anskaffelser.

8.2. Rapportering og resultatoppfølging - regnskap

Budsjettet for 2011 ble satt opp med et underskudd på 3,9 millioner kroner på post 01 stat og 7,1 millioner kroner på post 21 markedsoppdraget. Dette ble gjort på bakgrunn av overføringer fra 2010 på 22,8 og 37,6 millioner kroner på hhv. post 01 og post 21).

Totalt positivt driftsresultat for 2011 inkludert salgsinntekter for publikasjoner er 4,2 millioner kroner. Med overførte midler fra 2010 på 60,4 millioner kroner, er overføringen til 2012 samlet for post 01 og post 21 på 64,6 millioner kroner.

Kap 1620 Post 01
Statsoppdraget

Bevilgningen for 2011 var på 503,4 millioner kroner på statsoppdraget. SSBs ramme økte med 4,6 millioner kroner som følge av lønnsoppgjøret 2011. Trygderefusjoner kommer i tillegg med 17 millioner kroner.

Regnskapet for 2011 viser et negativt driftsresultat med 10,8 millioner kroner. Med overførte midler fra 2010 på 22,8 millioner kroner blir overføringen til 2012 på 11,9 millioner kroner.

Kap 1620 Post 21 Markedsoppdraget (spesielle driftsutgifter) Inntektene fra brukerfinansierte oppgaver i 2011 ble på 207,2 millioner kroner. Det er 18,3 millioner kroner mer enn inntektskravet og 25,3 millioner kroner mer enn budsjettet. Regnskapet viser et positivt driftsresultat på 15,1 millioner kroner. Som grunn til det gode resultatet angis store forskuddsinnbetalinger. Når det korrigeres for forskudd og kundefordringer, blir driftsresultat for 2011 på post 21 minus 1,4 millioner kroner.

Med overførte midler fra 2010 på 37,6 millioner kroner blir overføringen til 2012 på 52,7 millioner kroner.

Kap. 4620 post 01 Salgsinntekter Inntektene fra salg av publikasjoner ble 602 000 kroner. Dette er 302 000 kroner over bevilgning. Overføring til 2012 blir 302 000 kroner.

Kap. 1620 Post 45 Større utstyrsanskaffelser Bevilgningen på post 45 var på 9,6 millioner kroner. Regnskapet for 2011 viser at det er brukt 3,2 millioner kroner. Overføring til 2012 blir på snau 6,4 millioner kroner.

Kap. 4620 post 85 Tvangsmulkt Innbetalingene ble i 2011 totalt 16,8 millioner kroner, som er 2,8 millioner kroner over bevilgning. Innbetalingene går til Statens innkrevningsentral.

8.3. Personalressurser og lønnsutvikling

En mer utfyllende årsrapport for personalområdet finnes i vedlegg C.

Personalressurser Statistisk sentralbyrå hadde 980 ansatte ved utgangen av 2011, inkludert 13 i fødselspermisjon. På samme tidspunkt året før var det 974 ansatte. Det er 594 ansatte i Oslo og 386 i Kongsvinger mot henholdsvis 586 og 388 ved utgangen av 2010. Dessuten hadde SSB 58 ansatte med andre typer permisjoner.

SSB har også 196 intervjuere som arbeider med spørreundersøkelser, 99 lokale intervjuere rundt i landet og 97 intervjuere sentralt. Ved forrige årsskifte var det 180 intervjuere. Intervjuerne utførte til sammen 52,9 årsverk i 2011.

SSB hadde i 2011 52 ledere, med en kvinneandel på 40 prosent.

Årsverk Det ble budsjettet med 938 årsverk i 2011, sammenliknet med 932 i 2010 og 967 i 2009. På statssoppdraget ble det planlagt med 717 årsverk og på markedsoppdraget 221 årsverk. Intervjuerne er ikke inkludert her. Utførte årsverk i 2011 var 913.

Lønnsutvikling Beregnet gjennomsnittlig årslønnsvekst for heltidsansatte i SSB for 2011 var 4,5 prosent, sammenliknet med 4,4 året før. Størstedelen av lønnsveksten var overheng fra året før, som tilsvarte 2,6 prosent. Tariff tillegg var på 1,2 prosent.

2009-2011. Antall, kroner og endring i prosent

	2009	2010	2011
Antall	862	801	815
Månedslønn, kroner	36 093	37 678	39 290
Endring i månedslønn. Prosent	2,7	4,8	4,3

Beregnet årslønn for heltidsansatte i SSB 2009 - 2011. Kroner og endring i prosent

	2009	2010	2011
Årslønn	427 018	445 796	465 914
Årslønnsvekst. Prosent	-	4,4	4,5
Herav			
- overheng fra året før. Prosent		1,4	2,6
- tariff tillegg		2,3	1,2
- lønns glidning		0,7	0,7

8.4. HMS og inkluderende arbeidsliv

SSB inngikk ny samarbeidsavtale om et mer inkluderende arbeidsliv (IA) 1. april 2011. En partssammensatt gruppe har utarbeidet delmål tilpasset SSBs utfordringer.

SSB er godt i gang med innrapportering til NAV i forbindelse med oppfølging av sykmeldte. På nyåret 2012 gjennomføres det første av de faste IA-møtene vi er forpliktet til.

Gjennomsnittlig sykefravær i 2011 var 4,5 prosent, som var en reduksjon fra 4,9 prosent i 2010.

Det opplyses i stillingsannonser om at forholdene legges til rette for personer med nedsatt funksjonsevne, og kvalifiserte søkere med nedsatt funksjonsevne innkalles alltid til jobbintervju. Alle retningslinjer i HMS-arbeidet er samlet i en HMS-håndbok.

Se vedlegg C for mer informasjon.

8.5. Lokaler, universell utforming, innkjøp og grønn stat

Lokaler og universell utforming

SSB har til sammen ca. 35 000m² bygningsmasse. I 2011 ble bygningene vedlikeholdt i samsvar med husleieavtaler og ved behov.

Universell utforming er en del av planlegging og drift av lokalene. I SSBs lokaler er det gjort tilpasninger for funksjonshemmede, rullestolbrukere, merking for svaksynte og teleslynger i møterom. Universell utforming var i 2011 en del av kravspesifikasjonen i anbudssaker hvor dette er relevant.

Husleieavtalene i Kongens gate 6 og 11 i Oslo går ut 1. mars 2014. SSB flytter til Akersveien 26 17. februar 2014.

Grønn stat – miljøledelse

Sertifisering som miljøfyrtårnbedrift ble gitt for tre nye år i 2011. Miljøledelse er integrert i SSBs HMS-system. SSB er fra 2011 kontrollmedlem i Grønt punkt Norge.

Vedlegg A: Regnskapsrapport

Statistisk sentralbyrå regnskap 2010. Samlet for post 01 og post 21. 1 000 kroner

	Regnskap 2010	Budsjett 2011	Rev. budsjett 2011	Regnskap 2011
Statsbevilgning	485 400	503 400	503 400	503 400
Oppdragsinntekt	208 348	181 955	190 322	207 236
Lønnskompensasjoner	10 300		4 600	4 600
Merinntekt salgsinntekter post 01	86			302
Refusjoner	19 797			17 025
Sum inntekter og refusjoner	723 931	685 355	698 322	732 564
Lønnsutgifter	497 441	492 041	502 616	518 427
Varer og tjenester	200 826	204 337	217 785	209 900
Sum utgifter	698 267	696 378	720 401	728 327
Driftsresultat	25 664	-11 023	-22 079	4 237
Overføringer fra året før	34 702		60 365	60 365
Overføringer til neste år	60 366	-11 023	38 286	64 602

Statsoppdraget, post 01. 1 000 kroner

	Regnskap 2010	Budsjett 2011	Rev. budsjett 2011	Regnskap 2011
Statsbevilgning	485 400	503 400	503 400	503 400
Lønnskompensasjoner	10 300		4 600	4 600
Merinntekt salgsinntekter	86			302
Refusjoner	19 797			17 025
Sum inntekter og refusjoner	515 584	503 400	508 000	525 328
Lønnsutgifter	371 553	368 364	377 034	393 844
Varer og tjenester	131 305	138 980	148 126	142 318
Sum utgifter	502 858	507 344	525 160	536 161
Driftsresultat	12 726	-3 944	-17 160	-10 834
Overføringer fra året før	10 033		22 759	22 759
Overføringer til neste år	22 759	-3 944	5 599	11 925

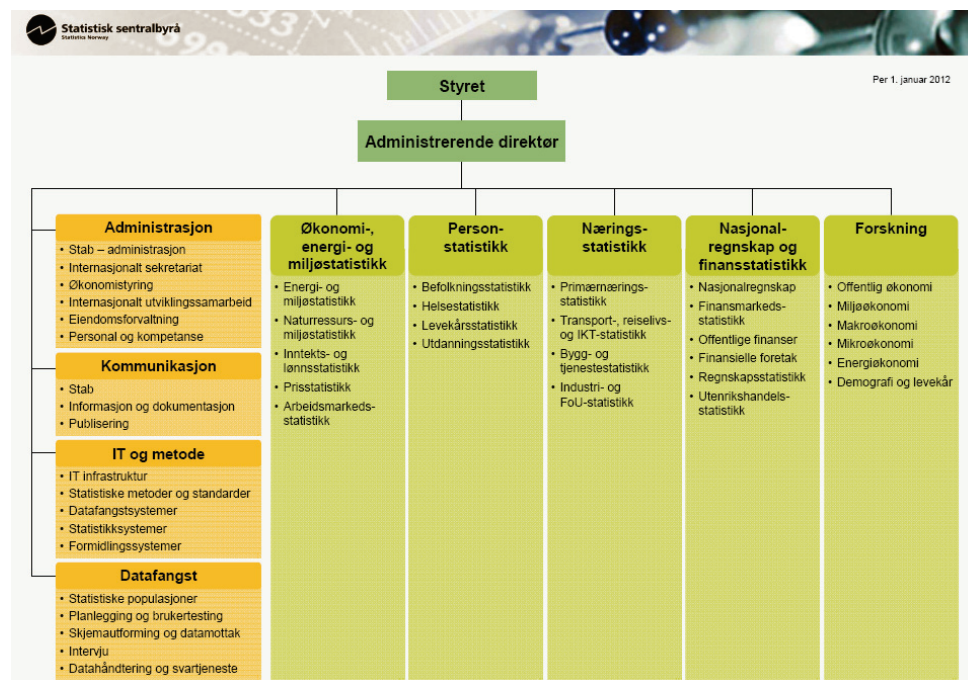
Markedsoppdraget, post 21. 1 000 kroner

	Regnskap 2010	Budsjett 2011	Rev. budsjett 2011	Regnskap 2011
Inntektskrav i statsbudsjettet	183 200	188 900	188 900	188 900
Mer/mindre- inntekt	25 148	-6 945	1 422	18 336
Oppdragsinntekt	208 348	181 955	190 322	207 236
Sum inntekter	208 348	181 955	190 322	207 236
Lønnsutgifter	125 888	123 677	125 582	124 584
Varer og tjenester	69 521	65 357	69 659	67 582
Sum utgifter	195 410	189 034	195 241	192 166
Driftsresultat	12 938	-7 080	-4 919	15 070
Overføringer fra året før	24 669		37 606	37 606
Overføringer til neste år	37 607	-7 080	32 687	52 676

Større nyanskaffelser, post 45. 1 000 kroner

	Regnskap 2010	Budsjett 2011	Rev. budsjett 2011	Regnskap 2011
Statsbevilgning	10 400	9 600	9 600	9 600
Sum utgifter	12 078	9 600	9 600	3 213
Driftsresultat	-1 678	0	0	6 387
Overføringer fra året før	1 681		3	3
Overføringer til neste år	3	0	3	6 390

Vedlegg B: Organisasjonskart

Vedlegg C: Faktarapportering på personalområdet

Vi viser til brev datert 1. desember 2011 fra Finansdepartementet om årsrapportering på personalområdet.

1. Personalfunksjonen i 2011

Organisering av SSBs personalarbeid

Personalfunksjonen gir støtte til linjeledelsen i utøvelse av arbeidsgiverrollen. Følgende hovedområder inngår i dette:

- Seksjon for personal og kompetanse har ansvaret for personal- og lønnsarbeidet i SSB.
- Personalfunksjonen dekker oppgaver knyttet til personal- og organisasjonsutvikling. Seksjonen har en gruppe som gir støtte til linjeledelsen i spørsmål knyttet til nevnte områder.

Eventuelle endringer i organisering av personalarbeidet i SSB

Det har ikke vært noen endringer i organiseringen av personalarbeidet i SSB i 2011, men Seksjon for personal og kompetanse er nå knyttet til Administrasjonsavdelingen.

2. Personalsituasjonen i SSB

Mulige risikofaktorer på personalområdet

Tilstrekkelig kompetanse er en forutsetning for å innfri faglige målsettinger. Det er iverksatt flere kompetanseutviklingstiltak som skal redusere risiko for manglende måloppnåelse.

Oversikt over antall ansatte

Statistisk sentralbyrå hadde 980 medarbeidere pr 31.12.2011 inkludert 13 i fødselspermisjon. På samme tidspunkt i 2010 var det 974 ansatte. Medarbeiderne fordelte seg med 594 i Oslo og 386 i Kongsvinger.

Videre hadde SSB 58 ansatte med andre typer permisjon uten lønn.

SSB har også 196 intervjuere som arbeider med spørreundersøkelser, 99 lokale intervjuere rundt i landet og 97 intervjuere sentralt. Ved forrige årsskifte var det 180 intervjuere. Intervjuerne utførte til sammen 52,9 årsverk i 2011.

Rekrutteringssituasjonen i SSB

SSB nådde også i 2011 målet om å rekruttere, utvikle og beholde medarbeidere som kan utføre oppgavene med tilstrekkelig høy kvalitet. SSB var andre halvår 2011 tilbakeholdende med nyansettelser og prioriterte intern rekruttering.

Personalavgang (turnover) og rekruttering

SSB ansatte 67 medarbeidere (mot 35 i 2010), 35 kvinner og 32 menn. 43 av disse (64 prosent) hadde universitetsutdanning av høyere grad.

Det sluttet 67 personer (mot 61 i 2010), som utgjør 6,8 prosent av de ansatte. Av disse sluttet 22 personer etter endt permisjon uten lønn (gikk ut i 2010). Videre gikk 24 personer ut i permisjon uten lønn i 2011. Av de 64 personene som sluttet, hadde 51,5 prosent universitetsutdanning av høyere grad. Av disse igjen hadde 42,5 prosent vært ansatt i mindre enn 5 år. Av hele gruppen høyt utdannet med tjenestetid under 5 år sluttet 10 prosent i 2011 mot 13 prosent i 2010.

Tiltak overfor markedsutsatt personale

SSB har en ordning for kvalifisering av statistikkrådgivere. Målgruppen er primært medarbeidere som har vært tilsatt i SSB i fem år eller mer. Ordningen er et tilbud til statistikkprodusenter i SSB som med dette kan få en faglig karrierevei. Fem personer ble godkjent som statistikkrådgivere i 2011.

SSB har også i 2011 benyttet HTAs pkt. 2.3.4 nr. 2 ”når det er særlige vansker med å rekruttere eller beholde spesielt kvalifisert arbeidskraft”.

Oversikt, analyse og eventuelle tiltak om aldersdemografi

I alt 30 prosent av de ansatte er under 40 år, 23 prosent er i aldersgruppen 40-49 år, og 47 prosent er 50 år eller mer. Det er ulik aldersfordeling i Oslo og Kongsvinger. I Oslo er 36 prosent av de ansatte under 40 år, 25 prosent er i aldersgruppen 40-49 år, og 39 prosent er 50 år eller mer. I Kongsvinger er 21 prosent av de ansatte under 40 år, 20 prosent er i aldersgruppen 40-49 år, og 59 prosent er 50 år eller mer.

3. Omstilling i SSB*Omstillingens konsekvens på personalområdet*

Det har ikke skjedd større omstillinger i virksomheten i 2011. SSBs styringsdokumenter har imidlertid nedfelt krav om endring og kontinuerlig forbedring av våre produkter. Dette preger SSBs satsinger også på personalområdet.

I 2011 forberedte SSB seg på å ta i bruk en ny metodikk for kvalitetsarbeid i virksomheten. Lean metodikk er valgt, og har vært forsøkt ved prosessgjennomganger i utvalgte seksjoner. Også personalseksjonen har testet ut metodikken blant annet på prosessene lokale forhandlinger og rekruttering. Forbedringstiltak er alt gjennomført, og flere er nært forestående.

Seksjonen er også under omorganisering internt for å muliggjøre kontinuerlig forbedring i alle tjenestene. Seksjonen vil bli delt inn i fagområder med ansvarlig arbeidsleder for hvert område. Det forventes at endringene vil gjøre det enklere å prioritere ressursbruk og innsats overfor interne brukere, og å forbedre kvaliteten på tjenestene.

Ledelsen har besluttet å implementere LEAN i virksomheten i løpet av 2012. Dette vil medføre større opplæringssatsninger både for ansatte og ledere. Lean metodikk er allerede implementert i sentrale opplæringsprogram. Opplæring i prosjekt- og teamarbeid er det mest omfattende av disse.

4. Helse, miljø og sikkerhet (HMS)*Beskrivelse av tiltak som er gjennomført i 2011*

Alle retningslinjer i HMS-arbeidet er samlet i SSBs HMS-håndbok som sist ble revidert i 2010.

Flere retningslinjer er revidert i løpet av 2011, blant annet oppfølging av sykefravær.

Det legges stor vekt på fysisk tilrettelegging av arbeidsplassen for å unngå helseplager og for å forebygge sykefravær. SSB legger også vekt på å tilrettelegge for at sykemeldte arbeidstakere raskest mulig kommer tilbake i jobb. Det er tett samarbeid med bedriftshelsetjenesten.

Tilbud om trening én time per uke for ansatte (”trening for bedre helse”) gis både i Oslo og Kongsvinger. I tillegg tilbys det massasje (og naprapati i Oslo) til selvkost. I 2011 ble det tilbudt totalt 20 timer per uke med varierte treningstilbud.

5. Mangfold/likestilling, inkluderende arbeidsliv mv.

SSB har gjennom mange år rekruttert ansatte med høyere utdanning og innvandrerbakgrunn. De har alle konkurrert seg inn på vanlig måte og utdanning, resultater (karakterer) og tidligere arbeidserfaring er lagt til grunn for vurderingene. Til de fleste stillingene i SSB settes det krav om høyere utdanning og gode norskkunnskaper, men dette fravikes for stillinger hvor dette ikke er nødvendig. Det gis fortløpende tilbud om norskopplæring for ansatte som ikke har norsk som morsmål, og som har behov for å styrke sin norskkompetanse.

SSB tilrettelegger fortløpende praksisplasser for personer som har behov for arbeidstrening. Noen er senere blitt tilsatt i SSB.

SSB har et godt utbygd internkontrollsystem for HMS, har aktive og årvåkne fagforeninger og en velfungerende vernetjeneste. Det er ikke rapportert om opplevd diskriminering blant ansatte i 2011.

Den enkelte ansatte følges opp av sin nærmeste leder, og kan i dialog med leder gi uttrykk for utfordringer knyttet til egen karriere og utviklingsmuligheter. SSB skal legge til rette for læring og utvikling for alle ansatte i jobbsituasjonen.

SSB har et omfattende opplæringsprogram for brukere av statistikk, herunder til ulike organisasjoner og virksomheter. Dette gir også en mulighet for SSB til å vise seg frem som en potensiell arbeidsgiver. Flere interesseorganisasjoner som ivaretar innvandrere og mennesker med nedsatt funksjonsevne, mottar løpende tilbud om opplæring og flere deltar på våre kurs.

Arbeidet med IA-avtalen

SSB inngikk ny samarbeidsavtale om et mer inkluderende arbeidsliv i 2011. En partssammensatt gruppe har utarbeidet delmål tilpasset SSBs utfordringer.

Iverksatte tiltak for å nå målene (delmål 1 sykefravær)

- Oppdatere sykefravær rutiner i henhold til endringene i Folketrygdloven og Arbeidsmiljøloven. I rutinene ligger det også tiltak for tettere oppfølging av hyppig korttidsfravær, tidlig oppfølging ved gradert sykefravær og tidlig involvering av bedriftshelsetjeneste m.m. Rutinene er behandlet og godkjent i Arbeidsmiljø- og samarbeidsutvalget (AMU/ASU)
- Det er gjennomført kurs i sykefravær oppfølging for ledere. Kursene ble gjennomført i samarbeid med bedriftshelsetjenestene både i Oslo og Kongsvinger
- For blant annet å sikre at arbeidet og arbeidsplassen er tilpasset den gravides behov, er det også høsten 2011 innført tilbud om samtale med jordmor via bedriftshelsetjenesten.

SSB er godt i gang med innrapportering til NAV i forbindelse med oppfølging av sykemeldte. På nyåret 2012 gjennomføres det første IA-møtene vi er forpliktet til.

I tabellene under er legemeldt sykefravær hentet fra NAV's sykefraværstatistikk. Egenmeldt sykefravær er hentet fra intern statistikk i SSB.

Tabell 1. Legemeldt sykefravær totalt, og fordelt på kjønn

	4. kv. 2010	1. kv. 2011	2. kv. 2011	3. kv. 2011
Totalt	4,3	4,0	3,8	3,6
Menn	2,5	2,9	2,7	2,5
Kvinner	5,9	5,1	4,7	4,6

Tabell 2. Legemeldt sykefravær fordelt på alder

	4. kv. 2010	1. kv. 2011	2. kv. 2011	3. kv. 2011
16 - 20 år	-	1,4	0,0	0,0
21 - 29 år	1,1	3,0	1,3	1,6
30 - 39 år	4,1	3,7	3,5	2,5
40 - 49 år	3,0	3,5	3,2	3,4
50 - 59 år	5,4	4,3	4,1	3,4
60 - 69 år	5,3	5,0	5,5	6,7

Tabell 3. Legemeldt sykefravær fordelt på varighet

	4. kv. 2010	1. kv. 2011	2. kv. 2011	3. kv. 2011
< 8 dager	0,2	0,3	0,2	0,3
8 – 16 dager	0,3	0,3	0,3	0,4
17 dager – 8 uker	0,9	0,7	0,7	0,6
> 8 uker - 20 uker	1,5	1,0	0,7	0,9
> 20 uker - 39 uker	1,2	1,3	1,0	0,6
> 39 uker	0,2	0,5	0,8	0,8

Tabell 4. Egenmeldt sykefravær

	4. kv. 2010	1. kv. 2011	2. kv. 2011	3. kv. 2011
Total	1,3	1,6	1,0	1,0

Gjennomsnittlig sykefravær i SSB i 2011 var 4,5 prosent, en nedgang fra 2010 (4,9 prosent).

Rekruttering av personer med nedsatt funksjonsevne

SSB opplyser i stillingsannonser at forholdene blir lagt til rette for personer med nedsatt funksjonsevne. Bestemmelsen i forskriftene til tjenestemannsloven om at personer med nedsatt funksjonsevne alltid skal innkalles til jobbintervju når de er kvalifisert, brukes aktivt, jf. SSBs tilsettingsreglement.

Overfor egne ansatte, har SSB vektlagt forebyggende tiltak - både med tanke på det psykososiale og det fysiske arbeidsmiljøet - for å hindre at arbeidstakere går over på passive ytelser. Tidlig involvering av bedriftshelsetjeneste eller andre aktører, internt eller eksternt, er sentralt. Dette omfatter økt oppfølging av ansatte som er, eller går ut på, hel eller delvis uføreytelse. Her er det godt samarbeid med NAV.

SSB har i 2011 hatt flere personer på praksisplass via NAV, og har som mål å intensivere samarbeidet med lokale NAV-kontor med sikte på fortsatt å ta inn personer på praksisplasser.

Tiltak for å få ansatte til å stå lengre i arbeidslivet

SSB har en livsfasepolitikk med vekt på medarbeidernes livssituasjon og behov i vid forstand. Livsfasepolitikken inkluderer personer i alle livsfaser, også seniorer. Denne skal revideres i 2012 og gjøres mer kjent for de ansatte.

SSB har fremforhandlet ytterligere seks seniordager i tillegg til de kollektivt avtalte seniordagene. Det skal tas inn et nytt punkt i medarbeidersamtalen om planer og framtidige arbeidsoppgaver for seniorer, senest ved fylte 60 år.

Likestilling

SSB legger opp til god representasjon av begge kjønn ved intern opplæring og karriereutvikling. De senere årene har rekruttering av ledere vektlagt hensynet til å øke kvinneandelen, og kvinneandelen er økt både blant mellomledere og i toppledelsen. Andelen forventes også å øke ettersom andelen kvinner med høyere utdanning og relevant praksis er økende.

Andel kvinner og menn i hele SSB

Det er flere kvinner enn menn blant de ansatte, 54 prosent kvinner og 46 prosent menn, det samme som ved forrige årsskifte. Det er flest kvinner i aldersgruppene over 40 år (56 prosent), mens under 40 år er det like mange kvinner som menn. I Oslo er det omtrent like mange kvinner og menn. I Kongsvinger er kvinneandelen 62 prosent.

Andel kvinner i lederstillinger

Ved utgangen av 2011 hadde SSB 52 ledere, 21 kvinner og 31 menn, som gir en kvinneandel på 40 prosent. Kvinneandelen har økt fra 36 prosent siden 2010. Gjennomsnittsalderen på lederne er 51 år, en liten nedgang fra i fjor. Ved utgangen av 2011 var det 11 toppledere, fire kvinner og sju menn, som gir en økning i kvinneandelen fra 27 prosent i 2010 til 36 prosent i 2011. Det var 41 mellomledere, 17 kvinner og 24 menn. Det gir en kvinneandel på 41 prosent av mellomlederne.

Fordeling på stillingsgrupper

På de laveste nivåene er det flest kvinner, mens menn er i flertall på høyt akademisk nivå og i lederstillingene. Det er en sterk overvekt av kvinner i kontorstillinger og i gruppen saksbehandler 2 med en kvinneandel på 82 prosent. I gruppen saksbehandler 1 er kvinneandelen 65 prosent. Menn er i flertall i gruppene høyere fagstillinger og forskere. Ved utgangen av 2011 var det 68 forskere i SSB.

Kvinneandel ved utgangen av året (i prosent)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Kontorstillinger	94	93	90	89	88	91	80	75	-	-
Saksbehandler 2 ¹	85	84	84	83	86	84	85	85	82	82
Saksbehandler 1	48	50	48	53	58	59	59	58	63	65
Høyere fagstillinger (eksl. forskere)			39	38	39	42	44	45	46	46
Forskere			30	34	28	27	30	30	29	28
Spesialstillinger ²	69	64	70	68	68	86	73	73	80	72
Lederstillinger	33	29	29	31	33	33	35	40	36	40

¹ Kontorstillinger er inkludert i saksbehandler 2 gruppen

² I gruppen spesialstillinger er det 18 ansatte

Utdanningsnivå

Ved utgangen av 2011 hadde 51 prosent av de ansatte universitetsutdanning av høyere grad mens 27 prosent hadde utdanning på høghskolenivå eller universitetsutdanning av lavere grad. Det er kjønnsforskjeller i utdanningsnivået. 41 prosent av kvinnene og 63 prosent av de mannlige ansatte har universitetsutdanning av høyere grad.

I 2011 ble fem medarbeidere kvalifisert som statistikkrådgivere, to kvinner og tre menn. Det ble avlagt tre doktorgrader i 2011, totalt har 51 medarbeidere i SSB doktorgrad.

Tjenestetid i SSB

38 prosent av de ansatte har jobbet i SSB i 20 år eller mer. Andelen som har vært ansatt i mindre enn fem år, har gått ned og var ved utgangen av 2011 25 prosent (28 prosent i 2010). Tilsvarende har andelen gått litt opp for gruppen som har vært ansatt i 5-9 år til 14 prosent. 16 prosent har vært ansatt i 10-14 år og kun 7 prosent i 15-19 år. Antall ansatte med 30 års tjenestetid eller mer er det samme i år som i fjor. Denne gruppa består fortsatt av 255 personer (26 prosent). 37 prosent av de ansatte med høyere utdanning har vært ansatt under 5 år.

Antall personer med innvandrerbakgrunn tilsatt i SSB

Ved utgangen av 2011 hadde SSB 70 (7,1 prosent) innvandrere mot 66 (6,8 prosent) i 2010. Det omfatter medarbeidere med bakgrunn utenfor EØS-området. SSB følger bestemmelsen om å innkalle minst én innvanderer til intervju, dersom søkeren er kvalifisert for stillingen.

Lærlinger

SSB har de siste årene hatt lærlinger innenfor området IT drift. Vi har foreløpig vurdert denne lærlingekategorien som den eneste aktuelle.

6. Etikk og holdningsskapende arbeid

SSB har en delstrategi "Etikk og statistikk", og det arbeides kontinuerlig med etisk atferd. I tillegg til allmenne etiske standarder, forholder SSB seg til lover, etiske retningslinjer i staten og standarder for statistikkarbeid. For statistikkproduksjonen gjelder dette blant annet EUs/EØS' "Code of Practice" og FNs prinsipper for statistikkproduksjon. Temaet er en del av opplæringsprogrammet for nytilsatte.

SSB har utarbeidet varslingsrutiner i forbindelse med HMS-arbeidet.

7. Personvern

SSB legger stor vekt på personvern, og har i mange år hatt eget personverneombud. SSB arbeider kontinuerlig med løsninger for behandling av personopplysninger, både opplysninger for statistikkformål og egenadministrasjon, som ivaretar personvernet på best mulig måte. Innenfor HR-området benytter SSB standard-system for statlig sektor, eksempelvis SAP levert via DFØ.

8. Oversikt over eksisterende særavtaler i hele SSB per 31.12.2011

SSB hadde per 31.12.2011 følgende særavtaler:

- Avtale om tjenester utenom ordinær arbeidstid ved Kontor for fellestjenester inngått med virkning fra 1.3.07. Gjelder kompensasjon for tilsatte som kan kontaktes ved utrykning/uregelmessigheter i Kongens gt. 6 etter krav fra Brannvesenet.
- Avtale om hjemmевaktordning for Seksjon for intervjuundersøkelser i SSB inngått med virkning fra 1.4.2008. Gjelder kompensasjon for å svare på henvendelser fra intervjukorpset etter ordinær arbeidstid.
- Avtale om hjemmевaktordning for Seksjon for IT infrastruktur inngått med virkning fra 1.4.2008. Gjelder kompensasjon for å ta i mot alle henvendelser til IT kundeservice etter ordinær arbeidstid.
- Avtale om beredskapsordning for Seksjon for IT infrastruktur i SSB inngått med virkning fra 1.4.2008. Gjelder kompensasjon for å være i beredskap for å løse kritiske saker som ikke hjemmевakta kan løse.
- Avtale om overføring av avtalefestet ferie til neste ferieår med virkning fra 20.6.2002.
- Tilpasningsavtale for SSB av 20.9.2006.
- Avtale om stillings- og lønns plassering for statistikkrådgivere med virkning fra 23.10.2003.
- Særavtale om kompensasjon for utført pressekontakttjeneste utover registrert kontortid inngått med virkning fra 1. januar 2005. Gjelder kompensasjon for å være tilgjengelig for media hele døgnet hele året.
- Særavtale om endret organisering av Forskningsavdelingen og lønns plassering for funksjon som forskningsleder inngått med virkning fra 1. april 2005.
- Særavtale om kompensasjon for slitasje på egne klær (smusstillegg) inngått med virkning fra 1.1.2009.
 - Avtale om at ansatte fra 62 år kan ta ut inntil seks dager tjenestefri med lønn (seniordager) inngått med virkning fra 19.3.2009.

Vedlegg D: Arbeidskraftregnskapet, lønns- og sysselsettingsstatistikk - konsistens og kvalitet

Arbeidskraftregnskapet (AR) er en integrert del av nasjonalregnskapet som utarbeider tall for ulike variabler knyttet til sysselsetting og lønn og er konsistente med øvrige størrelser i nasjonalregnskapet. I de senere årene har AR avdekket problemer med manglende konsistens mellom statistikker på området lønn og sysselsetting. Dette har medført usikkerhet rundt kvaliteten på tallene fra AR, særlig knyttet til tallene for lønnsvekst.

For året 2010 ble problemene med manglende konsistens også mer synlige for viktige brukere av Arbeidskraftregnskapet. Teknisk beregningsutvalg for inntektsoppgjørene (TBU) har de senere årene hentet årslønnsvekst for alle arbeidstakere fra nasjonalregnskapet. Nasjonalregnskapet reviderte anslaget på årslønnsvekst for 2009 fra 4,1 prosent i februar (Økonomisk utsyn for 2009) til 4,5 prosent i mai (i forbindelse med publisering av kvartalsvis nasjonalregnskap), hovedsaklig som følge av ny informasjon om lønnssumvekst fra foreløpig statistikk basert på lønns- og trekkoppgavene (LTO-statistikk). Det viste seg i ettertid at det var feil i de foreløpige LTO-tallene. Dette førte igjen til at det i august ble fortatt nye beregningen av årslønnsveksten i nasjonalregnskapet, som ble revidert til 4,2 prosent.

Problemene med manglende konsistens mellom lønnssumvekst, årslønnsvekst og sysselsettingsvekst etter næring gjorde det nødvendig å vurdere arbeidskraftregnskapets ulike kilder og bruken av disse. Det ble derfor etablert et prosjekt for å se nærmere på dette.

Konklusjoner fra prosjektet ¹

Prosjektet dokumenterer de viktigste kildene som benyttes til beregninger av tallstørrelser for sysselsetting, lønn og lønnskostnader i arbeidskraftregnskapet. Arbeidskraftregnskapet omfatter både kvartalsvise og årlige regnskaper, der regnskapene revideres i takt med publiseringsplanen etter hvert som kildegrunnlaget blir ferdigstilt og tilgjengelig.

I arbeidskraftregnskapet skal det være sammenheng mellom alle ulike størrelser for sysselsetting, som sysselsatte personer, normalårsverk og timeverk. Det samme gjelder for ulike lønnsstørrelser og de ulike komponentene i arbeidsgivers lønnskostnader. Prosjektgruppen har gjennomført en sammenligning for regnskapsårene fra 2005 til 2009 der tall for prosentvis vekst i sysselsatte lønnstakere, lønn og lønnssum fra viktige kilder blir sammenlignet med foreløpige og endelige ² tall fra arbeidskraftregnskapet. Dette ble gjort for sysselsatte lønnstakere i alt og for enkelte næringsgrupper. Tabellene viser blant annet at for lønnstakere i alt er *produktet av beregnet vekst fra statistikk for lønnstakere (volum) og vekst i månedslønn (pris) lavere enn veksten i kilder for lønnssum (verdi)* ³. Dette gjelder for alle regnskapsårene 2005, 2006 og 2008, mens for 2007 var veksten tilnærmet lik.

Økningen i antall lønnstakerårsverk (heltidsekvivalente) ⁴ og til dels lønnsveksten har derfor blitt oppjustert i arbeidskraftregnskapet i forhold til kildene for sysselsetting og lønn, men oppjusteringene har jevnt over ikke vært store nok til at veksten i lønnssum i arbeidskraftregnskapet har holdt tritt med veksten som går fram av statistikkene basert på lønns- og trekkoppgavene (LTO-statistikkene). *Forenklet sagt så kan en si at arbeidskraftregnskapet har vist for høy vekst i sysselsettingen målt opp mot AKU og for lav vekst i lønnssum målt opp mot LTO.*

Når det gjelder årslønn og årslønnsvekst, viser prosjektet til at SSB til og med 2010 har hatt *ulike* beregninger av årslønn, med forskjellig omfang. I mars 2011 publiserte Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk årslønn for alle arbeidstakere i Norge for første gang. Lønnsstatistikkens nye årslønnsberegninger, baseres i

hovedsak på gjennomsnittlige månedsførtjeneste for alle ansatte i alt og kvartalsvis lønnsindeks.

Nasjonalregnskapet gjennomførte en hovedrevisjon som ble publisert i november 2011 (HR2011). Da ble også begrepet påløpt årslønnsvekst innført som ny variabel på næringsnivå i arbeidstakerregisteret. Tidligere fantes det kun på nasjonalt nivå. Samtidig ble det gjennomført flere forbedringer i beregningsopplegget. Det er noe avvik i lønnsveksten mellom nasjonalregnskapets påløpte årslønnsvekst og lønnsstatistikkens årslønnsvekst som skyldes ulik behandling av etterbetalinger i forbindelse med lønnsoppgjør, men avvikene er normalt ikke store.

Samarbeidsprosjektet for elektronisk innsamling av data fra arbeidsgivere (EDAG) kan forbedre kvaliteten på kildene til arbeidstakerregisteret. I tillegg foreslår prosjektgruppen enkelte tiltak som kan gjennomføres på litt lengre sikt.

Noter

1. Basert på rapport fra arbeidsgruppen "Arbeidskraftregnskapet, lønns- og sysselsettingsstatistikk - konsistens og kvalitet"
2. Endelige tall i tabellene i dette notatet er de først publiserte endelige tallene.
3. Mer presist - gjennomsnittet av vekst i LTO og vekst i beregnet arbeidsgiveravgift.
4. Begrepet ble endret i forbindelse med publiseringen av HR2011, og er identisk med det tidligere benyttede begrepet normalårsverk.

Vedlegg E: Kvalitetsprosjekt knyttet til produksjonsinntekter/-utgifter fra egne bedrifter i utlandet ("bortsatt produksjon")

Måling av norsk produksjon (og bruttonasjonalprodukt - BNP) er et hovedmål for økonomisk statistikken - og for nasjonalregnskapet. Et sentralt spørsmål er hvordan norsk produksjon skal avgrenses mot andre lands produksjon. Internasjonale retningslinjer for statistikken definerer denne avgrensningen, men like avgjørende for tallene er i hvilken grad en i praksis klarer å følge anbefalingene.

Global industrivirksomhet har økt over tid. Tradisjonell internasjonal handel der råvarer og ferdigvarer utveksles suppleres i stigende grad av internasjonal produksjon. Med det menes at næringslivet organiserer sine aktiviteter på tvers av landegrenser ved at ulike ledd i produksjonskjeden utføres i forskjellige land. Dette reflekteres også i den juridiske organiseringen og regnskapsføringen i næringslivet, med en utvikling mot en inndeling i funksjons- eller virksomhetsområder, for eksempel forskning og utvikling, produksjon, salg, og som legger til rette for utskillelse og etablering av ulike trinn i produksjonskjeden på tvers av landegrenser.

Med bortsatt produksjon menes at en *oppdragsgiver* setter bort hele eller deler av sin *primæraktivitet*, dvs. produksjon av et eller flere av foretakets primærprodukter, til en *underleverandør* i utlandet.

Produksjon som er organisert på tvers av landegrensene, reiser flere spørsmål som må tas stilling til i utarbeidelsen av den nasjonale statistikken. For det første må en skille norske produserende enheter fra utenlandske produserende enheter, altså et spørsmål om *populasjonsavgrensning*. For det andre må det bestemmes hvordan produksjonen i de ulike enhetene, og dermed deres bidrag til BNP, skal defineres og måles, altså et *måleproblem*. Og for det tredje må næringsplasseringen av de involverte enhetene bestemmes, dvs. et *klassifikasjonsspørsmål*.

En tverrfaglig gruppe, ledet av Seksjon for nasjonalregnskap og med medlemmer fra fem statistikkseksjoner, undersøkte våren 2011 i hvilken grad problemstillingene nevnt over påvirker norsk statistikk.

Konklusjoner fra prosjektet ¹

Som følge av bortsatt produksjon omfatter strukturstatistikken for norske industrinæringer inntekter som etter *dagens regler* for nasjonalregnskapet, etter alt å dømme skal betraktes som utenlandsk og ikke norsk produksjon. Dette innebærer at produksjon og produktinnsats i dagens nasjonalregnskap er overvurdert. For å angi et korrekt nivå på produksjon og produktinnsats i Norge i henhold til dagens regelverk, burde derfor produksjonsinntekter og produksjonskostnader rapportert gjennom strukturstatistikken bli korrigert før bruk i nasjonalregnskapet. *Dette har ikke vært gjort, hverken i strukturstatistikken eller i nasjonalregnskapet.*

Prosjektet har ikke kartlagt det egentlige omfanget av bortsatt produksjon til utlandet siden man til nå ikke har hatt noen metode/mulighet for å fange systematisk opp relevante enheter. Den nye produktklassifikasjonen (PRODCOM)-undersøkelsen for 2010 setter imidlertid sterkere søkelys på dette fenomenet. Foreløpige vurderinger tyder på at en hittil har undervurdert omfanget av bortsatt produksjon til utlandet.

Samtidig er internasjonale retningslinjer ² definerer avgrensningen av nasjonal mot utenlandsk produksjon under endring, og vil bli tatt i bruk i Norge i nasjonalregnskapet i 2014. Bortsatt produksjon til utlandet skal i følge *nye retningslinjer* og under visse betingelser behandles som *norsk* produksjon i statistikken, og skal dermed i større grad enn tidligere være i samsvar med regnskapsføringen i næringslivet. Vi kan si at prinsippene bak statistikken endres ved at et lands

produksjon bestemmes ut fra institusjonelle forhold som kontroll og styring med produksjonen gjennom eierskap til råvarer, konsept og ferdigvarer, og ikke ut fra hvor produksjonen rent fysisk foregår. Dette vil kunne skape usymmetri i produksjonsanalyser der produksjonsverdi sees i sammenheng med for eksempel sysselsetting i Norge.

Siden strukturstatistikkene i praksis bygger direkte på regnskapsinformasjon (IFRS) og disse dekker de institusjonelle forholdene, vil nasjonalregnskapet kunne bruke strukturstatistikken direkte. Derimot vil det *ikke* være samsvar mellom strukturstatistikken, som altså omfatter produksjon i utlandet, og korttidsstatistikk (for eksempel produksjonsindekser) som baseres på aktivitet i Norge.

Nasjonalregnskapet vil gjennom bruken av strukturstatistikkene fange opp produksjonen (og kostnadene) i utlandet, men trenger *tilleggsopplysninger* utover det som i dag hentes inn for å utføre beregninger av produksjon og transaksjoner mot utlandet på en riktig måte. En konsekvens av tilpasningen til de nye retningslinjene er at det skapes en uoverensstemmelse mot eksport- og importtall i utenrikshandelsstatistikken som det også må tas hensyn til.

I den grad informasjonen som hentes inn på enhetsnivå skal benyttes til å korrigere enkeltenheters regnskaper, foreslås det at innhentingene skjer gjennom strukturstatistikk. Videre utredninger må til for å finne fram til hensiktsmessige tiltak og prosedyrer på dette statistikkfeltet.

Enheter som setter bort vareproduksjon til enheter i utlandet, men som beholder eierskap til råvarer og ferdigvarer (prosessering), hører hjemme i industrien. Men enheter som i hovedsak driver med mellomhandel av varer, klassifiseres normalt i varehandelen. Enheter som tidligere har hatt industriproduksjon i Norge, men som setter bort produksjonen til utlandet med en form for organisering som passer med begrepet mellomhandel, omklassifiseres altså normalt fra industrinæring til varehandel. I praksis finnes det ulike mellomformer mellom mellomhandel og prosessering, og enheter kan benytte begge disse formene for bortsatt produksjon samtidig. For slike enheter kan næringsplasseringen være usikker. Dette betyr at forslaget om *tilleggsopplysninger* som må samles inn *ikke bare er rettet mot strukturstatistikk for industrien*.

Fenomenet bortsatt produksjon er først og fremst undersøkt i forhold til bortsatt produksjon av *varer*. Når det gjelder bortsatt produksjon av tjenester, pekes det på at *mellomhandel av tjenester* kan forekomme. Omfanget av bortsatt produksjon i samband med tjenester er ikke kjent og bør utredes videre.

Det er flere prosjekter i SSBs regi som berører spørsmål rundt bortsatt produksjon. Det kan være viktig å utøve en overordnet koordinering av arbeidet i ovennevnte prosjekter.

Prosjektgruppen foreslås at det som oppfølging av denne utredningen blir testet om det er mulig å samle inn ønsket tilleggsinformasjon og dernest gjøre forsøk på å utføre de beregningene som er nødvendig for at nasjonalregnskapet og den økonomiske statistikken fra 2014 følger de internasjonale retningslinjene. Også internasjonalt foregår det for tiden et utstrakt forsknings- og utviklingsarbeid med sikte på å gi gode anbefalinger knyttet til behandlingen av "global produksjon".

1 Konklusjonene er hentet fra arbeidsgruppens rapport "Bortsatt produksjon til utlandet", september 2011

2 De gjeldende retningslinjene for nasjonalregnskap som det er referert til i notatet er System for National Accounts 1993 (1993 SNA) og Det Europeiske nasjonalregnskapssystem (ENS 1995). SNA forelå i en ny versjon i 2008 og ENS vil foreligge i ny versjon i 2011. Norge er gjennom EØS avtalen forpliktet til å følge ENS 2011. Overgangen til denne vil etter planen skje i 2014.

Vedlegg F: Oppsummering av kvalitetsgjennomgangene i 2011

Innledning

Formålet med systematiske kvalitetsgjennomganger av statistikker er å bidra til høyere kvalitet, også ved å oppdage svakheter og gjøre det lettere å unngå framtidige feil. Kvalitetsgjennomgangen tar ikke mål av seg å beregne størrelsen og betydningen av ulike feilkilder, men å peke på hvor det er svakheter og foreslå hvordan et forbedringsarbeid bør legges opp. Resulterende tiltak bør bidra til effektivisering og standardisering av statistikkproduksjonen. Gjennomgangen skal sikre at SSB oppfyller kravene til kvalitet i de europeiske retningslinjene for statistikk (CoP).

Følgende statistikker er gjennomgått i 2011

- Eiendomsomsetningsstatistikken
- Utenrikshandel med tjenester
- Statistikk for dødsårsaker
- Energibruk i industrien
- Produksjonsindeksen for bygg og anlegg
- Statistikk for etterforskede lovbrudd
- Norske direkteinvesteringer i utlandet
- Utenrikstransaksjoner

Grunnlag for gjennomgangen

Det har blitt utarbeidet en rapport som gir en vurdering av i hvilken grad de europeiske retningslinjene for statistisk kvalitetsarbeid er oppfylt for hver av statistikkene. Gjennomgangene har lagt vekt på følgende prinsipper:

Institusjonelle forhold

4. Kvalitetsbevissthet
5. Konfidensialitet
6. Upartiskhet og objektivitet

Statistiske prosesser

7. Gode metoder
8. Egnede statistiske prosedyrer
9. Rimelige krav til oppgavegivere
10. Kostnadseffektivitet

Statistiske produkter

11. Relevans
12. Nøyaktighet og pålitelighet
13. Aktualitet og punktlighet
14. Sammenheng og sammenlignbarhet
15. Tilgjengelighet og klarhet

Nærmere om gjennomgangene

Gjennomgangen har vært basert på følgende hovedelementer for den valgte statistikken:

1. Selvvurdering med supplerende dokumentasjon og oppfølgingsspørsmål
2. Fokusgruppe med brukere
3. Verdistrømsanalyse

Forbedringsområder

Følgende forbedringsområder er identifisert:

- Større vekt på brukernes behov
- Behov for forbedret dokumentasjon
- Behov for flere kvalitetsindikatorer
- Økt interesse for:

- hvorfor en jobber som en gjør (flere bør stille spørsmål ved hensiktsmessigheten ved gamle rutiner)
 - effekten av egen innsats (særlig editeringsarbeidet)
 - hvordan tilsvarende statistikker utarbeides i SSB og i andre land
- Mer vekt på hvilket fenomen som skal måles (mer enn hva datakilden gir informasjon om)
- Økt kunnskap om formaliteter
 - autorisering, konfidensialitetsregler, lovhjemler
- Utviklingen i tilsvarende statistikk i andre aktuelle land bør omtales
- Økt bruk av statistiske metoder.

Oppfølging

Ansvarlig statistikkseksjon har utarbeidet planer for oppfølging av gjennomførte kvalitetsgjennomganger. Planene skal utarbeides innen åtte uker etter at kvalitetsgjennomgangen er fullført.

Planene er godkjent av Administrerende direktør.

Administrasjonsavdelingen skal utarbeide rapporter som viser status med hensyn til oppfølgingsvedtakene.

Vedlegg G: Nye statistikkrettsakter tatt inn i EØS-avtalen (vedlegg XXI) i 2011

Kommisjonsforordning (EF) nr. 163/2010 om opprettelse av 2009-utgaven av "Prodcom-listen" over industriprodukter som fastsatt ved rådsforordning (EØF) nr. 3924/91

Kommisjonsforordning (EF) nr. 202/2010 om endring av forordning (EF) nr. 6/2003 om spredning av statistikk over godstransport på vei

Kommisjonsforordning (EU) nr. 317/2010 om vedtakelse av spesifikasjoner for tilleggsundersøkelsen for 2011 om sysselsetting av funksjonshemmede for arbeidskraftundersøkelsen fastsatt i rådsforordning (EF) nr. 577/98

Kommisjonsbeslutning 2010/216/EU om endring av europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/42/EF om statistiske oppgaver over transport av gods og passasjerer til sjøs

Kommisjonsforordning (EU) nr. 481/2010 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1177/2003 om fellesskapsstatistikker over inntekter og levekår (EU-SILC) med hensyn til listen for 2011 over sekundærmålvariabler for overføring av ulemper mellom generasjoner

Kommisjonsforordning (EU) nr. 519/2010 om vedtakelse av programmet for statistiske opplysninger og metadata for folke- og boligtellinger fastsatt i europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 763/2008

Kommisjonsforordning (EU) nr. 520/2010 om endring av forordning (EF) nr. 831/2002 med hensyn til tilgang til fortrolige opplysninger for vitenskapelige formål når det gjelder tilgjengelige undersøkelser og statistiske kilder

Kommisjonsforordning (EF) nr. 1201/2009 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 763/2008 om folke- og boligtellinger med hensyn til variabelenes tekniske spesifikasjoner og inndelinger

Kommisjonsforordning (EU) nr. 715/2010 om endring av rådsforordning (EF) nr. 2223/96 med hensyn til tilpasninger i nasjonalregnskapene etter revisjonen av standarden for næringsgruppering NACE Revisjon 2 og den statistiske produktgruppering etter næring (CPA)

Kommisjonsforordning (EU) nr. 821/2010 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 808/2004 om fellesskapsstatistikk over informasjonssamfunnet

Kommisjonsforordning (EU) nr. 822/2010 om endring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 198/2006 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1552/2005 om statistikk over yrkesrettet opplæring i foretak, med hensyn til dataene som skal samles inn og kravene til utvalg, presisjon og kvalitet

Kommisjonsforordning (EU) nr. 823/2010 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 452/2008 om utarbeiding og utvikling av statistikk over utdanning og livslang læring med hensyn til statistikk over voksnes deltaking i livslang læring

Kommisjonsforordning (EF) nr. 860/2010 om opprettelse av 2010-utgaven av "Prodcom-listen" over industriprodukter som fastsatt ved rådsforordning (EØF) nr. 3924/91

Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1090/2010 om endring av direktiv 2009/42/EF om statistiske oppgaver over transport av gods og passasjerer til sjøs

Kommisjonsforordning (EU) nr. 1114/2010 om fastsettning av nærmere regler for gjennomføring av rådsforordning (EF) nr. 2494/95 med omsyn til minstestandardar for kvaliteten av vekter i HKPI, og om oppheving av kommisjonsforordning (EF) nr. 2454/97

Kommisjonsforordning (EU) nr. 1157/2010 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1177/2003 om fellesskapsstatistikker over inntekter og levekår (EU-SILC) med hensyn til listen for 2012 over sekundærmålvariabler for boligforhold

Kommisjonsforordning (EU) nr. 1227/2010 om endring av forordning (EF) nr. 1055/2008 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 184/2005 med hensyn til kvalitetskriterier og kvalitetsrapporter vedrørende betalingsbalansestatistikk

Kommisjonsforordning (EU) nr. 110/2011 av 8. februar 2011 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 458/2007 om det europeiske systemet for integrerte statistikk over sosial tryggleik (ESSPROS) med omsyn til eigna format for innsending av data, resultat som skal sendast inn og kriterium for kvalitetsmåling, for ESSPROS-modulen om netto ytingar knytte til sosial tryggleik

Kommisjonsforordning (EU) nr. 1097/2010 av 26. november 2010 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 177/2008 om fastsettelse av en felles ramme for foretaksregistre for statistisk bruk med hensyn til utveksling av fortrolige data mellom Kommisjonen (Eurostat) og sentralbanker

Kommisjonsforordning (EU) om endring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1099/2009 om energistatistikk med hensyn til opprettelsen av et sett med årlige statistikker over kjernekraft og tilpasningen av de metodologiske referanser i henhold til NACE Rev. 2

Kommisjonsforordning (EU) nr. 849 om endring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 2150/2002 om avfallsstatistikk

Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 471/2009 av 6. mai 2009 om fellesskapsstatistikk over handelen med tredjestater og om oppheving av rådsforordning (EF) nr. 1172/95

Kommisjonsforordning (EF) nr. 92/2010 av 2. februar 2010 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 471/2009 om fellesskapsstatistikk over handelen med tredjestater med hensyn til utveksling av opplysninger mellom tollmyndigheter og nasjonale statistikkmyndigheter, utarbeiding av statistikk og kvalitetsvurdering

Kommisjonsforordning (EF) nr. 113/2010 av 9. februar 2010 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 471/2009 om fellesskapsstatistikk over handelen med tredjestater med hensyn til handel som omfattes, fastsettelse av opplysninger, utarbeiding av handelsstatistikker etter virksomhetskjennetegn og fakturavaluta, samt særlige varer og varebevegelser

Kommisjonsforordning (EU) nr. 263/2011 av 17. mars 2011 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 458/2007 om det europeiske systemet for integrerte statistikk over sosial tryggleik (ESSPROS) med omsyn til iverksettning av ei fullstendig datainnsamling for ESSPROS-modulen om netto ytingar knytte til sosial tryggleik

Kommisjonsforordning (EU) nr. 1151/2010 av 8. desember 2010 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 763/2008 om folke- og boligtellinger, med hensyn til kvalitetsrapportenes form og struktur og det tekniske formatet for overføring av data

Kommisjonsbeslutning 2011/142/EU av 3. mars 2011 om endring av vedtak 97/80/EF om gjennomføringsbestemmelser for rådsdirektiv 96/16/EF om statistiske granskingar på området mjølk og mjølkeprodukt

Kommisjonsforordning (EF) nr. 1200/2009 av 30. november 2009 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1166/2008 om undersøkelser om strukturen til driftsenheter i landbruket og en undersøkelse om produksjonsmetoder i landbruket, med hensyn til koeffisienter for dyreenheter og definisjoner av kjennetegn

Kommisjonsforordning (EU) nr. 88/2011 av 2. februar 2011 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 452/2008 om utarbeiding og utvikling av statistikk over utdanning og livslang læring med hensyn til statistikk over utdanning og opplæringsystemer

Kommisjonsforordning (EU) nr. 193/2011 av 28. februar 2011 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1445/2007 med hensyn til systemet for kvalitetskontroll som skal benyttes for kjøpekraftpariteter.

Vedlegg H: Modernisering og standardisering av statistikkproduksjonen i SSB - Status og videre arbeid

rgl, 15. mars 2012

1. Innledning	46
2. Virksomhetsprosessmodell for SSB.....	47
3. Målbilde for utvikling av fellesløsninger.....	49
4. Nærmere om de enkelte fellesløsningene	51
Fellesløsningene for Samle inn.....	52
Fellesløsninger for Klargjøre.....	55
Fellesløsninger for Analyse.....	58
Fellesløsninger for Formidling.....	60
5. Datalagring, metadata og annen dokumentasjon	61
6. Utvikling av SSBs IT-infrastruktur	65
7. Avslutning	67

1. Innledning

SSBs arbeid med å utvikle standardiserte IT-løsninger som understøtter en helhetlig modell for arbeidsprosessene i statistikkproduksjonen, kom for alvor i gang i 2009. Fra starten av ble arbeidet styrt og koordinert i FOSS prosjektet som ble etablert i 2008. En av de første oppgavene i prosjektet var å utarbeide en helhetlig virksomhetsprosessmodell. SSB har valgt en skrittvis gjennomføring av utviklingsarbeidet, hvor vi bygger dels på løsninger som eksisterte eller var påbegynt før 2009 og som kunne utvikles videre til å bli generelle fellesløsninger, og dels på helt nye løsninger som nå er under bygging eller planlegging. En samlet nyutvikling av alle produksjonsløsninger innebærer omfattende investeringer, og en samlet prosjektportefølje som i vesentlig grad måtte vært basert på innleie av eksterne ressurser. Dette innebærer en høy risiko, og krever omfattende planlegging og prosjektering av hvert enkelt element i produksjonsløsningene i forkant. Videre vil i løsningene i hovedsak måtte bygges parallelt med eksisterende produksjonsløsninger, og kreve en rask og samordnet flytting av all produksjon fra gammel til ny plattform til slutt. Et så omfattende utviklingsprogram er i seg selv krevende i virksomheter hvor en vesentlig del av ressursene er bundet til løpende produksjon.² SSBs utviklingsprogram gjennomføres i all hovedsak innenfor vårt ordinære budsjett, med unntak av øremerkete tilskudd over statsbudsjettet på omlag 5-7 millioner pr. år de siste årene. Ulempen ved SSBs skrittvis fremrykning er først og fremst et lavere tempo enn man kunne ønske seg. SSB har gjennomført noen organisatoriske grep for å sikre helhet og sammenheng i produksjonsløsningene. Utviklingsprosjektene er samlet i en egen prosjektportefølje for beslutning og oppfølging av SSBs ledelse, og det er etablert et eget utvalg som vurderer prosjektforslag opp mot eksisterende mål og strategier. På IT-området har dedikerte systemarkitekter ansvaret for å følge opp de tekniske forutsetningene for et helhetlig produksjonssystem.

Dette notatet gir en samlet, overordnet oversikt over status i SSBs arbeid med å utvikle standardiserte fellesløsninger. På hvert område gis i tillegg en kortfattet beskrivelse av hva vi mener gjenstår før løsningene er tilstrekkelig dekkende på hvert sitt område. Det er ikke en ambisjon at fellesløsningene skal dekke absolutt alle områder av SSBs statistikkproduksjon, men være tilstrekkelig gode for en majoritet av statistikkproduktene, samtidig som det er en ambisjon at enkelte av fellesløsningene kan eller skal anvendes av alle.

I statusoversikten er forbrukte kostnader for utviklingsarbeidet tatt med for årene 2009-2011. I dette notatet har vi kun tatt inn IT-kostnader, fordelt på interne ressurser målt i timeverk og eksterne ressurser målt i kroner. Notatet viser derved et relativt forhold mellom prosjektene, samt forbruket av IT-ressurser sett i forhold til øremerket tilførsel til SSB. Dette kan suppleres med totaltekstnader for prosjektene, og sammenstilles i en egen oversikt. Siden vi driver utviklingsarbeidet i hovedsak innenfor eksisterende budsjettammer, foreligger det ikke planer som i detalj vil kunne underbygge et utviklingsbudsjett mange år inn i fremtiden. For prosjekter som planlegges, vil det utarbeides budsjett basert på konkrete planer. Disse planene omfatter arbeidet med å utvikle og sette i produksjon et system eller en modul i henhold til målbildet. Prosjektene forsøkes oppdelt slik at vi planlegger konkrete leveranser innenfor en tidshorisont på et halvt til ett år fremover i tid. Skal vi gi et overordnet anslag over hvor vi står i standardiseringsarbeidet, vil vi si at om SSB klarer å opprettholde samme omfang av ressursinnsats for nyutvikling i de kommende tre årene, som det som har blitt lagt ned i perioden 2009-2011 – vil hovedtyngden av de gjenstående utviklingsmålene kunne nås. Det er videre en forutsetning at utviklingen styres slik at vi raskest mulig kan legge ned gamle løsninger. Hvis ikke vil økte forvaltningskostnader spise av tilgjengelige

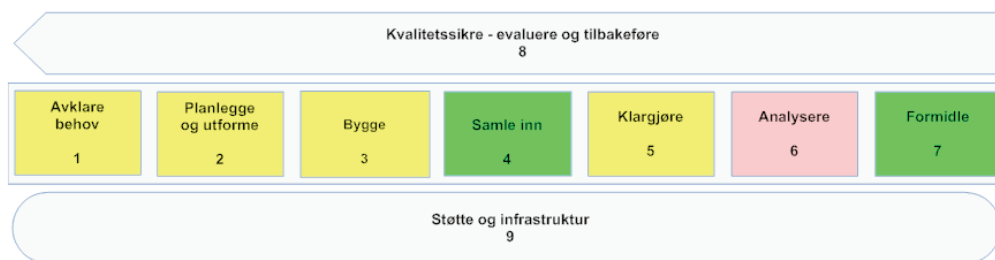
²Et eksempel er Office for National Statistics i Storbritannia, som gjennomførte et moderniseringsprogram med et budsjett på 72 mill GBP i perioden 2003 til 2006, uten å lykkes i forhold til målsettingene.

utviklingsressurser. Hittil har SSB opprettholdt en rimelig god balanse på dette feltet.

2. Virksomhetsprosessmodell for SSB

SSBs virksomhetsmodell bygger på en modell utviklet av statistikkbyråene i Australia og New Zealand. Statistiska Centralbyrån (SCB) i Sverige utviklet omtrent samtidig med SSB sin virksomhetsmodell basert på samme kilde. SSBs versjon av modellen ble godkjent i 2009. I tillegg til modellen bygger standardiseringsarbeidet i SSB på Eurostats Code of Practice.

Fig 1. SSBs virksomhetsmodell³.

Status

Virksomhetsmodellen er beskrevet og dokumentert i tre nivåer, hvor modellen over beskriver det øverste nivået. På nivå tre omfatter modellen for tiden en beskrivelse av til sammen 133 delprosesser. Modellen er deskriptiv og benyttes som en referansemodell i statistikkproduksjonen. Det betyr at man i produksjonen av en statistikk benytter et utvalg av prosessene ut fra statistikkens egenart, og at prosessene til en viss grad kan utføres i varierende rekkefølge. Normalt vil også de faktiske arbeidsprosessene, for eksempel gjennom støtte av IT-løsninger, spenne over flere av delprosessene uten at det foreligger et klart skille mellom dem. I andre tilfeller benytter man kun deler av hva som er beskrevet i en prosess.

Modellen er rimelig komplett for hovedprosessene 1 til 7. Arbeidet med å utvikle IT-løsninger for statistikkproduksjonen er i hovedsak beskrevet i prosess 3. Det betyr for eksempel at SSBs systemutviklingsmetode er en del av retningslinjene i denne prosessen. Retningslinjene i prosess 1 og 2 er noenlunde dekkende, men det finnes ikke en helhetlig systemstøtte for planleggingsprosessen. Behovene for dette bør vurderes nærmere, men omtales ikke videre i dette dokumentet. Den løpende statistikkproduksjonen, det vil si det repeterende arbeidet med å produsere månedlig, kvartalsvis eller årsstatistikk gjennomføres i hovedsak innenfor prosessene 2 og 4 til 7. Fellesløsningene som omtales i dette dokumentet understøtter prosessene 4-7. Ansvar for å vedlikeholde og videreutvikle modellen er plassert i Administrasjonsavdelingen i SSB.

Modellen foreligger nå i en klikkbar versjon på SSBs intranett, hvor det i tillegg til selve prosessbeskrivelsene er lenket opp annen oppdatert relevant dokumentasjon, håndbøker etc. Modellen er dermed i seg selv et av verktøyene som bidrar til bedre struktur i planlegging og gjennomføring av statistikkproduksjonen.

Modellen er kvalitetssikret og sammenliknet med FN sin generelle modell for statistikkproduksjon (Generic Statistical Business Process Model – GSBPM) som ble vedtatt i 2009. Dette er bl.a. gjort i EssNet prosjektet Common Reference

³ Rød farge betyr at retningslinjer er mangelfulle og at prosessen i liten eller ingen grad er støttet av fellesløsninger, gult betyr delvis dokumentert og noe støtte av fellesløsninger, mens grønn betyr godt dekket mht retningslinjer og at prosessene overveiende er støttet av fellesløsninger. Fargebruk i andre figurer i dokumentet er bare brukt for å skille tematisk mellom ulike deler av fellesløsninger, gruppere løsninger eller liknende visuelle formål.

Architecture – CORA. SSB har senere også deltatt i et prosjekt for å utvikle en generell infrastruktur for data-/informasjonsflyt mellom prosessene i virksomhetsmodellen (EssNet prosjektet Common Reference Environment – CORE). Resultatene fra dette arbeidet vil være nyttige for den videre utviklingen av felles, standardiserte IT-løsninger i SSB som støtter virksomhetsmodellen.

FN sin modell har fått et sterkt gjennomslag i det internasjonale statistikk samarbeidet. Den har vist seg å være svært nyttig som referansemodell, og bidrar til en mer presis beskrivelse og langt bedre kommunikasjon knyttet til arbeidet med å utvikle, dele på og gjenbruke metoder og IT-løsninger i statistikkproduksjonen. Disse erfaringene har man tatt med seg videre i et felles, internasjonalt arbeid hvor SSB deltar for å lage en felles, akseptert beskrivelse av statistisk informasjon og statistiske data. Mens GSBPM beskriver hvordan vi produserer statistikk, er målet med en felles informasjonsmodell (Generic Statistical Information Modell – GSIM) å etablere et tilsvarende overordnet begrepsapparat for hva vi produserer, dvs. konseptuelle definisjoner for statistiske data og statistisk informasjon. Hensikten med dette er å legge til rette for en formålstjenlig internasjonal standardisering og samordning på lavere detaljert nivå, og for utvikling og bruk av ulike tekniske standarder og verktøy.

Gjenstående arbeid

Hovedprosessene 8 og 9 er ennå ikke beskrevet på lavere nivå i SSB sin virksomhetsmodell. Det foreligger for tiden ikke konkrete planer for å beskrive delprosesser på disse områdene.

Innenfor prosess 8 kan man for eksempel beskrive

- Prosesser og retningslinjer for det generelle kvalitetsarbeidet, for eksempel ved å samle overordnede beskrivelser som Code of Practice og andre overordnede kvalitetsrammeverk.
- Prosesser og retningslinjer for evaluering og tilbakemelding til statistikkproduksjonen fra SSBs forskningsvirksomhet
- Prosessbeskrivelser og retningslinjer for å utføre kvalitetsgjennomganger
- Prosesser og retningslinjer for kontinuerlig forbedring (Lean) mv.

Innenfor prosess 9 kan man for eksempel beskrive

- SSBs administrative arbeidsprosesser
- Det generelle arbeidet knyttet til drift og forvaltning av SSBs IT-infrastruktur. Her foreligger det bl.a. prosessbeskrivelser som en følge av arbeidet med å innføre ITIL⁴ i driftsarbeidet
- En helhetlig forvaltning av det samlede dataarkivet, hvor krav til dokumentasjon, lagring, avlevering/deponering etc. med beskrivelse av de tilknyttede arbeidsprosessene inngår

Det er naturlig å prioritere utformingen av kjerneprosessene i forbindelse med modernisering og standardisering av statistikkproduksjonen. Men det vil også være like hensiktsmessig å beskrive støtteprosessene i SSB, for tilsvarende strømlinjeforming og forenkling. Dette kan antakelig knyttes til det igangsatte arbeidet med kontinuerlig forbedring basert på Lean-prinsipper.

På enkelte områder innenfor prosessene 1-7 vil det være behov for å ajourføre modellen etter hvert som ny teknologi eller nye fellesløsninger tas i bruk, for eksempel knyttet til lagring, dokumentasjon og gjenbruk av data. Mens det for de skreddersydde løsningene som hittil har vært benyttet for statistikkproduksjon ofte er vanskelig å referere prosessmodellen på lavere nivå, vil det være viktig at

⁴ Information Technology Infrastructure Library (ITIL). Et rammeverk for å definere og implementere prosesser for å kvalitetssikre leveranse, drift og support av blant annet IT-løsninger.

prosessmodellen i fremtiden har en klar kobling til tjenestene og systemmodulene i fellesløsningene.

3. Målbilde for utvikling av fellesløsninger

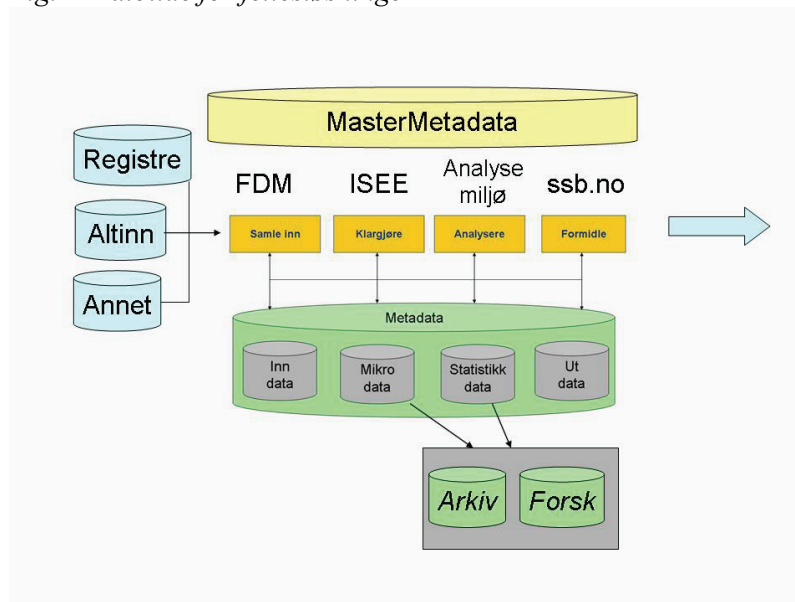
SSB utvikler fellesløsninger som skal dekke hovedprosessene i den løpende statistikkproduksjonen. Det betyr at vi sikter mot fellesløsninger for hhv. datafangsten (Samle inn), kontroll, feilretting, koding og estimering av data (Klargjøring), resultat- og tidsserieanalyser, sesongjustering mv. (Analyse) og publisering av tabeller, tekstlige og grafiske analyser mv. (Formidling).

Fellesløsninger er avhengig av standardisering på ulike nivåer. Utvikling av løsningene krever et konsistent begrepsapparat, som igjen er en forutsetning for standardisering og gjenbruk av variable, klassifikasjoner, datadefinisjoner og anvendelsen av tekniske standarder for representasjon av data mv. SSB har derfor lagt mye arbeid i å utvikle og lagre felles metadata, i tråd med Metadatastrategien fra 2005. Det pågående internasjonale arbeidet for å fastlegge en overordnet informasjonsmodell med tilhørende begrepsapparat (GSIM), bør følges nøye og implementeres i SSB på linje med Virksomhetsmodellen.

Fellesløsningene innebærer en omfattende endring i SSBs systemportefølje. SSBs IT-systemer har i stor grad vært knyttet til produksjon av den enkelte statistikk (produktorientert), synliggjort gjennom en portefølje på mer enn 400 ulike fagsystemer. Overgangen til bruk av fellesløsninger som er bygget med utgangspunkt i en analyse av felles arbeidsprosesser betyr mindre muligheter for skreddersøm, men samtidig mindre sårbarhet med tanke på IT-støtte, driftskompetanse mv. Videre betyr omleggingen at vi får færre, og mer robuste koblinger mellom systemene, slik at man ikke trenger å lage helt likeartede løsninger mange ganger. Eksempler på dette er standardiserte fellesløsninger for innkvittering av mottatte opplysninger, gjenbruk av felles informasjon/data, opplasting i felles databaser mv. Fellesløsningene forenkler også kvalitetsarbeidet. Måling av kvalitet vil i større grad kunne automatiseres for alle statistikker som benytter løsningene, i stedet for å måtte programmeres særskilt i hvert enkelt statistikkssystem. Fellesløsninger vil også gi oss bedre muligheter til å identifisere og iverksette tiltak for å forbedre eventuelle "flaskehalser" i systemer og prosesser. Videre vil tiltak som iverksettes i form av forbedringer i systemene umiddelbart kunne tas i bruk av alle, når de er implementert. Det betyr at vi mer systematisk bygger kvalitet inn i arbeidsprosessen og reduserer bruken av sjekklister og manuelt arbeid. Fellesløsninger bidrar med andre ord til et mer systematisk kvalitetsarbeid.

Fellesløsningene vil også gi liv til virksomhetsmodellen, gjennom felles metoder og prosesser, gjennomgående krav til metadata, samt til styring og kontroll med data fra de oppstår til de arkiveres for langtidslagring. Samtidig vil fellesløsningene også kunne bidra til større faglig kompetanseoverføring, redusert faglig sårbarhet, enklere ressursallokeringer og større mulighet for jobbrotasjon ved å skape en felles plattform for ulike statistiske arbeidsområder.

Fig. 2 Målbilde for fellesløsninger

Fellesløsningene som er planlagt og under utvikling er:

Fellesløsninger for prosessen Samle inn

Dette omfatter en samlet systemportefølje bygget rundt et Felles Datamottak (FDM) for hovedtyngden av datainnsamling og kommunikasjon med oppgave-givere og respondenter i SSB. Fellesløsningene samvirker med Altinn, og skal håndtere alle tjenester for innsamling eller formidling av data via Altinn. Videre skal løsningene også samordne annen datainnsamling til SSB, for eksempel mottak av registerinformasjon/store datafiler eller data fra andre kilder.

Løsningene skal også koordinere datafangst som foretas gjennom ulike kanaler eller innsamlingsmetoder (mixed-/multimode datainnsamling). Løsningene skal støtte toveis informasjonsflyt, dvs. at de også administrerer dialogen mellom SSB og respondent/oppgavegiver. Fellesløsningene omfatter flere systemer som skal dekke ulike deler av prosessen Samle inn, blant annet trekking og administrasjon av utvalg, andre forberedelser til datainnsamlingen, gjennomføre intervjuundersøkelser mv. FDM tar imot, lagrer og formidler videre til kommende arbeidsprosesser data slik de er når de kommer inn til SSB (*Inndata*), dvs. før SSB selv har påbegynt intern kvalitetskontroll og omforming av disse dataene.

Fellesløsninger for prosessen Klargjøre

Kjernen i disse fellesløsningene utgjøres av Integrert System for Editering og Estimering (ISEE). ISEE er videreutvikling av en løsning som i utgangspunktet ble laget for å kontrollere, feilrette, kode og estimere prisindekser. Utviklingen av løsningen har som mål å dekke det vesentligste av arbeidsprosessene innenfor klargjøring av data. Det betyr at man i bruken av ISEE benytter et utvalg av tilgjengelige statistiske metoder som er relevante for den enkelte statistiske undersøkelse. Metodene som benyttes i ISEE er dels metoder for såkalt mikro-editering⁵, eller kontroll og feilretting i mikrodata på bakgrunn av makroanalyser i det innsamlete datasettet. I kontrollarbeidet benyttes også allerede eksisterende data i SSB. ISEE legger også til rette for editering av (og basert på) estimerte verdier, og utarbeidete indekser. Sluttresultatet er et kvalitetssikret og korrekt kodet mikrodasett. ISEE tar med andre ord vare på og videreformidler kvalitetssikrede *Mikrodata* til de påfølgende arbeidsprosessene.

⁵ Kontroll og feilretting ihht. regler, terskelverdier, tidligere observerte verdier mv. i hver enkelt observerte enhet

Fellesløsninger for prosessen Analyse

Arbeidsprosessene i Analyse dekkes i dag av dedikerte *fagsystemer* til hver statistikk, eller statistikkområder. Fagsystemene består som regel av et omfattende bibliotek av SAS-programmer, hvor et rimelig fast sett benyttes i den løpende produksjonen og et varierende volum av programmene anvendes og tilpasses i forhold til behovet for ad-hoc uttak, analyser og oppdrag. En del fagsystemer har også løsninger utviklet i Oracle. Det er påbegynt planlegging av systemløsninger som kan danne et rammeverk for implementering av hele statistikkområder i felles analysemiljøer, etter modell av datavarehus/Business Intelligence (BI) løsninger. Standardiseringsarbeidet har kommet kort på dette feltet. Analysemiljøene skal forvalte det endelige statistikkgrunnlaget som ligger til grunn for analyser og publisering på de ulike statistikkområdene. Vi kaller dette *Statistikkdata*. Dette er en blanding av mikrodata, påkoblede data fra andre kilder, tidsserier, forløpsdata, makrodata mv.

Fellesløsninger for prosessen Formidling

www.ssb.no er kjernen i SSBs formidlingstjeneste. Nettstedet er for tiden under fullstendig omlegging. Eksisterende løsning er påbygget, tilpasset og flikket på siden 1995. Dette har ført til et stadig tyngre arbeid med å vedlikeholde og videreutvikle nettstedet i takt med nye brukerbehov. Den nye løsningen skal effektivisere og bedre kontrollen i forvaltningsarbeidet, og forenkle tilpasning til nye tjenester og løsninger i fremtiden. Statistikkbanken blir nå fullt integrert i ssb.no, og danner en felles kilde for presentasjon av data og analyser. Statistikkbanken administrerer derved alle tabeller/makrodata i den allmenne, offentlige publiseringen fra SSB. Vi kan kalle dette *Utdata*.

Det er videre et økende behov for å tilby mer avanserte løsninger for analyse av anonymiserte data til eksterne brukere. Vi har i dag en avgrenset løsning for Oslo kommune. Denne løsningen vurderes bygget ut for å kunne dekke behovet overfor flere brukere.

Datalagring og metadata

SSBs retningslinjer for lagring av data er ikke revidert siden 2000. Som beskrevet over, vil fellesløsningene også avgrense og tydeliggjøre hvordan data skal forvaltes gjennom de ulike stegene i arbeidsprosessene. Retningslinjene må derfor gjennomgå og tilpasses til hvordan data lagres og dokumenteres i de ulike fellesløsningene. Videre vil fellesløsningene gi en presis definisjon av hvilke data som er arkivverdige, dvs. data som skal dokumenteres også for langtidslagring og fremtidig gjenbruk. Fellesløsningene skal bygges slik at de sikrer at det produseres et basisgrunnlag for dokumentasjon av data i produksjonen. Dette grunnlaget må suppleres for de dataene som skal langtidslagres. Videre vil en del av grunndataene være bestemt for gjenbruk, herunder også for forskningsformål. Disse dataene krever ytterligere dokumentasjon. Det er viktig at detaljeringen og sammenstillingen av metadata utføres i henhold til en felles dokumentasjonsstandard. Her sikter vi mot å bruke internasjonale standarder, som også er understøttet av eksternt tilgjengelige dokumentasjonssystemer.

SSBs IT-Infrastruktur

Utviklingen av nye løsninger krever også en moderne, underliggende teknologisk plattform. Kravene til ytelse, skalerbarhet og funksjonalitet øker. Det samme gjør kravene til stabilitet og tilgjengelighet. Løsningene skal brukes av mange samtidig, og en utilsiktet stopp vil få større konsekvenser. Tiltakene rundt utvikling og forvaltning av IT-infrastrukturen behandles også senere i notatet.

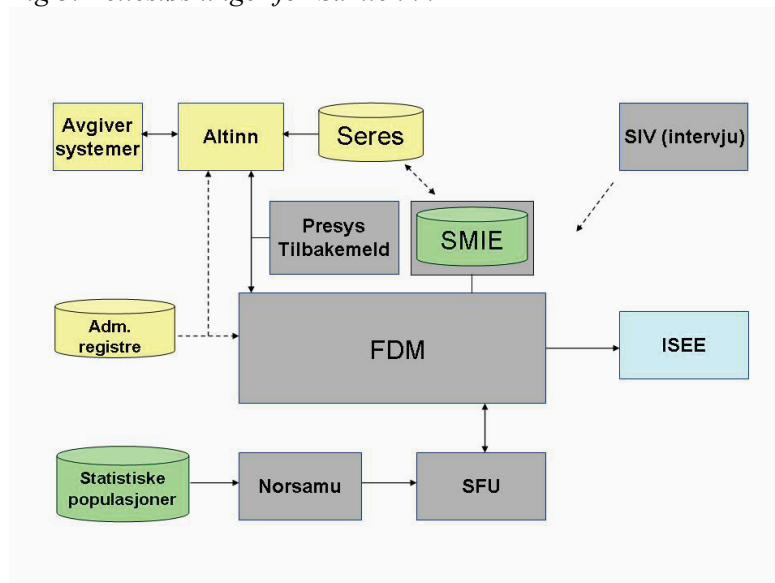
4. Nærmere om de enkelte fellesløsningene

I det videre beskrives status i arbeidet med fellesløsningene mer detaljert, knyttet til de enkelte elementer/moduler i løsningene.

Fellesløsningene for Samle inn

Figur 3 viser de ulike systemløsningene som samlet sett utgjør helheten i datainnsamlingen. Eksisterende løsninger som SSB benytter for innsamling av data fra næringslivet, Idun og fra kommunene, Kostra beskrives ikke nærmere. Det er utarbeidet en plan for overføring av skjemaløsningene fra Idun til Altinn med planlagt ferdigstillelse i løpet av 2014. Det er også satt i gang et arbeid for å planlegge og utrede konsekvenser av en tilsvarende overføring av datainnsamlingen i Kostra til Altinn. Tidsplan for gjennomføringen foreligger ikke, men det er trolig at et vedtak om gjennomføring vil medføre arbeid i 2013 og 2014, slik at Altinn i så fall vil ha overtatt som rapporteringskanal for Kostra i 2015. Dette forutsetter også at erfaringene fra flyttingen av skjema fra Idun til Altinn dokumenterer at vi får mer fornøyde oppgavegivere og økt effektivitet i SSB.

Fig 3. Fellesløsninger for Samle inn

Status FDM/SMIE

Første versjon av Felles datamottak ble satt i produksjon i begynnelsen av februar i år. Denne versjonen dekker kun innrapportering av data for finansielle foretak. Deler av den funksjonaliteten man trenger for å kunne ta i mot data fra Altinns innsendingstjenester er dermed på plass. I det videre utviklingsarbeidet benyttes to nye innrapporteringer (statistikk over drosjenæringen og over ambulansetjenesten) som piloter for testing av flere innsendingstjenester. SMIE er en egen fellesløsning som i Samle inn prosessen er tett knyttet til FDM for å administrere metadata som er nødvendige for å behandle innkommende data. Dette er i hovedsak metadata som utveksles med SERES i Brønnøysund. I mottaket (FDM) kontrolleres det at data som hentes inn samsvarer med informasjon i SMIE, dvs. har rett avsender, benytter rett versjon av skjema, kommer i rett rekkefølge mv. Metadata i SMIE benyttes også i de kommende arbeidsprosessen, for eksempel i Klargjøring.

SSB har også løsninger for preutfylling av skjemainformasjon og preprint av papirskjema før utsending. Det er igangsatt et eget utviklingsprosjekt for å samle og videreutvikle disse tjenestene, i tillegg til at løsningen også skal administrere preutfylling av skjema i Altinn. Se nedenfor.

Tabell 1 – Medgåtte IT-kostnader for FDM/SMIE

	2009	2010	2011	Sum
IT-timer internt	-	972	5 663	6 635
Ekstern konsulent, kr	-	33 000	1 174 000	1 207 000

Videre arbeid

Når versjon 2 av FDM settes i produksjon skal den håndtere alle innsendings-tjenester fra Altinn. Arbeidet med å flytte skjemaløsninger fra Idun for produksjonssetting i Altinn kan da intensiveres. Prosjektplanen kvalitetssikres nå med bakgrunn i erfaringene fra utvikling og produksjonssetting av versjon 1, med sikte på produksjonssetting i 3 kvartal i år. Det er en utfordring for vår samhandling med Altinn at det ikke foreligger et definert og vedtatt grensesnitt for system-til-system basert utveksling av metadata med SERES.

Endelig lagringsformat, krav til dokumentasjon og rutiner/løsninger for langtidslagring av Inndata skal utarbeides og etter hvert tilpasses innenfor, og i tilknytning til FDM. Planer for dette utarbeides i 2012.

Etter lansering av versjon 2 settes det også i gang et prosjekt for å bygge en egen *Tilbakemeldingsmodul*, dvs. en felles løsning for ulike former for tilbakemeldinger til respondent/oppgavegiver. Behovet for tilbakemeldinger oppstår på ulike steg i prosessene Samle inn og Klargjøre data. En slik modul kan også anvendes for tilbakemelding av resultater til oppgavegiver. Modulen vil bygge på den kontaktinformasjonen som forvaltes i systemet for utvalgsadministrasjon, supplert med informasjon fra datamottaket, eller fra fellesløsningene for kontroll av data, eller for den saks skyld med resultater fra den statistiske undersøkelsen som foretaket inngår i. Denne modulen vil tidligst kunne produksjonssettes ved årsskiftet 2012/2013. Prosjektplan er under utarbeidelse.

Versjon 3 av FDM er så vidt påbegynt. Denne versjonen skal håndtere mottak av store datamengder og ulike typer registerdata, enten direkte via filoverførings-tjenester til SSB, eller via Altinns formidlingstjeneste. Produksjonssetting av denne versjonen vil tidligst kunne skje i første halvår 2013, avhengig av planer og ambisjonsnivå. Bruk av formidlingstjenester for overføring via Altinn av registre eller annet datagrunnlag mellom offentlige etater bør imidlertid forutsette at dataene som overføres er beskrevet i SERES. Hvis ikke ligger det en ytterst marginal merverdi i å benytte Altinns formidlingstjeneste, i forhold til å benytte en velfungerende, felles filoverføringstjeneste i markedet.

Mottak og skanning av papirskjema må også strømlinjeformes, og sendes videre til Klargjøring gjennom FDM, slik at alle data samles for videre bearbeiding så tidlig som mulig i statistikkproduksjonen.

Status System for intervjuundersøkelser (SIV)

SSB har utviklet et nytt, helhetlig administrasjonssystem for intervjuundersøkelser som ble satt i produksjon våren 2010. Fra dette tidspunktet ble undersøkelser fortløpende flyttet over fra det gamle administrasjonssystemet, slik at alle undersøkelser fra 4. kvartal 2011 er flyttet til SIV. Systemet erstatter det gamle administrasjonssystemet CAI 2000 som ble satt i drift i 2000, og det tilhørende forsystemet for lønnsberegning for intervjuere (CAP).

Tabell 2 – Medgåtte IT-kostnader for SIV

	2009	2010	2011	Sum
IT-timer internt	4 233	4 606	426	9 265 ⁶
Ekstern konsulent, kr	1 439 000	1 810 000	1 298 000	4 547 000

⁶ Herav til forvaltning etter produksjonssetting 1805 timeverk, samt 1,2 mill til ekstern konsulent (fordelt 2010-2011). Tallene tas med, da det har vært omfattende videreutvikling etter første produksjonssetting.

Videre arbeid

Registrering og overføring av lønnsopplysninger benytter fremdeles det gamle administrasjonssystemet. Dette er planlagt overført i løpet av 2. kvartal 2012. Fra da vil det gamle systemet slås av for godt.

SSB benytter Blaise fra Central Bureau of Statistics (CBS) i Nederland til utforming av intervju skjema og gjennomføring av intervjuer. Når Idun og Kostra etter hvert legges ned, vil SSB kun ha Altinn tilgjengelig for web-basert innrapportering. SSB utreder om vi skal lage en enkel portal for selvutfylling av skjema i ad-hoc undersøkelser og i mixed-/multimode intervjuundersøkelser. Dette kan bygge på web-baserte Blaiseløsninger fra CBS i Nederland. Noen slike innrapporteringer er i bruk i SSB, men er ikke støttet av en hensiktsmessig portal. Det er videre en utfordring at Blaise kapsler inn metadata i "koden" i hvert enkelt skjema. Dette skaper vanskeligheter med tanke på gjenbruk av metadata for å bedre integrasjonen mellom Blaise og SSBs fellesløsninger. Det gjenstår å gjøre en helhetlig vurdering av behovene rundt en sekundærkanal for enklere ad-hoc datainnsamlingsoppdrag, samt hvordan Blaise kan samvirke bedre med fellesløsningene.

Status System for samordnet utvalgstrekkning (Norsamu) og System for utvalgsadministrasjon (SFU)

Norsamu er et system for å samordne trekking av bedrifts- og foretaksbasert utvalg slik at belastningen på oppgavegiverne blir minst mulig (minst mulig størrelse på utvalgene) og best mulig fordelt (med tanke på antall undersøkelser man er trukket ut i, hvor lenge man deltar mv). Systemet ble første gang anvendt våren 2009 for samordning av utvalgene i strukturstatistikkene. Norsamu ble benyttet stort sett uendret i 2010 og i 2011. I forkant av arbeidet med å trekke utvalgene for strukturstatistikkene for 2012, ble det gjennomført en faglig vurdering av alle utvalgene i strukturstatistikkene. Dette arbeidet førte til en plan for trekkingen i 2012 hvor vi skal teste ut og gjennomføre undersøkelsene med en vesentlig redusert utvalgsstørrelse (om lag 30 % færre enheter i utvalgene).

SFU er en videreutvikling av det gamle Delregister-systemet i SSBs Bedrifts og Foretaksregister. Funksjonalitetskravene fra de statistikkene som ikke har benyttet delregistersystemet har blitt innarbeidet i SFU. En oppgradert versjon ble satt i produksjon i 2011. Fra 2012 vil alle foretaksbaserte undersøkelser legge utvalgene i SFU, for administrasjon derfra.

Tabell 3 – Medgåtte IT-kostnader for Norsamu og SFU

	2009	2010	2011	Sum
IT-timer internt	1 650	1 720	1 740	5 110
Ekstern konsulent, kr	-	-	-	-

Videre arbeid

Norsamu består av ulike moduler, men har manglet et velfungerende og brukervennlig brukergrensesnitt. Dagens systemløsning krever ekspertkompetanse for å gjennomføre utvalgstrekkningen. Et bedre brukergrensesnitt leveres i løpet av 1. kvartal i år.

Norsamu skal også utvides til å omfatte trekking av alle foretaksbaserte undersøkelser, samt også benyttes for trekking av utvalg til statistikker over prisindekser. Ulike undersøkelser som strukturstatistikk, kortidsstatistikk og prisindekser krever ulike metoder og tilnærminger i trekkekriteriene. Dette skal bakes inn i det videre arbeidet. Alle trekkerammer skal innlemmes i Norsamu i 2012, og nye undersøkelser vil trekkes i systemet fra 2013. Trekking av person- og husholdningsutvalg bør også innlemmes under den samme systemparaplyen.

I forbindelse med produksjonssetting av FDM versjon 2, vil også en ny og mer omfattende preutfyllingsmodul (*Presys*) komme på plass. Ulike datakilder i SSB

benyttes i preutfylling av informasjon, avhengig av hvilken undersøkelse det gjelder. Presys preutfyller skjema med informasjon om enheten vi ber om opplysninger fra, slik som bl.a. adresse, næringskode/tekst, kontaktperson mv. I tillegg kan modulen preutfylle skjema med opplysninger fra tidligere innsamlete perioder. Presys benytter Altinns abonnementsfil for overføring til skjemaene i Altinn, og benyttes også for preutfylling av papirskjema.

Det er utarbeidet spesifikasjoner for automatisert utsending fra SFU i et ProTeamprosjekt i 2011/2012. Tidsplan for implementering av dette er ikke utarbeidet. Når alle statistikker er på plass, kan ytterligere samordning gjennomføres og flere ressurskrevende operasjoner forbedres og forenkles.

Fellesløsninger for Klargjøre

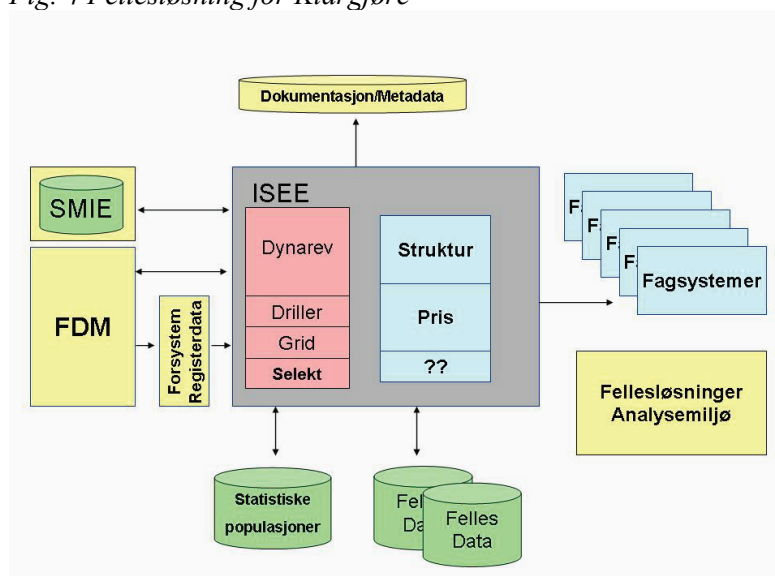
Status

Fellesløsningene for prosessen Klargjøre er administrert under paraplyen ISEE. Produksjonsversjonen av ISEE består i dag av tre forskjellige moduler.

- *Dynarev* for mikroeditering på skjemanivå, dvs. regelsetting for kontroller og mulighet for retting av opplysninger på hver enkelt enhet
- *Pris* for beregning og kontroll av prisindekser, med mulighet for å rette direkte i mikrodata
- *Struktur* for estimering av totaler mv og mulighet for retting direkte i mikrodata

Øvrige moduler er under utvikling eller planlegging

Fig. 4 Fellesløsning for Klargjøre

ISEE har blitt videreutviklet i ulike delprosjekter de siste årene. Fra å dekke prisindekser, har man implementert omfattende funksjonalitet for å dekke behovene i alle strukturstatistikkene. ISEE er ytterligere videreutviklet som en følge av behovene knyttet til omlegging av enkeltstatistikker og hele statistikk-områder. Dette er gjort gjennom betydelig nyutviklet funksjonalitet i Dynarev.

Mer enn 150 statistikker benytter hele eller deler av ISEE i dag, spesielt gjelder det bruk av Dynarev for mikroeditering. Modulene Dynarev, Pris og Struktur er i driftsfase, og videreutvikles/vedlikeholdes fortløpende.

Tabell 4 – Medgåtte IT-kostnader for ISEE

	2009	2010	2011	Sum
IT-timer internt	3 800	3 160	6 150	13 110
Ekstern konsulent, kr	-	-	-	-

Videre arbeid

ISEE er for tiden underlagt omfattende videreutvikling på to områder. Det første gjelder tilpasning til FDM, dvs. helt nye grensesnitt mot datainnsamlingen. Fra starten av inneholdt ISEE mange funksjoner som etter en analyse av arbeidsprosessene hører hjemme under Samle inn. Disse funksjonene tas ut av ISEE, og skrives om til å bli utført i andre fellesløsninger som FDM, SFU og Presys. Det gjelder for eksempel innkviktering av oppgaver, preprint, endringer i opplysninger om enheten osv. Videreutviklingen er derfor også en rendyrking av funksjonaliteten i ISEE i forhold til FDM.

Det andre området er utvikling av ISEE til å kunne editere store datamengder/registre. Mens Dynarev gir anledning til å inspisere og korrigere på enhetsnivå (mikro), har vi også behov for å kunne inspisere og korrigere hele datasettet under ett (makro). Det betyr for eksempel å kunne analysere kvaliteten i datasettet etter hierarkiske nomenklaturer, samt relativt fritt kunne gruppere og summere over ulike klassifiseringer og kodelister og kontrollere aggregerte nivåer mot hverandre, mot tidligere innsamlete sum nivåer eller eksterne referansedata. Denne funksjonaliteten implementeres i prosjektet ISEE Driller som utvikler og integrerer to nye moduler, ISEE Driller og ISEE Grid.⁷

Endringer som følge av tilpasningen til FDM ferdigstilles 1. halvår 2012, tilpasset fremdriften i FDM. ISEE Driller og ISEE Grid produksjonssettes i en første versjon i løpet av 1. kvartal 2012.

Utviklingsbehov på lengre sikt

Med den allerede brede anvendelsen av ISEE vi har oppnådd frem til nå, vil disse fellesløsningene få et langsiktig perspektiv for videreutvikling. SSB vil ha et ISEE også om 10 år, bare ytterligere utviklet og teknologisk modernisert. Nedenfor pekes det på områder hvor vi bør videreutvikle ISEE. Ikke alle områdene er vurdert i detalj, men gir et underlag for å planlegge videreutviklingen på lengre sikt.

Det er behov for å utvikle en modul for å selektere hvilke enheter som bør inspiseres på mikronivå, dvs. å unngå å bruke ressurser på inspeksjon av enheter som har liten betydning for kvaliteten i datamaterialet. En avansert modul for dette er utviklet i SCB i Sverige, under navnet SELEKT. SSB vurderer å utvikle et sett med ulike statistiske metoder for å avgrense eller rangere hvilke deler av datamaterialet man skal konsentrere editeringsarbeidet om. Det betyr å legge til rette for ulike metoder, fra det helt enkle, til det statistisk kompliserte som for eksempel er implementert i det svenske SELEKT. Dette arbeidet planlegges og påbegynnes høsten 2012.

Det eksisterer ingen løsninger eller rutiner for å hente ut data fra ISEE for langtidslagring. ISEE skal kun inneholde mikrodata som er nødvendig for revisjonsarbeidet. Det betyr at det må utvikles løsninger for å overføre data fra ISEE til arkiv. Dette krever en gjennomgang og tilpasning av våre eksisterende retningslinjer for arkivering av data. Dette omhandles senere i notatet.

⁷ ISEE Driller er en implementering av et såkalt OLAP (On-Line Analytical Processing) verktøy fra SAS i ISEE som bygger multidimensjonale kuber knyttet til mikrodatasettet. ISEE Grid er en egenutviklet løsning som tilbyr funksjonalitet for fleksibel aggregering, summering, gruppering mv i mikrodatasettet. Løsningene har en viss overlappende funksjonalitet, som krever en grundig evaluering for å sikre koordinert og hensiktsmessig anvendelse, bl.a. for å unngå dobbeltarbeid i den videre utviklingen av løsningene.

ISEE benytter metadata fra SMIE for å beskrive data som kommer inn i systemet. For data som ikke er beskrevet i SERES, må metadata etableres direkte i SMIE. Dette gjelder spesielt for registerdata eller andre data/store filer som samles inn uten at det foreligger metadata som kan hentes fra SERES. En del av denne informasjonen ligger for eksempel i SSB master metadatasystemer. Rutiner og løsninger for dette må utvikles.

Ved innsamling av registerdata, og delvis også for filuttrekk fra fagsystemer er det ofte slik at ikke alle data som hentes inn er nødvendige for statistikken. Videre kan data være organisert uhensiktsmessig i forhold til statistikkarbeidet, for eksempel ved at variable ikke rapporteres samlet knyttet til de statistiske enhetene, at flere variable må slås sammen for å tilfredsstille statistisk definisjoner, at statistiske variable må avledes av registerdataene osv. Normalt må det derfor foretas en bearbeiding av registerdataene før de lastes inn i ISEE. Det bør derfor utredes hvordan deler av dette arbeidet skal løses for eksempel i et forsystem til ISEE, i tillegg til den funksjonalitet som bør utvikles for bearbeiding innenfor ISEE. Et viktig poeng i denne sammenheng er å sikre at det også dannes metadata for registerdataene, slik vi allerede har gjort for skjemadataene.

I løpet av arbeidet med klargjøring av statistikkdataene i ISEE dannes også nye metadata, for eksempel definisjon av avledete variable. Det må gjennomgås hvilke metadata som skal produseres, og hvordan de skal lagres/forvaltes. Dette er foreløpig ikke spesifisert, og konkrete planer foreligger ikke. Dette omhandles også senere i notatet.

ISEE leverer i dag data for videre prosessering i ulike fagsystemer, hvor bl.a. analyse og tabellproduksjon gjennomføres. I forbindelse med fremtidig design og planlegging av fellesløsninger for analyseprosessen, må det foretas en grenseoppgang mellom ISEE og disse nye analysemiljøene. Dette gjelder spesielt for å identifisere hvilken funksjonalitet som skal legges hvor. Modulene Pris og Struktur inneholder elementer som kan høre hjemme i Analysemiljøene. Videre inneholder disse modulene ulike statistiske metoder som også kan ha anvendelse for andre statistiske formål enn de pris- og strukturstatistikkene som i dag benytter disse modulene. Det bør derfor vurderes om disse modulene bør dekomponeres, for eksempel i mer generelle estimeringsmoduler og i moduler for makroediting, slik at deler av metodeverket lettere kan anvendes i flere statistikker. Dette vil innebære en videreutvikling av ISEE i retning av å tilby et metodebibliotek mer tilpasset de enkelte statistikkene. Dette arbeidet må ha som siktemål å gjøre ISEE til et hensiktsmessig verktøy for alle prisindekser, og for verdi-/volumindekser. Dette er et felt som SSBs metodestatistikere bør ta et særlig ansvar for.

Det må gjøres et klart skille i forhold til hvilke arbeidsprosesser og tilhørende funksjonalitet som hører hjemme i ISEE sammenliknet med prosessen Analyse, slik at ISEE ikke utvikles til å bli unødig komplisert eller ytelsesmessig ressurskrevende. Her må praksis i dagens fagsystemer analyseres opp mot virkesomhetsprosessmodellen.

En kontrollert duplisering av funksjonalitet mellom ISEE og Analysemiljø/Fagsystem kan likevel være nødvendig. Dette kan for eksempel bety at de benytter statistiske metoder fra et felles metodebibliotek. Ett aktuelt førende prinsipp for hva som skal utføres i ISEE, og hva som ikke skal utføres der, er om arbeidsprosessene er rettet mot endring i mikrodata eller ikke. Når arbeidet i ISEE er fullført, skal mikrodata være ferdig kvalitetssikret, og stabile med hensyn til endring.

Vi har tidligere nevnt behovet for et forsystem til ISEE, dvs. et system som tilrettelegger det som kommer fra datamottaket før opplasting i ISEE. Tilsvarende kan det være nødvendig å etablere et system som tilrettelegger mikrodata (eller

aggregater, indekser etc.) fra ISEE før opplasting til analysemiljø eller fagsystem. Dette omtales nærmere nedenfor.

Fellesløsninger for Analyse

Status

Mens vi for de øvrige hovedprosessene er godt i gang med utvikling og implementering av fellesløsninger, har vi knapt påbegynt arbeidet med å planlegge og designe hensiktsmessige fellesløsninger for hovedprosessen Analyse. På dette feltet har SSB fremdeles den største samlingen av skreddersydde fagsystemer, og arbeider tradisjonelt ved bruk av SAS som programmeringsverktøy mot SAS datasett, flate filer og data lagret eller særlig hentet fra Oracle databaser. Input til fagsystemene kommer i økende grad fra ISEE, men fremdeles i et stort omfang fra dedikerte datarevisjonssystemer eller direkte fra innhentete registre.

SSB har begynt å samle erfaring for å designe nye løsninger for Analyse. Både i ISEE, hvor arbeidet i ISEE Driller bygger på bruk av analyseverktøy for kvalitets-sikring av data, og i et prosjekt for Oslo kommune hvor vi har tilrettelagt data i form av kuber for analyse i SAS sitt OLAP verktøy.

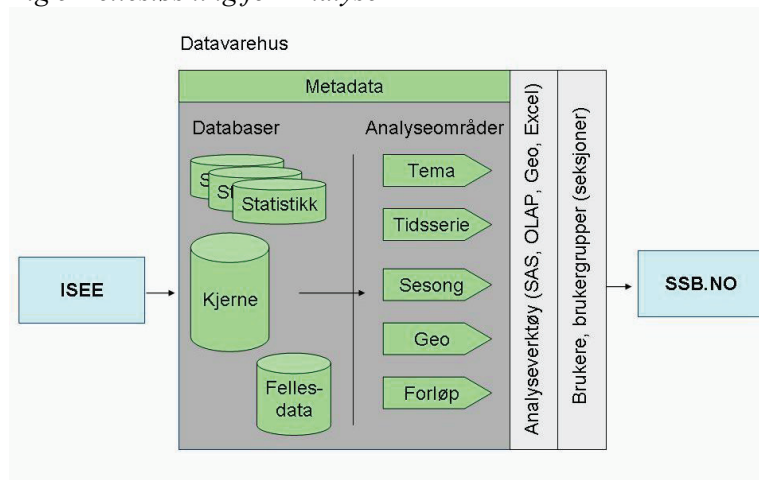
I analysearbeidet har vi også utstrakt bruk av systemløsninger for spesielle analysearbeider, som for eksempel sesongjustering i X12 Arima, bruk av FAME for bearbeiding og analyse av tidsserier, egne løsninger for lagring og analyse av forløpsdata mv. Løsningene er hver for seg hensiktsmessige for sitt formål, men de samvirker ikke på en felles måte eller etter bestemte overordnede krav. Det er også overlappende funksjonalitet mellom løsninger som er utviklet i ulike verktøy. Videre er løsningene i stor grad avhengig lokal kompetanse og ferdigheter i bruken av SAS som programmeringsspråk.

Gjenbruk av felles datakilder og metadata blir fragmentert og lite oversiktlig i et miljø med svært mange ulike fag- eller produksjonssystemer. For hver anvendelse må gjenbruk særskilt programmeres i hver løsning, noe som også er lite effektivt og medfører større risiko for feil. Vi ser samtidig stadig flere behov fra statistikk-siden i retning av ønske om bedre sammenheng innenfor hele statistikkområder, med tanke på bedre og mer omfattende tverrgående analyse etc. Samtidig ser vi også at markedet for analyseverktøy, herunder arbeidet med å fremskaffe og forvalte et komplett datagrunnlag som er designet ut ifra analysebehovene vokser sterkt. Dette er særlig tydelig innenfor feltet Business Intelligence og moderne design og anvendelse av datavarehusteknologi.

Utviklingsbehov

Et målbilde for å bygge fellesløsninger for analyseformål er gjengitt i fig. 6 nedenfor. Igjen tenker vi oss et felles rammeverk (felles prinsipper, moduler og grensesnitt) som kan benyttes for å bygge opp hensiktsmessige analysemiljøer i tråd med behovene for analyse i statistikkproduksjonen og i oppdragsvirksomheten i SSB. I stedet for dagens hundrevis av selvstendige fagsystemer, bør vi sikte mot noen relativt få (+/-20?) analysemiljøer.

Fig 5 Fellesløsning for Analyse

I statistikkproduksjonen vil et analysemiljø bestå av ett sett med grunndata/ mikrodata som overleveres fra ISEE for å supplere kjernedata i varehuset, samt de statistiske mikrodataene som for øvrig inngår i datagrunnlaget. Grunndataene og de statistiske mikrodataene er data som tilføyes systematisk fra ulike primærstatistikker/datainnsamlinger, og som suppleres med relevante data fra felles kilder. Basert på dette ekstraheres, omdannes og sammenstilles data for ulike analyseformål. For eksempel pre-aggregeringer til multidimensjonale kuber, tidsserier, geo-analyser eller andre formål som er spesifikke for det analyseformålet man arbeider med. Datagrunnlaget og formen på data bygges opp i forhold til et veldefinert analysebehov. Analysemiljøet kan ha ulike rapporteringsmuligheter, faste for løpende overføring av publiserbare data til for eksempel statistikkbanken, eller uttak for ad-hoc tabeller og annen sekundæranalyse. Videre må analysemiljøet ha støtte for anvendelse av relevante statistiske metoder og arbeidsprosesser i tråd med virksomhetsprosessmodellen. Eksempler på dette er sesongjustering og konfidensialitetshåndtering. Ulike verktøy kan anvendes for analyser, herunder også Excel. Mens det er en utfordring å benytte Excel i produksjonsløsninger, kan det derimot være hensiktsmessig knyttet til denne typen analysemiljøer, hvor kontrollen med de viktige dataene uansett håndteres av selve datavarehuset.

Datavarehuset forvalter et konsolidert datagrunnlag, *statistikkdata*, det vil si at dataene normalt ikke korrigeres, men at nye, kvalitetssikrede data tilføyes. Datavarehuset er i denne sammenheng anvendt som et begrep, selv om datavarehus også betegner kommersielt tilgjengelig programvare, da man ikke kan forvente at ett verktøy skal kunne håndtere alle de forskjellige analysene som er nevnt over. Hovedpoenget er å etablere et rammeverk som sikrer en god kobling mellom dokumentasjon og innhold i datavarehuset, og tilby verktøy som dekker analysebehovene og som samtidig har en tilfredsstillende IT-støtte i SSB. Ved behov for å korrigere grunndata i datavarehuset vil man normalt måtte gå tilbake til tidligere prosesser (f.eks til ISEE), for der å korrigere dataene slik at kvalitetssikrede data blir tilføyd på nytt.

I forbindelse med planleggingen av EDAG systemet, vil det bli gjennomført et forprosjekt for å designe et felles analysemiljø som kan dekke analysebehovene som i dag utføres i adskilte fagsystem innenfor Seksjon for arbeidsmarkedstatistikk og Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk. Andre aktuelle områder som bør vurderes samtidig er StatRes og ønsket om en bedre sammenheng i analysene innenfor finansmarkedsstatistikken. Det er en fordel å kunne vurdere flere ulike case innenfor flere statistikkområder for å sikre kvaliteten i et løsningsforslag om bruk av datavarehusløsninger i analysearbeidet.

Analysemiljøene vil ha mange ulike faglige formål, med en fellesnevner i at data hentes og sammenstilles fra ulike tematiske områder og kilder, og at analysebehovene vil variere, herunder også verktøybruk. For alle formål vil det være et krav at data som hentes inn er støttet av metadata etter fastlagte kriterier. Mer

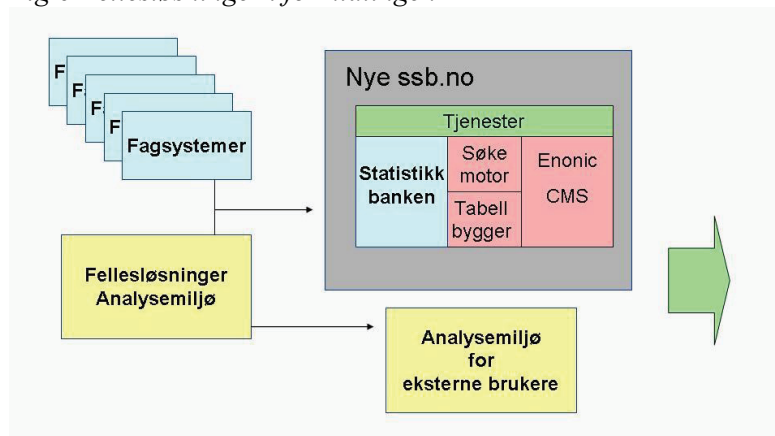
standardiserte løsninger og beskrivelser av data som inngår i primærstatistikken, bør på sikt kunne utnyttes av nasjonalregnskapet. Dagens løsninger for å utarbeide nasjonalregnskapet er godt oppdatert og velfungerende. Men den systemmessige koblingen til primærdataene kan forbedres og gjøres mer robust. Nøkkelen til dette er å knytte løsningene sammen via definerte metadata som utgjør felles grensesnitt for overføring av data til nasjonalregnskapet. Vi kan tenke oss nasjonalregnskapet som et eget datavarehus, med sine behandlingsregler (dagens systemløsninger) for etablering og kontroll av nasjonalregnskapets data, og en tilsvarende bruk av analyseverktøyene som skissert over for resultatanalysen av regnskapene.

Utredningsarbeidet for analysemiljøer påbegynnes i 2012, mens det er lite trolig at utvikling av løsninger vil komme i gang før i 2013.

Fellesløsninger for Formidling

SSB har siden omkring 2000 hatt www.ssb.no som primærkanal for formidling av statistikk. Løsningen har blitt utviklet, vedlikeholdt og påbygd siden 1995. Dette førte til et stadig tyngre og mindre oversiktlig system å vedlikeholde. www.ssb.no har etter hvert også blitt en plattform for et konglomerat av ulike tjenester, med mangelfull sentral styring og oversikt. I 2008 ble det besluttet å utvikle en ny ssb.no på en helt ny teknologisk plattform, med nye tjenester, ny funksjonalitet og nytt brukergrensesnitt. ssb.no er også en fellesløsning som består av mange samvirkende komponenter, tjenester og datakilder. Figuren nedenfor gir et forenklet bilde av formidlingstjenesten.

Fig 6 Fellesløsninger i formidlingen

Status

Utviklingen av nye ssb.no har som siktemål å lage et robust system som skal effektivisere det løpende arbeidet i formidlingen og tilrettelegge for enklere implementering av nye tjenester etter hvert som brukerbehovene og teknologien endres. ssb.no er utviklet innenfor rammen av tre føringer:

- Alt innhold skal etableres og forvaltes på en enhetlig måte, styrt av et innholdsadministrasjonssystem (Content Management System – CMS). SSB har valgt Enonic som sitt CMS-system..
- Statistikkbanken skal være kilde for alle tabeller som presenteres. Det er derfor utviklet et omfattende regime, inkl nye verktøy for skreddersøm av tabeller mv. fra statistikkbanken.
- Systemet bygges tjenesteorientert, det vil si at det utvikles modulært og lagdelt med veldefinerte grensesnitt som legger til rette for påkobling av ny funksjonalitet og nye tjenester til en forutsigbar kostnad.

Skissen over er svært forenklet. ssb.no består av mange samvirkende komponenter, tjenester og datakilder.

Systemet er i testfase frem til primo mars, hvor man skal fatte en beslutning på om systemet kan betraktes som ferdig utviklet ved at det tilfredsstiller brukerkravene og kan leveres til akseptansetest. Det er i øyeblikket usikkerhet rundt hvilke tiltak

som er nødvendige for å nå akseptable svartider i systemet, både for det interne innholdsarbeidet og for sidevisning til sluttbrukere. Antakelig må vi leve med treghet i vårt interne innholdsarbeid til leverandøren slipper neste versjon av Enonic CMS (2013). Når det gjelder svartider for sidevisning er vi i ferd med å få på plass en optimal underliggende infrastruktur, noe som innebærer at ytterligere forbedringer må gjøres med optimalisering av programmeringskode eller gjennom redesign av informasjonsoppbyggingen på sidene. Begge sistnevnte tiltak medfører ny kodeutvikling og replanlegging av leveransen. Ved replanlegging vil planer for akseptansetest og driftssetting også bli gjennomgått.

Tabell 5 – Medgåtte IT-kostnader for nye ssb.no

	2009	2010	2011	Sum
IT-timer internt	1 130	10 770	12 420	24 320
Ekstern konsulent, kr	865 000	10 240 000	10 498 000	21 603 000

Videre arbeid

Det er gjennomført en streng prioritering av hvilke tjenester som produksjonsettes i første versjon. Det betyr at det foreligger planer for en betydelig videreutvikling etter produksjonssetting. Flere andre prosjekter er mer eller mindre satt på vent, bl.a. gjelder dette planer for en forbedret og utvidet kartpresentasjon. Ønsket om å benytte ssb.no som grunnlag for eksterne verdiøkende informasjonstjenester, blant annet ulike former for dynamiske tjenester, videreutviklete informasjonsprodukter, gjenbruk i form av åpne data mv. antas å øke etter lansering.

Utviklingen av systemet har vært mer krevende enn først antatt. Samtidig har utviklingsprosjektet både fordret og bidratt til etablering av en omfattende ny IT-infrastruktur, og pga. sin størrelse og kompleksitet tatt i bruk nye arbeidsmetoder som har vært lite benyttet i SSB tidligere. Dette har bidratt til større usikkerhet og høyere risiko for feil i planleggingen enn hva man tok høyde for innledningsvis. Det er besluttet å evaluere prosjektet. Dette gjennomføres av eksterne aktører, og arbeidet med evaluering har startet.

Det er et økende behov blant profesjonelle brukere av SSBs statistikk, å få tilgang til å kunne utføre mer omfattende analyser på tilrettelagte, anonymiserte data. SSB leverer i dag en slik tjeneste til planleggere i Oslo kommune. Det er behov for å videreutvikle løsningen for Oslo kommune slik at flere behov kan imøtekommes. Dette krever etablering av en mer allmenn infrastruktur for tilgang til og kontroll med tjenesten. Arbeidet med dette er ikke igangsatt. Løsningene må også sees i sammenheng med prosjektet for bedre infrastruktur for forskeres tilgang til data.

5. Datalagring, metadata og annen dokumentasjon

SSB utarbeidet en metadatastrategi i 2005. Hovedhensikten var å samle og dokumentere kjernemetadataene (master metadata) som benyttes i statistikkproduksjonen med formål å sørge for bedre sammenliknbarhet, mer presis referanse til og anvendelse av klassifikasjoner og variabeldefinisjoner i de dataene som samles inn, bearbeides og produseres. Et annet viktig formål var å sikre at metadata beskrives én gang for det samme objektet, og senere gjenbrukes. Hensikten har derfor dels vært å bidra til bedre effektivitet i produksjonen ved å unngå dobbeltarbeid og dels å bidra til bedre kvalitet ved å unngå duplisert, avvikende eller utdatert dokumentasjon.

Status

Mastersystemene omfatter i dag

- *VarDok* som identifiserer og beskriver variablene som inngår i statistikkproduksjonen
- *Stabas* som identifiserer og forvalter klassifikasjonene som benyttes i statistikkproduksjonen
- *DataDok* som beskriver datasett som langtidslagres i SSB

- *Produktregisteret* som identifiserer det enkelte statistikkprodukt/grupper av produkter
- *Om statistikken* som beskriver det enkelte statistikkprodukt/grupper av produkter

Produktregisteret er nyutviklet og ble satt i produksjon på slutten av 2011. Noe behov for videreutvikling gjenstår, men ikke mer enn hva man forventer i en oppstartfase. VarDok og Stabas er eldre systemer, og særlig Stabas må oppdateres pga. utdatert teknologi og manglende IT-støtte. "Om statistikken" blir til en viss grad fornyet i nye ssb.no. Det har ikke vært utvikling av VarDok, Stabas eller DataDok i perioden 2009-2011. Det er også et åpent spørsmål om hvor dekkende innholdet i mastersystemene er. For eksempel er det god dekning i VarDok når det gjelder variable vi publiserer, men ikke i samme grad for alle data som er lagret i SSB.

Tabell 6 – Medgåtte IT-kostnader for Produktregisteret

	2009	2010	2011	Sum
IT-timer internt	2 218	2 658	3 599	8 475
Ekstern konsulent, kr	431 000	797 000	730 000	1 958 000

Et viktig formål med metadatasystemene er at de er koblet til data og kan anvendes for gjenfinning og gjenbruk. Det innebærer at systemene som forvalter metadata må ha velfungerende grensesnitt og spille sammen med fellesløsningene som benyttes i alle prosessene i statistikkproduksjonen. Videre må metadataene være dekkende. For eksempel må alle klassifikasjoner som brukes for inndelinger i publiseringen av statistikk samsvare med hva som finnes i Stabas. På samme måte må alle statistikkvariable vi publiserer være beskrevet i VarDok. Dette er like selvsagt som at de statistikkene vi produserer må være identifisert i produktregisteret og beskrevet i Om statistikken.

DataDok er en videreføring av SSBs etter hvert gamle retningslinjer for dokumentasjon og langtidslagring av data. Disse retningslinjene er fra 90-tallet og ble sist oppdatert i 2001. De er basert på at data som betraktes som arkivverdige innenfor hver statistikk, lagres og dokumenteres som flate, posisjonsbaserte filer. Det er helt nødvendig å oppdatere både prinsippene og retningslinjene for arkivering av data, og ta opp i retningslinjene de lagringsstandarter og metadata som benyttes i fellesløsningene. Det er fra fellesløsningene arkivdata oppstår, og dokumentasjonen må omfatte data som fortløpende benyttes i fellesløsningene og data som er tatt ut og arkivert for langtidsoppbevaring. Slik det er i dag, dekker ikke DataDok beskrivelsen av de arkivverdige dataene i SSBs statistikkproduksjon.

Videre utviklingsbehov

SSB har som nevnt en metadatastrategi fra 2005. Likevel er det slik at det de siste tre årene ikke har skjedd noen videreutvikling av løsninger, retningslinjer eller prinsipper for lagring og dokumentasjon av data. Av metadatasystemene er det kun Produktregisteret som har blitt utviklet. Dette skyldes først og fremst produktregisterets rolle i økonomistyring og –rapportering i SSB. I den videre utviklingen av fellesløsninger, må innhold, struktur og grensesnitt for å lage og finne frem i metadata og annen dokumentasjon utvikles i takt.

Det finnes føringer SSB må legge til grunn når vi skal definere hvilke metadata vi trenger og hvordan de skal bygges opp. Vi har lovpålagte krav med hensyn til hvilke data vi rapporterer til Eurostat og et stadig tydeligere krav om at disse data og metadata skal rapporteres i samsvar med standarden for utveksling av statistikk, SDMX⁸. Det betyr at våre aggregerte data, og spesielt våre utdata, bør lagres og dokumenteres mest mulig i samsvar med denne standarden, slik at vi unngår

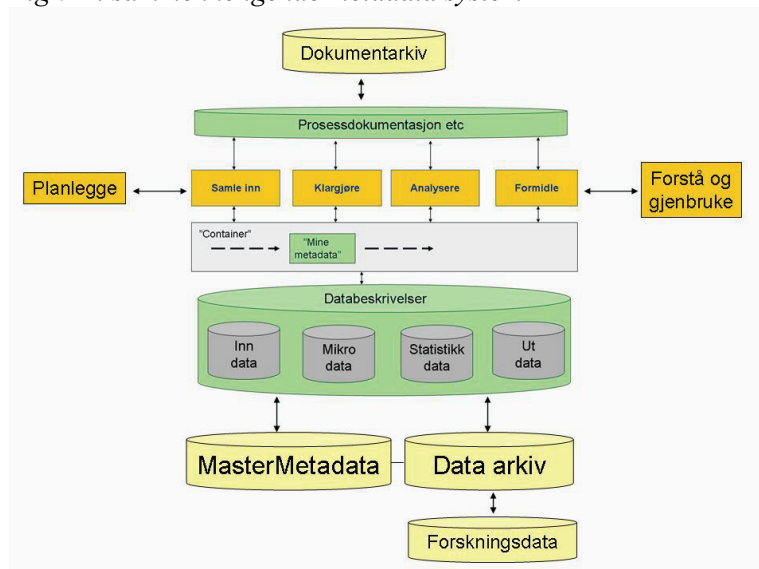
⁸ Statistical Data and Metadata Exchange. XML-basert standard som bestemmer innhold og formater for utveksling av statistikk, dvs. først og fremst aggregerte data (tabeller/kuber).

ekstraarbeid med å tilpasse data til nye strukturer og koble dokumentasjonen til data på nye måter.

Videre forvalter SSB et dataarkiv som skal sikre gjenbruk av data internt og ikke minst bidra til å dekke samfunnets behov for data til forskning og analyse. Ved siden av å produsere statistikk i form av statistiske resultater, må vi også forvalte vårt andre hovedansvar som statistikkprodusent, som er lagring, dokumentasjon og gjenbruk av våre innsamlede og bearbejdede grunndata. Her har SSB en oppgave som i stor grad samsvarer med ansvaret og oppgavene til nasjonale dataarkiver. For dette formålet har arkivene utviklet en standard for å beskrive og strukturere mikrodatabe, under navnet Data Documentation Initiative (DDI). På samme måte som vi bør planlegge lagring og forvaltning av aggregerte data i lys av kravet om SDMX, bør vi gjøre det samme med hensyn til DDI når det gjelder hvordan vi lagrer og dokumenterer mikrodatabe. Her foreligger det riktignok ikke lovpålagte krav, men vi ser tydelig at DDI blir tatt i bruk av stadig flere dataarkiver, og at det utvikles kommersielle programvarer som bygger på denne standarden og som vi kan gjenbruke. I et fellesprosjekt mellom NSD i Bergen og SSB, finansiert av forskningsrådet, for å utvikle en bedre infrastruktur for forskeres tilgang til data (*RAIRD prosjektet*), legges det opp til at beskrivelsen og struktureringen av forskningsdataene vil bygge på DDI. Det aktualiserer behovet for å tilpasse SSBs løpende arbeid med dokumentasjon av mikrodatabe slik at en vesentlig del av basisdokumentasjonen kan skapes i (tilknytning til) SSBs produksjonssystemer.

Figuren nedenfor gir et forenklet bilde av de hovedområdene hvor vi må styrke arbeidet og utvikle bedre løsninger for å sikre bedre sammenheng mellom metadata (dokumentasjon) og data (virkelighet), og bedre kobling fra overliggende nivåer (begreper, variabeldefinisjoner etc.) til de mer spesifikke variable og dataelementer som hentes inn eller skapes i arbeidsprosessene. Videre hvordan vi bidrar til bedre sammenheng mellom de strukturerte metadataene, og den tekstlige dokumentasjonen, herunder også bedre sammenheng mellom data- og prosessdokumentasjon. Vi må også forbedre grensesnittene, det vil si at fellesløsningene må tilby funksjoner for å supplere dokumentasjon og legge inn metadata underveis (i tillegg til å gjenbruke allerede eksisterende metadata), uten at man må gå ut av systemene for å legge inn slik dokumentasjon i utenforliggende metadata-systemer. Dette er illustrert i bildet av metadata i form av en "container" som fylles med innhold etter hvert som man gjennomfører arbeidet med å lage statistikken.

Fig 7 Et sammenhengende metadata system

Det er behov for å styrke innsatsen og forbedre løsningene vi benytter på flere områder.

Det er viktig at relevante metadata dannes så tidlig i arbeidsprosessene som mulig, slik at vi sikrer senere gjenbruk. Vi må vurdere planleggingssystemene med tanke på at de på en enkel måte også skal benyttes for å etablere de viktigste metadataene allerede i planleggingsprosessen.

Master metadata systemene må oppgraderes og videreutvikles slik at de lettere kan integreres med de øvrige fellesløsningene, og med et modernisert arkivsystem. Videre må de administrative applikasjonene som benyttes for å forvalte metadata oppgraderes til dagens teknologiske plattform. Vedrørende det siste kan det være aktuelt å samarbeide om en felles løsning med byråene i Sverige og Danmark.

De stabile tilstandene for data, det vil si de dataene vi skal lagre for fremtidig gjenbruk og hvor hele eller deler av datamaterialet etter hvert også skal avleveres i en felles form til Riksarkivet, må defineres og kravene til dokumentasjon beskrives. Kjernen i dette er de statistiske mikrodatabene. Videre skal vi ta vare på inndata i en bestemt form og vi skal ta vare på data i aggregert eller sammenstilt form. Dette stiller krav til hvert enkelt fellessystem i hvordan disse lagrer data og metadata og hvordan de skal overlevere data til et frittstående arkiv for langtidslagring og senere avlevering. Dette arkivet med tilhørende regler må skapes. Beskrivelsen av prosessene for å lagre data i de ulike stegene av virksomhetsprosessene må også gjennomgås.

Videre må arkivet forvaltes. Det siste krever at det etableres et tydelig, organisatorisk og faglig ansvar for forvaltning av SSBs samlede dataarkiv. Siden dette også må sees i sammenheng med SSBs dokumentarkiv, er det naturlig å styrke en felles arkivforvaltning i SSB. Her bør også det løpende arbeidet med å utvikle og forvalte dokumentasjons- og lagringsstandarter forankres, i form av et tydelig eierskap og oppbygging av relevant kompetanse på dette feltet. Behovet for å styrke dette feltet er nærmere beskrevet i eget notat, og har blitt presentert for Direktørmøtet i oktober 2011. Arbeidet må sees i sammenheng med det nylig påbegynte prosjektet for å styrke infrastrukturen for forskningsdata.

Hver av fellesløsningene må gjennomgås med tanke på hvordan nødvendige metadata hentes inn, tas vare på og tilrettelegges for gjenbruk. Dette omfatter både databeskrivelser, men også relevant prosessdokumentasjon. For eksempel bør hendelser, kvalitetsaspekter og resultater av arbeidet som utføres i ISEE, hentes ut og ferdigstilles som en del av klargjøringsarbeidet. Noe tilsvarende er gjort i forbindelse med å samle prosessinformasjon som grunnlag for å dokumentere

kvaliteten i prosessen Samle inn, men dette er dårlig integrert i fellesløsningene på dette området.

6. Utvikling av SSBs IT-infrastruktur

Status

Omleggingen i retning av at statistikkproduksjonen styres gjennom bruk av fellesløsninger, betyr at data skapes og forvaltes etter fastlagte regler av hver fellesløsning, og at SSBs brukere kobles til løsningene med ulike autorisasjoner etter hvilke data de skal arbeide med og hvilke oppgaver de skal ivareta. Dette er en vesentlig omlegging fra en situasjon hvor hver bruker, gjennom bruk av verktøy som for eksempel SAS, gis rettigheter direkte i filsystemet for å kunne lese, endre og lagre data. Dette har tradisjonelt krevd nærhet til data. Nærhet til data har også vært nødvendig i klient-tjener-løsningene som vi også er på vei bort fra. SSB har derfor hatt to datasentraler, én i Kongsvinger og én i Oslo. Dette har betydd at infrastruktur og løsninger måtte være fysisk plassert begge steder.

Den generelle teknologiske utviklingen, sammen med utvikling av nye fellesløsninger, endrer på dette. Det ble derfor besluttet at SSBs sentrale databehandlingsutstyr skulle samles på ett sted. Denne flyttingen, i prosjektet *Ett datasenter*, er i all hovedsak gjennomført. Det eneste som skal være igjen av IT-infrastruktur i Oslo, er det som kreves for å kommunisere med datasenteret i Kongsvinger. I forbindelse med dette arbeidet har vi også etablert et reserveanlegg i Kongsvinger, som etter en egen risikoanalyse ble fysisk plassert i motsatt ende av bygget, og sikret med eget strømforsyningsanlegg, egen brannslukking, kjøling mv. Her gjenstår imidlertid en del arbeid, dels for å utforme reserveanlegget som katastrofesikring ved stopp i hovedrommet, og dels for å kunne benytte ressurser i reserveanlegget til løpende avlastning av hovedanlegget.

Ved etableringen av et nytt datasenter i Kongsvinger var det også nødvendig å oppgradere det sentrale nettverket mellom servere, lagringsutstyr og hovednettet for spredning rundt i byggene. Dette var en omfattende investering og modernisering, og en krevende jobb som ble gjennomført i et eget prosjekt, *Nettverksprosjektet*, med betydelig ekstern støtte.

Større komplekse fellesløsninger, modulært bygget opp med tanke på samvirke på tvers av funksjoner, stiller i seg selv nye krav til kapasiteten i og mellom komponentene i den sentrale infrastrukturen. Videre skal løsningene benyttes av mange brukere samtidig. Dette stiller krav til ytelse og skalering ved økt trafikk og nye behov, og nye krav og løsninger for å sikre kontinuerlig drift. Oppbyggingen av den nye infrastrukturen innebærer også at vi har tatt i bruk helt ny basisprogramvare. Vi er i ferd med å gjennomføre et omfattende teknologiskifte, med bruk av ny infrastruktur, løsninger og programvare innenfor hele IT-infrastrukturområdet i SSB. Dette har vært, og er fortsatt, svært krevende. Også her har vi en betydelig utfordring i å måtte drifte eksisterende løsninger parallelt med at vi utvikler nye. En ny, mer kompleks og sammensatt infrastruktur krever ny kompetanse, og et langt tettere samarbeid mellom spesialister innenfor hvert enkelt felt. Vi arbeider derfor med tiltak både for kompetanseutvikling og for bedre organisering og samarbeid.

Tabell 7 – Medgåtte IT-kostnader for Ett datasenter og nettverksprosjektet (samlet)

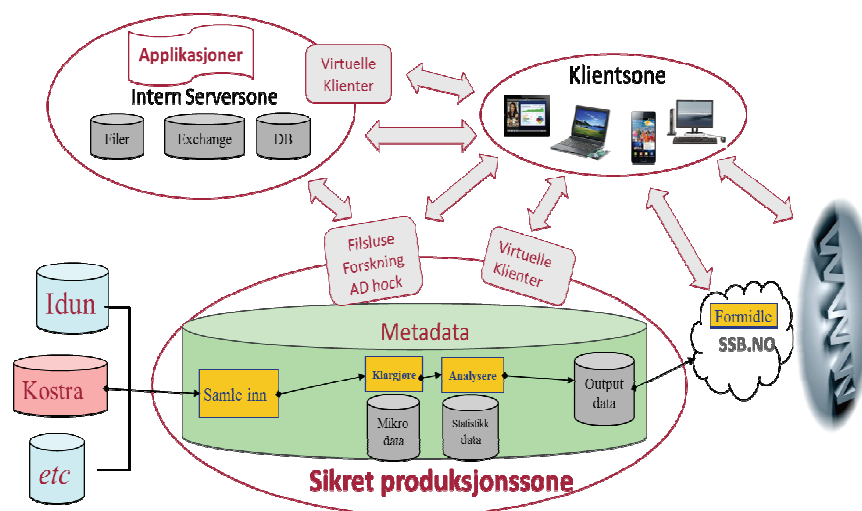
	2009	2010	2011	Sum
IT-timer internt	5 117	3 523	1 290	9 930
Ekstern konsulent, kr	813 000	4 555 000	555 000	5 923 000
Nye servere, kr	538 000	391 000	1 817 000	2 746 000
Datalagring mv, kr	3 390 000	457 000	367 000	4 214 000
Nettverksutstyr, kr	7 540 000	1 862 000	-	9 402 000

Videre arbeid

Anskaffelsen og implementeringen av et nytt nettverk var en forutsetning for å kunne gå videre med omlegging av arkitekturen i nettverket for å ivareta nye krav til sikkerhet og overvåking. Samtidig har SSB et behov for å kunne gi en mer sømløs tilgang til internett i det daglige arbeidet. Hittil har dette vært kontrollert gjennom tilgang til internett via terminalservere, for å redusere risikoen for inntrengning i SSBs produksjonssystemer. Vi skal altså balansere kravet om en åpnere tilgang til omverdenen med kravet om en styrket sikkerhet rundt vårt datamateriale. I tillegg til nytt og mer avansert nettverk, må vi også oppgradere vår basisprogramvare på klienter (PC mv), slik at vi kan utnytte den samlede funksjonalitet som finnes både i nettverksløsninger, operativsystemer og annen basis programvare som e-post og kontorstøtte i etableringen av sikre og funksjonelle løsninger. Eksisterende basisprogramvare har også blitt utdatert, noe vi merker stadig mer ved at programvare ikke lenger støttes av leverandør, eller ikke er kompatibel med annen programvare vi bruker, eller støtter data/dokumentformater vi utveksler med andre. Denne oppgraderingen planlegges nå i prosjektet Klient- og sikkerhetsoppgradering (KOPP).

Arbeidet omfatter oppgradering av Windowsplattform og Microsoft Office til dagens aktuelle versjoner, Windows 7 på serverplattform, Windows 8 på klienter og MS Office 2010. Videre vil alle produksjonssystemer som benyttes for å bearbeide statistikkdata samles og kapsles inn i en egen produksjonssone i nettverket, mens alle klienter (PC mv) vil befinnes seg utenfor i en egen klientsone og kommunisere med produksjonssystemene som virtuelle klienter (slik som Citrix). Epost, kontorstøtte, administrative systemer etc. vil nås i en egen intern sone. Fra klientsonen vil det være sømløs tilgang til internett. All datatrafikk ut av produksjonssonen vil skje kontrollert, og bli loggført.

Fig 8 Løsningsdesign for ny sikkerhetsarkitektur i SSBs nettverk

Første fase er å tilrettelegge for prosjektgjennomføringen, bl.a ved å etablere testmiljøer, og sikre nødvendig bistand til utvikling av løsninger og kvalitetssikring av prosjektet. Derne vil all ny funksjonalitet utvikles, og brukerne vil gradvis flyttes over i ny infrastruktur etter en plan som tar utgangspunkt i de respektive brukergruppens særskilte behov. Utfra foreliggende plan som presenteres for vedtak våren 2012, vil alle være omfattet av de nye løsningene i løpet av 2013, de siste brukerne eller de siste behovene som eventuelt er særskilte og spesielle for enkelte brukere/brukergrupper i første kvartal 2014, dvs. at alt skal være fullført før flyttingen til Akersveien 26.

7. Avslutning

SSB har drevet standardisering og modernisering av statistikkproduksjonen i tråd med strategiene som ble utarbeidet i 2007. Vi har oppnådd gode resultater ved å prioritere utviklingsarbeidet i hovedsak innenfor vår ordinære budsjettramme. Utviklingsarbeidet har også krevd oppbygging av ny kompetanse og gjennomføres i dag på en annen teknologisk plattform enn den vi benyttet når strategien ble lagt. Vi har benyttet eksterne konsulenter i et større omfang enn tidligere, men har likevel hatt en god balanse i forhold til bruken av interne krefter. Det betyr at konsulentene har bidratt til kompetanseoppbygging og gjort oss bedre i stand til å forvalte løsningene i fremtiden. Vi utvikler samtidig vår prosjektkompetanse gjennom dette utviklingsarbeidet.

Nyutvikling i det omfanget vi har ambisjoner om å gjennomføre innebærer også en høy risiko. En skrittvis fremrykking har gitt oss muligheten til å lære når vi eventuelt feiler, uten at det får dramatiske konsekvenser for den helhetlige fremdriften eller for SSBs budsjetter. Vi har tatt i bruk nye arbeidsmetoder og har samtidig utviklet nye prinsipper og rutiner for overordnet styring og rapportering. Dette betyr at vi er bedre rustet for å kunne gjennomføre videre utvikling nå, enn vi var ved oppstarten av dette forbedringsarbeidet.

SSBs målsettinger når det gjelder standardisering og modernisering av statistikkproduksjonen er helt på linje med hva andre ledende nasjonale statistikkbyråer arbeider med. Når det gjelder fremdrift og status i arbeidet kan vi med rette hevde at vi ligger helt i front i en internasjonal sammenheng. Dette gir oss et unikt utgangspunkt for videre utviklingsarbeid, som fortsatt vil bidra til forbedring og effektivisering uten å kreve omfattende investeringer utover rammen av vårt ordinære driftsbudsjett.

Vedlegg I

**DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT**

Statistisk sentralbyrå Statistics Norway	
Asld. 09/2393	D.nr.: 10
A.: 112	Off/Uoff.:
22 DES 2010	
Seksjon 110	Saksbeh.:
Ferdigbeh. (J/N)	

Statistisk sentralbyrå
Postboks 8131 Dep
0033 OSLO

Deres ref

Vår ref
10/5270 TFr

Dato
21.12.2010

Statistisk sentralbyrå – tildelingsbrev for 2011

1. INNLEDNING

I det følgende gis departementets overordnede mål, prioriteringer, resultatkrav og andre styringssignaler for Statistisk sentralbyrås virksomhet i 2011.

2. BUDSJETTVEDTAK OG FULLMAKTER

2.1 Budsjettvedtak for 2011

På grunnlag av Innst. 5 S (2010-2011) vedtok Stortinget 15. desember 2010 blant annet følgende bevilgning for Statistisk sentralbyrås virksomhet:

Kap. 1620 Statistisk sentralbyrå		(1 000 kr)
Post	Betegnelse	Beløp
01	Driftsutgifter	503 400
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	188 900
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	9 600
Sum		701 900

Kap. 4620 Statistisk sentralbyrå		(i 1 000 kr)
Post	Betegnelse	Beløp
01	Salgsinntekter	300
02	Oppdragsinntekter	188 900
85	Tvangsmulkt	10 000
	Sum	199 200

Det vises for øvrig til omtale av kap. 1620 og 4620 i Prop. 1 S (2010-2011) for Finansdepartementet (fagproposisjonen). I departementets brev av 22. april og 5. oktober 2010 er det redegjort for hvordan forslagene er framkommet.

2.2 Budsjettmessige forutsetninger

Departementet vil understreke betydningen av at økonomiforvaltningen skjer på en betryggende måte, og understreker Statistisk sentralbyrås ansvar for å planlegge virksomheten i 2011 slik at målene kan nås innenfor de bevilgningsrammene som er gitt i dette brevet, jf. Reglement for økonomistyring i staten § 9 og Bestemmelser om økonomistyring i staten, pkt. 2.2.

Dersom det oppstår problemer med økonomistyringen, må tiltak iverksettes slik at det ikke oppstår behov for å øke bevilgningen. Departementet understreker at det ikke må pådras utgifter uten at det er budsjettmessig dekning.

For 2011 er det på Statistisk sentralbyrås budsjett avsatt midler til blant annet følgende statistikkaktiviteter, hvor beløpene er å betrakte som øremerkede og ikke kan omdisponeres uten departementets samtykke:

	(i 1 000 kr)
Tiltak	Post 01
Tidsbruksundersøkelsen 2010	1 800
Landbrukstillingen 2010	4 500
FoB2011	4 000
EDAG	2 000
IT-utvikling og elektronisk samhandling	5 000
Spesialundersøkelse om innvandreres utdanningsnivå	8 000
Sum	25 300

Ovennevnte statistikkaktiviteter skal omtales i årsrapporten.

2.3 Budsjettfullmakter og administrative fullmakter

Bevilgningsreglementet har flere bestemmelser som gir Kongen fullmakt til å fastsette unntak fra de hovedprinsipper som reglementet ellers er basert på. Reviderte vilkår for bruk av unntaksbestemmelsene ble gitt ved kgl.res. 2. desember 2005 og redegjort for i rundskriv R-110/2005 av 5. desember 2005 som ble oversendt Finansdepartementets etater ved brev av 12. desember 2005. Vi viser også til veileder for statlig budsjettarbeid, utgitt av Finansdepartementet, jf. R-0534B, som forklarer budsjettfullmaktene nærmere. Alle rundskriv fra Finansdepartementet finnes på departementets hjemmesider.

Nedenfor omtales tre typer fullmakter:

- Budsjettfullmakter som må delegeres for hvert budsjettår, jf. pkt. A.
- Budsjettfullmakter som er delegert Finansdepartementet og som virksomhetene må søke departementet om samtykke til å benytte seg av i hvert enkelt tilfelle, jf. pkt. B.
- Administrative fullmakter som er delegert til Statistisk sentralbyrå ved egne brev, jf. pkt. C.

A. *Budsjettfullmakt som må delegeres hvert år*

- For 2011 samtykker Finansdepartementet i at Statistisk sentralbyrå kan overskride bevilgningen under kapittel 1620, post 01 mot tilsvarende merinntekt under kapittel 4620, post 01. Denne generelle bemyndigelsen har en begrensning på inntil 2 pst. av bevilget utgiftsbeløp.
- For 2011 gis det fullmakt til å overskride bevilgning under kap. 1620 post 21 mot tilsvarende merinntekter under kap. 4620 post 02, og at ubrukte merinntekter i sin helhet kan regnes med ved utregning av overførbart beløp på post 21, jf. romertallsvedtak II.2 under rammeområde 21 i Innst. 5 S (2010-2011).
- Fullmakt til nettobudsjettering ved utskifting av utstyr (post 01), jf. Finansdepartementets brev av 12. desember 2005.
- Fullmakt til å inngå leieavtaler (ekskl. husleieavtaler) og avtaler om kjøp av tjenester utover budsjettåret, jf. Finansdepartementets brev av 12. desember 2005, siste avsnitt.

B. *Budsjettfullmakt som er delegert Finansdepartementet og som etaten må søke departementet om samtykke til å benytte seg av i hvert enkelt tilfelle*

- Fullmakt til å omdisponere fra post 01 til post 45, jf. Finansdepartementets brev av 22. desember 1993.
- Overføring av ubrukt driftsbevilgning fra et år til neste, jf. Finansdepartementets brev av 22. desember 1993.
- Overskridelse mot innsparing i løpet av de tre følgende budsjettår, jf. Finansdepartementets brev av 12. desember 2005.

C. *Administrative fullmakter*

- Fullmakter innen lønns- og personalområdet, jf. Finansdepartementets brev av 12. juni 2009.
- Statens erstatningsansvar, jf. Finansdepartementets brev av 21. mars 2000.

- Eiendomsforvaltning, jf. Finansdepartementets brev av 7. oktober 1993.
- Fullmakt vedrørende økonomisk ansvar for arbeidstakere som har påført staten økonomisk tap, jf. Finansdepartementets brev av 18. desember 2000.
- Fullmakt til å uerholdelighetsføre og avskrive krav, jf. Finansdepartementets brev av 17. desember 2001.

3. STYRINGSDIALOG OG RAPPORTERING

3.1 Styringsdialog

De viktigste rammebetingelsene for styringsdialogen mellom Finansdepartementet og Statistisk sentralbyrå er den årlige budsjettproposisjonen og Statistisk sentralbyrås flerårige strategidokument. Styringsdialogen er konkretisert i møter i en fastlagt syklus og i følgende hoveddokumenter:

- Departementets årlige tildelingsbrev
- Statistisk sentralbyrås halvårsrapport
- Statistisk sentralbyrås årsrapport
- Referater fra rapportmøter
- Statistisk sentralbyrås årlige virksomhetsplan med risikovurderinger
- Framleggelse av neste års budsjettforslag
- Langtidsprogram/strategiplan hvert 4.-5. år

Et hovedprinsipp i styringsdialogen er at det skal tilstrebes gjennomgående sammenheng og konsistens mellom de ulike styringsdokumentene. Alle styringssignaler i tildelingsbrevet skal omhandles i årsrapporten. I tillegg skal enkelte signaler også omhandles i halvårsrapporten eller i særskilt rapport der det går fram av brevet.

3.2 Årsrapport

Statistisk sentralbyrå bes om å utarbeide en *årsrapport* for virksomheten i 2011, basert på de styringssignalene som er omtalt i tildelingsbrevet. Årsrapporten sendes departementet senest 20. februar 2012. Årsrapporten skal gi en oversikt over virksomheten i 2010 med angivelse og vurdering av måloppnåelsen i forhold til de fastsatte hovedmål og resultatkrav, jf. resultatkravene i tabellen i pkt. 6.2. Årsrapporten skal også beskrive administrative og andre forhold som er omtalt i dette tildelingsbrevet i tillegg til forhold som etaten mener er av interesse for Finansdepartementet, herunder en omtale av utviklingen i produksjonsvolum målt ved antall statistikkpubliseringer.

Departementet ber om at Statistisk sentralbyrå særlig vektlegger analyse av sammenhengen mellom ressursbruk og resultater. I den forbindelse skal det også redegjøres for i hvilken grad det har inntruffet vesentlige uforutsette hendelser, eller at hendelser har blitt vesentlig mer alvorlige enn forventet, og hvordan dette er håndtert.

Regnskapet for 2011 skal ha en egen omtale av bevilgning og regnskap på postnivå der avvikene kommenteres. Statistisk sentralbyrå skal ellers rapportere særskilt om eventuelle vesentlige avvik fra økonomiregelverket og hvilke tiltak som er iverksatt.

Sentrale forhold på personalområdet, herunder arbeidet med helse, miljø og sikkerhet (HMS) samt utviklingen i antall ansatte i etaten i Oslo og Kongsvinger, skal omtales i den ordinære årsrapporten. Utdypninger og mer omfattende faktarapportering vedlegges årsrapporten. Finansdepartementet vil fortsatt gjennomføre egne rapportmøter der personalområdet gjennomgås.

Departementer, etater og andre statlige virksomheter skal arbeide aktivt for å fremme likestilling innenfor sitt fagområde og skal redegjøre for sitt arbeid med likestilling i de årlige budsjettproposisjoner. Statistisk sentralbyrå bes i årsrapporten gi en redegjørelse iht. kravet i likestillingsloven § 1 bokstav a (krav om aktivt, målrettet og planmessig arbeid for likestilling mellom kjønnene i virksomheten). Tilsvarende redegjørelse bes også innarbeidet i virksomhetens bidrag til budsjettproposisjonen.

Statistisk sentralbyrå bes i årsrapporten redegjøre for status og eventuelt hvilke tiltak som er iverksatt for å sikre kjønnslikevekt i lederstillinger.

IA-avtalen krever at deltakende virksomheter skal forebygge og redusere sykefravær, styrke jobbnærvær og hindre utstøting og frafall fra arbeidslivet. Den enkelte virksomhet skal sette aktivitets- og resultatmål for å redusere sykefraværet, øke sysselsetting av personer med nedsatt funksjonsevne, og stimulere til at yrkesaktivitet etter fylte 50 år forlenges med seks måneder. Departementet ber om at aktivitets- og resultatmål beskrives systematisk i årsrapporten, og at det redegjøres for resultatoppnåelsen og de aktivitetene som støtter opp under denne.

Den enkelte virksomhet skal vurdere hvilke lærefag som kan være aktuelle for virksomheten. På bakgrunn av denne vurderingen bør det, innenfor virksomhetens rammer, legges til rette for inntak av lærlinger med mål om økning av antallet lærlinger sammenliknet med 2010. Departementet ber om at det i årsrapporten rapporteres om hvilke lærefag som vurderes som aktuelle og antall lærlinger fordelt på lærefag.

Finansdepartementet forutsetter at Statistisk sentralbyrå iverksetter tiltak for å fremme mangfold i forbindelse med rekruttering og personalforvaltning. Statistisk sentralbyrå bes redegjøre for arbeidet på området i årsrapporten.

Det er viktig at Finansdepartementets underliggende virksomheter utfører sine oppgaver i tråd med statens etiske retningslinjer. Blant annet gjelder dette i kunde- og leverandørrelasjoner. Departementet legger til grunn at statens generelle etiske retningslinjer er implementert i alle ledd i virksomheten og at virksomheten i tillegg praktiserer egne normer og retningslinjer. Departementet ber om at det i årsrapporten rapporteres

om status på området generelt, og at eventuelle forhold av uheldig karakter omtales spesielt.

3.3 Halvårsrapport

Statistisk sentralbyrå skal utarbeide en *halvårsrapport* for 2011 som oversendes departementet senest 19. august 2011. Med utgangspunkt i styringssignalene i tildelingsbrevet skal halvårsrapporten gi en kortfattet statusoversikt, med vekt på kritiske faktorer og avvik av strategisk eller driftsmessig karakter, jf. nærmere beskrivelse i punkt 4.1 nedenfor. Rapporten vil blant annet danne grunnlag for departementets sluttarbeid med Prop. 1 S (2011-2012) og for starten på arbeidet med tildelingsbrevet for 2012.

3.4 Annen rapportering

Departementet forutsetter at Statistisk sentralbyrå utarbeider statusrapporter for budsjettet for 2011 med vurdering av etatens budsjettsituasjon per 1. april og 1. oktober. Disse meddeles departementet senest innen henholdsvis 20. april og 20. oktober 2011. Rapportene skal omfatte både utgifter og inntekter.

Rapportering for øvrig er angitt i vedlagte utkast til styringskalender for 2011. Dersom det skulle oppstå en alvorlig, uforutsett situasjon i løpet av 2011, må Statistisk sentralbyrå straks ta kontakt med Finansdepartementet uavhengig av fastsatte rapporteringstidspunkter.

4. RISIKOSTYRING, INTERNKONTROLL OG SIKKERHET OG BEREDSKAP

4.1 Risikostyring

Finansdepartementet legger til grunn at Statistisk sentralbyrå gjennomfører risikovurderinger som ledd i sin interne styring, jf. økonomiregelverkets krav. Arbeid med strategiplaner og større utviklingstiltak i etaten skal dessuten bygge på eksplisitte risikovurderinger.

Årlige risikovurderinger integreres i styringsdialogen etter følgende retningslinjer:

- Årlige risikovurderinger relatert til Statistisk sentralbyrås hovedmål/målstruktur, skal sendes departementet i etterkant av utarbeidelsen av virksomhetsplanen. Der risikoene vurderes som kritiske eller uakseptabelt høye, skal årsaker identifiseres og vurderes.
- Det skal i halvårsrapporten rapporteres om ev. endringer i risikovurderingene omtalt i forrige strekpunkt.
- Vurdering av høy/kritisk risiko skal inkludere omtale av risikoreduserende tiltak.
- Endring i risikovurdering og risikobildet skal være fast tema i styringsdialogen.

Departementet viser til Statistisk sentralbyrås omtale av risikovurderinger i forbindelse med virksomhetsplanen for 2010. Kritiske risiki ifølge denne omtalen var knyttet til IKT-systemene og -infrastrukturen for finansstatistikken, kvaliteten på boligadressene i Folke- og boligtellingsbanken i ssb.no, samt feil i økonomiforvaltningen. Ifølge omtalen i halvårsrapporten for 2010 har iverksatte tiltak ført til redusert risiko på disse områdene, men ikke av et slikt omfang at graderingene er endret i forhold til risikovurderingene i forbindelse med virksomhetsplanen for 2010.

Departementet legger til grunn at det iverksettes tiltak, innenfor gjeldende budsjetttrammer og fullmakter, for å bringe risikoen ned til et akseptabelt nivå. Statistisk sentralbyrå skal særskilt angi status for og virkning av risikoreduserende tiltak knyttet til ovennevnte risikofaktorer i forbindelse med resultatrapportering.

Statistisk sentralbyrås virksomhetsplan med risikovurderinger for 2010 omfatter også en omtale av risiko for misligheter. Departementet ber for 2011 Statistisk sentralbyrå opplyse om ev. endringer i risiko for misligheter og angi om endringene er vesentlige, jf. økonomiregelverkets bestemmelser kap. 2.4.

4.2 Internkontroll – etterlevelse

Internkontroll omfatter tiltak og metoder som virksomheten gjennomfører for å forebygge styringssvikt, feil og mangler. Gjennomføring av effektiv internkontroll står sentralt i oppfølgingen av gjeldende økonomiregelverk og i EUs retningslinjer for europeisk statistikk. Statistisk sentralbyrå bes i årsrapporten for 2011 å rapportere om det er avdekket vesentlige svakheter, feil og mangler i internkontrollopplegget og hvilke utbedringstiltak som er iverksatt. Statistisk sentralbyrå bes videre om å rapportere om internkontrollen har avdekket vesentlige svakheter, feil og mangler i kritiske prosesser og aktiviteter.

Statistisk sentralbyrå bes varsle om alvorlige hendelser med mulig mediemessig eller politisk interesse, jf. Finansdepartementets brev av 17. november 2008, og om alvorlige feil i statistikkpubliseringen. I årsrapporten skal Statistisk sentralbyrå kort redegjøre for risiko for, og iverksatte tiltak mot, at varslede hendelser kan inntreffe på nytt.

4.3 Sikkerhet og beredskap

Finansdepartementet har som mål at det innen departementets ansvarsområde skal være et systematisk samfunnssikkerhetsarbeid og en tilfredsstillende beredskap for å kunne håndtere ekstraordinære hendelser. Som en del av dette forventer departementet at Statistisk sentralbyrå har foretatt skriftlig dokumentert kartlegging av risiko og sårbarhet på eget ansvarsområde, har utarbeidet nødvendige beredskapsplaner, og hvert år arrangerer eller deltar i beredskapsøvelser. Finansdepartementets krav og forventninger til beredskapsarbeidet er nærmere omtalt i departementets brev av 7. november 2008. Departementet ber om at Statistisk sentralbyrå i årsrapporten for 2011

redegjør for sikkerhets- og beredskapsmessige utfordringer som er identifisert, og for det konkrete arbeidet i løpet av året, herunder beredskapsøvelser etaten har gjennomført.

5. ANDRE FORHOLD

5.1 Bemanning og personalområdet i virksomheten

Den viktigste innsatsfaktoren for Statistisk sentralbyrå er de ansatte. Bemanning og personalforvaltning, slik som medarbeidernes kompetanse til å løse sine oppgaver, må knyttes til de ulike hovedmål og styringsparametre for virksomheten. Statistisk sentralbyrå må iverksette tiltak som sikrer virksomhetskritisk kompetanse. Bemanningsutviklingen i Statistisk sentralbyrå bør ses i sammenheng med arbeidet med å realisere gevinster fra større utviklingsprosjekter. Organisatoriske endringer av en viss viktighet skal forelegges departementet.

Statistisk sentralbyrå står overfor mange kompliserte faglige spørsmål som stiller store krav til de ansattes kompetanse. Statistisk sentralbyrå må løpende vurdere behovet for spesialisering og spisskompetanse på utvalgte områder. I årsrapporten bes Statistisk sentralbyrå gi en generell vurdering og analyse av personalmessige forhold knyttet til virksomhetens hovedmål og styringsparametre, samt administrative oppgaver, med særlig fokus på:

- Bemanningsmessig kapasitet og kompetanse til oppgaveløsning
- Arbeid med kompetanseutvikling, herunder lederutvikling
- Utviklingen i aldersfordelingen til de ansatte
- Personalmessige forhold ved omstillingsprosjekter

Statistisk sentralbyrå bes spesielt gi en risikovurdering knyttet til kompetanse. Slik omtale bør tilpasses risikofaktorene i pkt. 4.1.

5.2 Evalueringer

Det vises til økonomiregelverkets krav om periodiske evalueringer av virksomhetens oppgaveløsning og virkemiddelbruk. Departementet er kjent med at følgende områder planlegges evaluert i 2011:

- Kvalitetsprosjekt knyttet til lønns- og sysselsettingsvariable i arbeidskraftsregnskapet i nasjonalregnskapet
- Kvalitetsprosjekt knyttet til produksjonsinntekter/-utgifter fra egne bedrifter i utlandet ("bortsatt produksjon")
- Gjennomgang av en rekke statistikker som del av internkontrollen.

Statistisk sentralbyrå bes rapportere om disse evalueringene og ev. andre i årsrapporten for 2011. Eksterne evalueringer som ikke er unntatt offentlighet, anbefales offentliggjort på evalueringsportalen.no.

5.3 Brukerundersøkelser

Alle statlige virksomheter skal regelmessig gjennomføre brukerundersøkelser, og resultatene av disse skal være offentlige. Departementet ber om at Statistisk sentralbyrå i årsrapporten for 2011 rapporterer om det har vært gjennomført brukerundersøkelser og om disse er gjort offentlig tilgjengelige. Dersom det ikke gjennomføres brukerundersøkelser i 2011, bes det om at det i årsrapporten rapporteres om når slike brukerundersøkelser vil finne sted. Departementet vil videresende rapporteringen til Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet.

5.4 Elektronisk forvaltning

Det vises til Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementets rundskriv P4/2010 av 16. november 2010 om samordning og styring av IKT-relaterte investeringer i staten. Føringerne i dette rundskrivet forutsettes lagt til grunn.

Viderebruk av offentlig informasjon

Ifølge rundskriv P5/2010 fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD) skal alle statlige etater gjøre egnede og eksisterende rådata tilgjengelige i maskinlesbare formater. Dette gjelder informasjon som har samfunnsmessig verdi, som kan viderebrukes, som ikke er taushetsbelagt og der kostnadene ved tilgjengeliggjøring antas å være beskjedne (bortfall av inntekter ved salg av data anses som en kostnad). Formater og bruksvilkår må være i overensstemmelse med Referansekatalogen og FADs føringer på nettstedet data.norge.no. Informasjon om hvilke rådata som er tilgjengelige skal publiseres på virksomhetenes nettsider. Dette bør ses i sammenheng med registrering av datasett på nettstedet data.norge.no.

Videre heter det i rundskrivet fra FAD at etater som vurderer å etablere nye eller å oppgradere eksisterende publikumstjenester med utgangspunkt i rådata, normalt skal gjøre disse rådataene offentlig tilgjengelige i maskinlesbare formater, dersom ingenting er til hinder for slik tilgjengeliggjøring av rådata. Før virksomheten eventuelt selv etablerer nye publikumsløsninger basert på rådata, må det vurderes om det er mer kostnadseffektivt å tilgjengeliggjøre rådata i maskinlesbare formater som grunnlag for at andre kan utvikle tjenester.

Statistisk sentralbyrå bes vurdere om fellesføringene for alle statlige etater bør medføre justeringer i opplegget for tilgjengeliggjøring av statistikkinformasjon fra Statistisk sentralbyrå. I årsrapporten bes Statistisk sentralbyrå på en hensiktsmessig måte redegjøre for hvordan disse fellesføringene følges opp.

6. HOVEDMÅL, FAGLIGE PRIORITERINGER OG RESULTATKRAV

Premissene for bevilgningsvedtakene under kap. 1620 Statistisk sentralbyrå er beskrevet i Prop. 1 S (2010-2011) for Finansdepartementet. Statistisk sentralbyrå skal etter sin strategi, Strategier 2007, legge følgende til grunn for virksomhetens drift i 2011:

- *Statistikk speiler samfunnet*
 - Den økonomiske statistikken skal bidra til å gi best mulig kunnskap om struktur og utvikling i norsk økonomi, særlig som grunnlag for nasjonalregnskapet.
 - Miljø- og ressursstatistikken skal speile dagens miljøutfordringer.
 - Statistikk om næringsvirksomhet skal vise utviklingstrekk i norsk næringsliv.
 - Offentlig sektors ressursbruk skal belyses gjennom godt utbygd statistikk på området.
 - Sosial, demografisk og levekårsrettet statistikk skal gi kunnskap og et godt grunnlag for utformingen av politikk knyttet til sosiale og økonomiske forhold.
- *Forskning av høy kvalitet*
 - Statistisk sentralbyrås forskningsvirksomhet skal bidra til å heve standarden på statistikk- og analysearbeidet og bidra til økte kunnskaper om det norske samfunnet.
 - Forskningsstandarden skal holdes på et høyt internasjonalt nivå.
- *Fornøyde brukere og motiverte oppgavegivere*
 - Statistikk og analyser skal formidles slik at brukerne kan forstå og ta i bruk statistikken.
 - Oppgavebyrden bør søkes redusert, og forenklinger og motiverende tiltak skal sikre best mulig kvalitet på data fra oppgavegiverne.
- *Samarbeid for bedre statistikk*
 - Internasjonalt statistikksamarbeid og oppfylling av internasjonale krav og pålegg skal tillegges stor vekt.
 - Statistisk sentralbyrå arbeider for økt elektronisk samhandling, både ved samarbeid mellom etater om felles innrapportering, og for enklere gjenbruk av data.
- *Kvalitet i alle ledd*
 - Satsingen på å heve kvaliteten på virksomhetens produkter skal videreføres. Statistisk sentralbyrå skal utføre sine oppgaver kostnadseffektivt, faglig kompetent og med sterk vekt på integritet og faglig uavhengighet.

- Statistisk sentralbyrå skal være en fleksibel og omstillingsdyktig organisasjon.

6.1 Hovedmål og faglige prioriteringer

Følgende hovedmål gjelder for Statistisk sentralbyrås løpende virksomhet:

- Å utvikle statistikk for områder som har manglet dekning.
- Å opprettholde omfanget av statistikkproduksjonen, med minst like god kvalitet og aktualitet som før.
- Å holde forskningsstandarden på et høyt internasjonalt nivå.
- Å satse videre på brukervennlig og effektiv formidling av statistikk og forskningsresultater på etatens internettside.

Statistikk speiler samfunnet

Norge har gjennomført tidsbruksundersøkelsen om lag hvert tiende år siden 1970.

Undersøkelsene er en viktig kilde ved studier av tid brukt på ubetalt arbeid og gir viktig kunnskap om endringer i befolkningens dagligliv. I henhold til Eurostats retningslinjer er Norge forpliktet til å gjennomføre tidsbruksundersøkelser, og det er lagt opp til å gjennomføre en ny tidsbruksundersøkelse i 2010/2011. Datainnsamlingen startet tidlig i 2010 og er planlagt sluttført våren 2011. I budsjettet for 2011 er det satt av 1,8 mill. kroner til denne undersøkelsen.

Statistisk sentralbyrå gjennomførte sommeren 2010 en landbrukstelling. Slike tellinger har vært foretatt med om lag 10 års mellomrom siden 1907. Tellingen i 2010 var basert på krav i EØS-avtalen i tillegg til nasjonale behov. Til etterarbeidet med tellingen er det i budsjettet for 2011 satt av 4,5 mill. kroner.

Folke- og bolig tellingen (FoB), som gjennomføres i 2011, vil være registerbasert for første gang. Statistisk sentralbyrå må bl.a. utføre tellingen i tråd med en omfattende EU-forordning for folke- og bolig tellinger, som ble vedtatt i 2008. Dette forutsetter at en høy andel av befolkningen er registrert med korrekt og fullstendig adresse. Skatteetaten, i samarbeid med Statens kartverk og Statistisk sentralbyrå, har en viktig oppgave i å øke andelen fullstendige adresseregistreringer før tellingen. Det er et mål at minst 95 prosent av dem som bor i flerbolighus er registrert med bolignummer i folkeregisteret ved tellingstidspunktet i november 2011. Det er i budsjettet for 2011 satt av 4,0 mill. kroner til kvalitetsforbedrende tiltak.

Utdanningsregisteret er ufullstendig mht. til innvandreres utdanningsnivå før de kommer til Norge. Selv ved å utnytte alle tilgjengelige registerdata mangler SSB opplysninger om høyeste fullført utdanning for et stort antall personer. For å fange opp utdanningsopplysninger for de som har innvandret til Norge siden 1999, og som en del av FoB 2011, er det satt av 8,0 mill. kroner i 2011 til gjennomføring av en skjemaundersøkelse.

En rekke offentlige etater har behov for informasjon om ansettelsesforhold og lønnsutbetalinger. Statistisk sentralbyrå samarbeider med Brønnøysundregistrene, Arbeids- og velferdsetaten og Skattedirektoratet med sikte på å etablere et nytt, felles opplegg for rapportering fra arbeidsgivere til etatene (EDAG-prosjektet). Blant annet vil arbeidsgiver ved hver enkelt utbetaling av lønn sende en samlet rapportering til Altinn som dekker alle etatenes behov. I budsjettet for 2011 er det satt av 2,0 mill. kroner til Statistisk sentralbyrås dekning av kostnader ved dette arbeidet.

Fornøyde brukere og motiverte oppgavegivere

Det er viktig med lav oppgavebyrde for næringslivet. Statistisk sentralbyrå skal systematisk arbeide for å begrense oppgavebyrden. I arbeidet med å forenkle oppgavebelastningen skal det legges vekt på elektronisk datafangst og elektronisk samhandling, se punkt nedenfor. Det skal legges vekt på løsninger for brukervennlig innrapportering til offentlig sektor gjennom Internett-løsninger og tilrettelegging for direkte innsending fra virksomhetenes administrative systemer. Det er videre viktig med gjenbruk og utveksling av informasjon mellom offentlige etater. Data til bruk i forskning bør være enkelt tilgjengelig.

Samarbeid for bedre statistikk

I tråd med førende prinsipper for offentlig sektor utvikler SSB en ny IT-plattform for å legge til rette for økt standardisering og samhandling i statistikkproduksjonen. For å fremme ytterligere standardisering og samhandling er det i budsjettet for 2011 satt av 5,0 mill. kroner.

Kvalitet i alle ledd

Offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrås forskningsresultater må gjøres tilgjengelige for alle gjennom Internett. Det er videre viktig at Statistisk sentralbyrå samarbeider med andre om produksjon og formidling av offisiell statistikk. Statistikkrådet skal bidra til et helhetlig statistikk-system med felles krav til kvalitet og uavhengighet. Arbeidet med dataforvaltning skal fortsatt ha høy prioritet. Innsamlet datamateriale skal lagres forsvarlig. Statistisk sentralbyrå skal kontinuerlig bygge ut infrastruktur og rutiner for å ivareta informasjonssikkerhet på alle områder, og i tråd med de nasjonale retningslinjene. Statistisk sentralbyrå bes gi en vurdering av risiko knyttet til informasjonssikkerhet i etatens årsrapport.

6.2 Resultatkrav

Hovedmål og resultatkrav for 2011 tilsvarer i hovedsak de målene og parameterne som Statistisk sentralbyrå har arbeidet etter de senere årene. Generelt forventer departementet at resultatene for 2011 skal ligge på minst samme nivå som for tidligere år, jf. Prop. 1 S (2010-2011) for Finansdepartementet. På noen områder har departementet forventninger om bedre resultater, jf. omtalen nedenfor.

Departementet ser det som en viktig oppgave å videreutvikle mål- og resultatstyringen i Statistisk sentralbyrå. Statistisk sentralbyrå bør arbeide videre med resultatindikatorer

som kan danne grunnlag for å følge opp den løpende aktiviteten med fokus på produktivitet, kvalitet og service. Statistisk sentralbyrå bør særlig prioritere utviklingen av produktivitetsindikatorer og i tillegg styrke mulighetene til å vurdere forskningens aktualitet og bidrag til statistikkproduksjonen. Statistisk sentralbyrå bes innen 1. oktober rapportere til departementet om ev. nye indikatorer som kan benyttes for 2012. Statistisk sentralbyrå bes også innen samme tidspunkt komme med forslag til en bedre egnet indikator for produksjonsvolum enn antall frigitte statistikker, som fram til nå har vært benyttet i rapporteringen. Følgende resultatkrav, som er oppsummert i tabell 1, legges til grunn for 2011:

A) Aktualitet

Det bør tilstrebes at statistikkens aktualitet, som måles ved antall uker fra referanseperiodens utløp til statistikken blir publisert, er så høy som mulig. I 2009 ble aktualiteten for kvartalsstatistikken nådd med god margin, mens aktualitetsmålene for års- og månedsstatistikken ikke ble nådd. Det skal være et mål å bedre aktualiteten til disse statistikkene.

Tabell 1: Indikatorer med kvantitative mål

	Resultat 2006	Resultat 2007	Resultat 2008	Resultat 2009	Mål 2008	Mål 2009	Mål 2010	Mål 2011
Aktualitet, antall uker:								
- <i>Månedsstatistikk</i>	3,4	3,2	3,5	3,4	Bedre enn 2006	Minst som 2007	Minst som 2007	Minst som 2007
- <i>Kvartalsstatistikk</i>	8,7	9,7	9,0	8,2	Minst som 2006	Bedre enn 2007	Minst som 2006	Minst som 2009
- <i>Årsstatistikk</i>	40,4	38,3	41,5	40,6	Bedre enn 2006	Bedre enn 2007	Bedre enn 2007	Bedre enn 2007
Punktlighet, pst.	6	10	10	12	Minst som 2006	Bedre enn 2007	Bedre enn 2008	Bedre enn 2008
Svarprosent:								
- <i>Oppgaveplikt</i>	95	95	95	95	Minst som 2006	Minst som 2007	Minst som 2008	Minst som 2009
- <i>Frivillige</i>	75	73	72	74	Minst som 2006	Bedre enn 2007	Bedre enn 2007	Bedre enn 2009
Oppgavebyrde, næringslivet i alt (årsverk)	94	108	107	103*	Minst som 2006	Bedre enn 2007	Bedre enn 2008	Bedre enn 2009
Elektronisk innrap. (andel i pst.)	36	48	53	63		Bedre enn 2007	Bedre enn 2008	Bedre enn 2009

* Undersøkelser som Statistisk sentralbyrå gjennomførte på vegne av andre virksomheter, inngår i tallet for oppgavebelastningen til og med 2008. For disse undersøkelsene er det benyttet en annen hjemmel enn statistikkloven for å samle inn data (såkalt to-trinnshjemmel) og de skal derfor ikke regnes som oppgavebelastning fra Statistisk sentralbyrå. Tallet for oppgavebelastningen for 2009 er justert for dette. Justert for endret beregningsopplegg ville oppgavebelastningen overfor næringslivet i perioden 2006-2008 vært knappe ett årsverk lavere i hvert av årene enn tallene som er oppgitt i tabell 1.

B) Punktlighet

Graden av punktlighet er et viktig aspekt ved kvaliteten av statistikken. Det bør tilstrebes at så mange statistikker som mulig publiseres på det forhåndsmeldte tidspunktet uten at det går ut over statistikkens aktualitet. I 2008 var punktligheten om lag som i 2007, men noe lavere enn i 2006. I 2009 kom 88 pst. av statistikkene til forhåndsmeldt tidspunkt, mens målet var 90 pst. Det er et mål for 2011 at punktligheten er bedre enn nivået i 2008.

C) Svarprosent

Svarprosentene for Statistisk sentralbyrås undersøkelser er høye. I 2009 var svarprosenten på undersøkelser med oppgaveplikt 95 pst., dvs. uendret fra de tre foregående årene. Svarprosenten på frivillige undersøkelser var 74 pst. i 2009, som var noe høyere enn i 2007 og i 2008. Målet for 2011 er at svarprosentene for oppgavepliktige undersøkelser skal holdes på samme høye nivå som i 2009. Svarprosent for frivillige undersøkelser skal være høyere enn i 2009.

D) Oppgavebyrde

Oppgavebyrden knyttet til Statistisk sentralbyrås undersøkelser var betydelig lavere for næringslivet i 2009 enn i de to foregående årene. Også justert for endringer i metoden for å beregne oppgavebelastning, som ble innført fra 2009, nådde SSB målet om redusert oppgavebyrde for næringslivet samme år. Det er viktig at Statistisk sentralbyrå fortsetter å arbeide systematisk for å begrense oppgavebyrden. Oppgavebyrden for næringslivet bør være minst like lav som i 2009. Undersøkelser som Statistisk sentralbyrå har gjennomført på vegne av andre virksomheter, skal ikke regnes som oppgavebelastning fra Statistisk sentralbyrå.

E) Andel oppgavegivere som rapporterer elektronisk

Alle Statistisk sentralbyrås undersøkelser rettet mot næringslivet har et elektronisk innrapporteringsalternativ. Oppslutningen om slike løsninger er økende. Andelen som rapporterer elektronisk bør øke ytterligere og være høyere i 2011 enn i 2009.

7. TILDELING

Under henvisning til ovennevnte og Reglement for økonomistyring i staten § 7 vil

Finansdepartementet med dette meddele at Statistisk sentralbyrå for 2011 tildeles og gis adgang til å disponere de bevilgningene som er beskrevet i pkt. 2, jf. Stortingets budsjettvedtak av 15. desember.

Med hilsen

Tore Eriksen e.f.
finansråd

Knut Moum
ekspedisjonssjef

Vedlegg

Gjenpart: Riksrevisjonen

Statistisk sentralbyrå

Oslo:

Postboks 8131 Dep

NO-0033 Oslo

Telefon: 21 09 00 00

Telefaks: 21 09 49 73

Kongsvinger:

NO-2225 Kongsvinger

Telefon: 62 88 50 00

Telefaks: 62 88 50 30

E-post: ssb@ssb.no

Internett: www.ssb.no

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway